

Fylkesmannen i Troms Romssa Fylkkamánni

September 2015

Kommunebildet for Troms 2014

- Økonomiske nøkkeltall
- Den økonomiske situasjonen i den enkelte kommune
- Nøkkeltall for tjenesteproduksjonen
- Befolkningsutvikling og befolkningsframskrivinger

Øyfjorden med Husøy, Lenvik kommune

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	3
SAMMENDRAG	4
1. ØKONOMISKE NØKKELTALL.....	9
1.1. INNTEKTSNIVÅ – KORRIGERTE FRIE INNTEKTER.....	9
1.2. FRA BRUTTO TIL NETTO DRIFTSRESULTAT	12
1.3. BRUTTO DRIFTSRESULTAT	14
1.4. NETTO FINANS OG AVDRAG.....	18
1.5. NETTO DRIFTSRESULTAT	21
1.6. INVESTERINGER, LÅNEGJELD OG KOMMUNALE GARANTIER	25
1.6.1. Brutto investeringsutgifter	25
1.6.2. Lånefinansiering av investeringer.....	28
1.6.3. Netto lånegjeld	30
1.6.4. Netto renteeksponering	32
1.6.5. Kommunale garantier.....	35
1.7. AKKUMULERT REGNSKAPSRESULTAT.....	37
1.8. FRIE FOND.....	38
1.9. LIKVIDITET.....	41
1.10. PENSJONSKOSTNADER	44
1.11. SYKEFRAVÆR	50
2. DEN ØKONOMISKE SITUASJONEN I DEN ENKELTE KOMMUNE I TROMS.....	51
3. UTVIKLING I TJENESTEPRODUKSJONEN	67
3.1. Barnehage.....	68
3.2. Grunnskole	75
3.3. Pleie og omsorg	82
3.3.1 Hjemmetjenesten.....	84
3.3.2 Institusjon.....	89
3.4. Barnevern	96
3.5. Sosialtjenesten	102
3.6. Administrasjon.....	108
4. DEMOGRAFISK UTVIKLING	110
4.1. Historisk befolkningsutvikling.....	110
4.2. Befolkningsframskrivinger.....	111
KILDER.....	114

INNLEDNING

Denne rapporten gir et bilde av den økonomiske situasjonen i kommunene i Troms og utviklingen i tjenesteproduksjonen, med fokus på utviklingen det siste året så vel som trenden over tid. Befolkningsutviklingen i kommunene omtales også.

Rapporten er delt inn i fire kapitler. Kapittel 1 tar for seg de viktigste økonomiske nøkkeltallene og utviklingen i disse det siste året. I kapittel 2 er det gitt en verbal beskrivelse av den økonomiske situasjonen i den enkelte kommune. Kapittel 3 omhandler utviklingen i tjenesteproduksjonen, mens vi i kapittel 4 viser den demografiske utviklingen i Troms de siste årene og SSBs befolkningsframskrivninger.

Alle indikatorer blir presentert på kommunenivå, og som gjennomsnitt for fylket og landet. Ettersom Tromsø kommune er så mye større enn de andre kommunene, vises alle gjennomsnittstallene både med og uten Tromsø kommune. Oslo kommune er både primærkommune og fylkeskommune, og tall for landet er derfor for landet u/ Oslo.

Parallelt med denne rapporten er det utarbeidet faktaark pr. kommune som viser demografisk utvikling, økonomiske nøkkeltall og tjenesterelaterte nøkkeltall pr. kommune i forhold til gjennomsnittet for landet, Troms og aktuell KOSTRA-gruppe. Dette er et nyttig supplement til rapporten. For å få en fullstendig beskrivelse av status for økonomi og tjenesteproduksjon i den enkelte kommune, viser vi til kommunenes regnskap og årsberetning/årsmelding og KOSTRA-tall på SSB sine hjemmesider.

Rapporten bygger hovedsakelig på tall fra KOSTRA¹. Endelige regnskapstall for 2014 ble publisert 15. juni 2015. Vi benytter i rapporten tall på konsernnivå, det vil si tall for hele kommunen, inkludert kommunale foretak, interkommunale samarbeid og interkommunale selskap.

1901 Harstad kommune og 1915 Bjarkøy kommune ble fra 1. januar 2013 sammenslått til én kommune, 1903 Harstad kommune. Tallene i rapporten for årene 2010-2012 er for 1901 Harstad kommune. Gjennomsnittstallene for 2010-2014 baserer seg dermed både på tidligere Harstad kommune og den nye kommunen. For Torsken kommune finnes det regnskapstall i KOSTRA kun for 2012-2014, og gjennomsnittstall bygger derfor kun på disse tre årene.

Kvaliteten på de data som er innrapportert fra kommunene til SSB danner grunnlaget for KOSTRA - nøkkeltallene. Gyldigheten i dataene som presenteres er avhengig av at kommunene har rapportert riktig. Det tas forbehold om eventuelle feil i innrapporterte data.

¹ KOSTRA står for KOmmune-STAT-Rapportering. KOSTRA ble startet som et prosjekt i 1995 med formål å samordne og effektivisere all rapportering fra kommunene til staten, samt å sørge for relevant styringsinformasjon om kommunal virksomhet, måle ressursinnsats, prioritering og måloppnåelse i kommuner, bydeler og fylkeskommuner. Fra 2001 var alle kommuner og fylkeskommuner med i KOSTRA. KOSTRA baseres på elektronisk innrapportering fra kommunene til SSB, samt på data fra en rekke andre kilder i og utenfor SSB.

SAMMENDRAG

Økonomisk utvikling

I 2014 hadde de fleste kommunene i Troms svake driftsresultat, og disposisjonsfondene ble redusert fra et allerede lavt nivå. Kommunene i Troms har til dels betydelig høyere gjeldsnivå enn landsgjennomsnittet, og det var jevnt over en økning i lånegjelden i 2014. Både lånegjelden og driftsutgiftene vokste mer enn driftsinntektene i 2014.

Samlet sett tilsier utviklingen i de økonomiske nøkkeltallene at den økonomiske situasjonen i de fleste kommunene i Troms har blitt vanskeligere det siste året.

Det er i mange kommuner behov for å gjennomføre tiltak for å sikre en langsiktig tilpasning av utgiftene til inntektene, og øke det kommunaløkonomiske handlingsrommet.

Mange kommuner i Troms har over år hatt et høyt sykefravær. I 2014 hadde 12 kommuner et sykefravær på over 10 %. Kun 4 kommuner hadde et sykefravær på under 8 %.

Netto driftsresultat betraktes som den viktigste enkeltindikatoren for å vurdere kommuneøkonomien. Til og med 2013 var det fra sentralt hold anbefalt et netto driftsresultat på rundt 3 % av brutto driftsinntekter for sektoren samlet over tid for å ha en sunn og robust kommuneøkonomi. I forbindelse med at inntekter fra momskompensasjon på investeringer fra 2014 i sin helhet føres i investeringsregnskapet, er det anbefalte nivået på netto driftsresultat redusert til 1,75 % for kommunene.

I 2014 endte netto driftsresultat på 0,1 % for Troms og 1,1 % for Troms u/ Tromsø. Dette er nedgang på hhv. 1,6 og 1,1 prosentpoeng fra 2013. Også for landet u/ Oslo ble netto driftsresultat svakere i 2014 enn året før, 1,2 % mot 2,7 %.

Hele 16 kommuner i Troms fikk et svakere netto driftsresultat i 2014 enn året før, mens 8 kommuner fikk et bedre resultat. Størst nedgang var det i Kvæningen med reduksjon på 10,3 prosentpoeng. Størst økning hadde Storfjord kommune med 2,9 prosentpoeng.

Storfjord kommune fikk høyest netto driftsresultat i 2014 med 5,0 %, fulgt av kommunene Tranøy (3,2 %), Berg og Balsfjord med 2,9 %.

6 kommuner fikk et negativt netto driftsresultat i 2014 – kommunene Tromsø, Skånland, lbestad, Sørreisa, Nordreisa og Kvæningen. Kvæningen fikk det svakeste resultatet med -6,1 %.

Dersom en ser på gjennomsnittlig netto driftsresultat for 2010-2014 er det kommunene Lavangen (6,4 %), Berg (5,4 %) og Kvæningen (5,3 %) som har sterkest resultat.

Sett under ett har kommunene i Troms et netto driftsresultat på 1,6 % de siste fem årene, og for Troms u/ Tromsø er resultatet det samme. Dette er 0,7 prosentpoeng lavere enn landsgjennomsnittet.

Troms-kommunenes **disposisjonsfond** gikk ned fra 2,0 % i 2013 til 1,4 %. For Troms u/ Tromsø er fondet uendret på 1,6 %. På landsbasis økte disposisjonsfondet fra 6,2 % til 6,4 %. Det er fortsatt slik

at kommunene i Troms sett under ett har klart minst frie fondsmidler av alle kommunene i landet. Kvænangen kommune har størst disposisjonsfond pr. 2013 med 15,2 %. Kun 3 kommuner i Troms (Kvænangen, Dyrøy og Berg) har mer på fond enn landsgjennomsnittet, mens 10 kommuner har under 1 %.

Det er bekymringsfullt at så mange Troms-kommuner ikke har disposisjonsfond av nevneverdig betydning. Dette gjør kommunene svært eksponert for uforutsette utgifter og uventet svikt i inntektene, og gjør at risikoen for å pådra seg driftsunderskudd øker. Med lite egenkapital vil kommunene måtte ta opp nye lån for å gjennomføre nødvendige investeringer. Dette vil føre til økte rente- og avdragsutgifter, og eksponere mange kommuner ytterligere for makroøkonomiske forhold som kan føre til økt rente.

Lånegjelden fortsatte å øke i Troms-kommunene i 2014. Gjeldsveksten i kommunene i Troms de siste fem årene er på 21 %, og 26 % for Troms u/ Tromsø. Dette er betydelig høyere enn inntektsveksten i samme periode, som var på 13,5 %. Likevel er gjeldsveksten i Troms lavere enn landsgjennomsnittet (36 %).

Målt i % av brutto driftsinntekter er netto lånegjeld i Troms pr utgangen av 2014 på 91,7 %, opp 1,4 prosentpoeng fra 2013. For Troms u/ Tromsø økte lånegjelden fra 85,8 % til 86,9 %, eller 1,1 prosentpoeng. På landsbasis økte lånegjelden fra 76,0 % til 79,3 %. De siste årene har lånegjelden økt mindre i Troms enn på landsbasis på grunn av lavere investeringsnivå samt lavere lånefinansiering av investeringene, men gjeldsnivået er fortsatt betydelig høyere i Troms.

11 kommuner i Troms har pr. 2014 høyere lånegjeld enn landsgjennomsnittet. Lyngen kommune har høyest lånegjeld pr. 2014 med 125,1 %, Harstad kommune har 113,3 % og Tromsø kommune 99,6 %. Kvæfjord kommune har lavest lånegjeld pr. 2014 med 38,5 %.

KOSTRA-tallene viser også at Troms-kommunene har høyest renteeksponering av kommunene i landet (før eventuelle rentebindinger). En del av årsaken til at kommunene i Troms har høyere renteeksponert lånegjeld er at kommunene her i fylket gjennomgående har lite likvide midler som vil gi kommunene økte renteinntekter ved en eventuell renteoppgang.

Faktorer som lavt rentenivå, avdragsutsettelse og momskompensasjon fra investeringer har gjort at mange kommuner i flere år har kunnet holde driftsresultatene oppe. Fra 2010 til 2013 var det en gradvis nedtrapping av hvor mye momskompensasjon som kunne føres i driftsregnskapet, og fra 2014 vil ikke lengre denne inntekten påvirke driftsresultatet, ved at all momskompensasjon fra investeringer skal føres i investeringsregnskapet.

Videre har kommunene i flere år hatt inntekter i form av positivt **premieavvik** som er knyttet til de særskilte reglene for utsatt resultat effekt for pensjonsutgiftene. I 2014 ble et stort positivt premieavvik på pensjon, noe som bidro til å holde oppe driftsresultatene for Troms-kommunene sett under ett. Sett bort fra premieavviket ble netto driftsresultat -0,5 % for Troms-kommunene i 2014, 0 % for Troms u/ Tromsø og 0,1 % for landet u/ Oslo.

Et flertall av kommunene i Troms har en krevende økonomisk situasjon med et meget begrenset handlingsrom. Det er i mange kommuner behov for å gjennomføre tiltak for å sikre en langsiktig tilpasning av utgiftene til inntektene, og øke det kommunaløkonomiske handlingsrommet.

Pt. er det 5 kommuner fra Troms i **ROBEK**. Dette er kommunene Torsken, Nordreisa, Storfjord, Lenvik og Kvæfjord. Kommunene Gratangen, Tranøy og Karlsøy fikk alle regnskapsmessige underskudd i 2013, men som ble dekket inn i 2014. Dersom underskudd ikke dekkes inn i tråd med kommunens forpliktende inndekningsplan og innenfor kommunelovens tidsramme på 2 år vil det medføre innmelding i ROBEK.

Mange kommuner i Troms har over år hatt et høyt sykefravær. I 2014 hadde 12 kommuner et sykefravær på over 10 %. Kun 4 kommuner hadde et sykefravær på under 8 %.

Utvikling i tjenesteproduksjonen

KOSTRA-tallene viser at kommunene i Troms bruker noe mindre midler enn landsgjennomsnittet på barnehage, grunnskole og sosialtjenester, og noe mer enn landsgjennomsnittet på pleie og omsorg og barnevernstjenester.

Antall barn og unge har blitt redusert i Troms de siste årene, og denne utviklingen fortsatte i 2014. I takt med denne utviklingen har antall barnehager og antall grunnskoler gått ned, og andelen av kommunenes utgifter som går til barnehage og spesielt grunnskole har gått ned. Innenfor barnehage har andelen ansatte med barnehagelærerutdanning eller annen pedagogisk utdanning økt de siste årene i Troms. I grunnskolen har andelen elever med spesialundervisning i Troms gått ned, men den er fremdeles høyere i Troms enn for landet samlet.

Antall mottakere av pleie- og omsorgstjenester har økt de siste fem årene sett under ett i Troms, men det var en liten nedgang i 2014. Det er omfanget av hjemmetjenester som har økt, mens det har vært nedgang innenfor institusjonsbasert pleie og omsorg. Til tross for en betydelig befolkningsøkning i aldersgruppen 67 år og over de siste fem årene, er økningen i antall mottakere å finne i aldersgruppen 0-66 år hvor det har vært liten folketallsvekst de siste årene. En stadig større andel av tjenestemottakerne innenfor pleie og omsorg i Troms er yngre mennesker, noe som også er en trend på landsbasis.

I barnevernstjenesten har det de siste årene vært en betydelig økning i antall undersøkelser med behandlingstid over den lovfastsatte fristen på 3 måneder. I 2010 hadde 21 % av sakene behandlingstid over 3 måneder, mens andelen har økt til 36 % i 2014 i Troms. Det er imidlertid ikke nødvendigvis snakk om lovbrudd, da loven åpner for at fristen «i særlige tilfeller» kan være seks måneder. På landsbasis har det vært en liten nedgang i andelen fristoversittelser de siste fem årene.

Det har vært en økning i antall sosialhjelpsmottakere de siste årene, og økningen er større i Troms enn for landet som helhet. Videre er økningen i Troms størst blant de yngste sosialhjelpsmottakerne (18-24 år).

De viktigste målgruppene for kommunale tjenester er barn og unge 1-15 år og innbyggere 67 år og over.

I perioden 2010-2014 gikk antall barn 1-5 år i Troms ned med 3,4 %. Nedgangen var størst for 1-2 åringer, hvor det har vært jevn nedgang i femårsperioden. Antall barn 3-5 år har vært stabilt i perioden sett under ett.

Antall barn i grunnskolealder (6-15 år) er redusert med 2,6 % (6,1 % for Troms u/Tromsø), mens antall eldre 67 år og over økte med 17 % (14 % for Troms u/ Tromsø).

Kommunene i Troms bruker noe mindre midler på **barnehagesektoren** enn landsgjennomsnittet, målt som andel av netto driftsutgifter som brukes på sektoren. I Troms brukes 13,7 % av driftsutgiftene på barnehagesektoren, og 11,1 % for Troms u/ Tromsø. For landet u/ Oslo er tallet 14,9 %. Andelen er svakt synkende i Troms.

Dekningsgraden (dvs. andel barn 1-5 år som har barnehageplass) har gått noe ned i Troms i perioden 2010-2014 når en ser bort fra Tromsø kommune. Andelen ansatte med godkjent barnehagelærerutdanning eller annen pedagogisk utdanning samt andelen styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning økte i perioden.

Innenfor **grunnskole** viser tallene at en litt mindre andel av utgiftene brukes på sektoren i kommunene i Troms i forhold til landsgjennomsnittet; 23,9 % for Troms og 23,4 % for Troms u/ Tromsø mot 24,2 % for landet u/ Oslo. Andelen er synkende for Troms-kommunene.

Andelen spesialundervisning er fortsatt noe høyere i Troms (8,8 %) enn for landet som helhet (8,1 %) i 2014. Det har i Troms vært en større nedgang i andelen spesialundervisning samlet sett de siste fem årene enn har vært på landsbasis. Det har både blitt færre elever relativt sett som mottar spesialundervisning i Troms-kommunene, samt at de som fikk spesialundervisning i gjennomsnitt hadde færre timer utenfor klassen. Videre er gjennomsnittlig gruppestørrelse i Troms (12,0 og 10,7 for Troms u/ Tromsø i 2014) lavere enn landsgjennomsnittet (13,6 i 2014). Det har imidlertid vært en større prosentvis økning i gruppestørrelsen i Troms enn landsgjennomsnittet de siste fem årene.

Antall mottakere av **pleie- og omsorgstjenester** økte med ca. 200 eller 2,4 % i perioden 2010-2014 i Troms. Økningen er å finne innenfor hjemmetjenester, mens det innen institusjonsbaserte tjenester var en liten nedgang. Videre viser tallene at økningen i antall tjenestemottakere er i aldersgruppen 0-66 år, mens det har vært en nedgang i antall tjenestemottakere i gruppen 67 år og over. Antall yngre tjenestemottakere har økt betydelig mer enn befolkningsveksten i aldersgruppen skulle tilsi. En stadig større andel av tjenestemottakerne innenfor pleie og omsorg er yngre mennesker. Dette er også en trend på landsbasis.

Kommunene i Troms bruker mer midler på pleie og omsorg enn landsgjennomsnittet, målt som andel av de totale utgiftene til kommunene; 32,4 % for Troms og 36 % for Troms u/ Tromsø, mens landsgjennomsnittet er 31,5 % i 2014.

Antall legetimer og fysioterapitimer pr. uke pr beboer i sykehjem økte jevnt i perioden 2010-2014. Kommunene i Troms har fortsatt noe lavere lege- og fysioterapidekning i sykehjemmene enn landsgjennomsnittet.

Barnevernstjenesten har økt i omfang de siste årene, noe som også er en trend på landsbasis. Antall stillinger har økt jevnt etter den markante økningen i 2011 som har sammenheng med det øremerkete tilskuddet som da ble innført.

Det var en økning i antall undersøkelser fra 2010 til 2014 i Troms, men på grunn av endring i rapporteringsmåten fra 2013 er det vanskelig å sammenligne tallene i perioden.

Når det gjelder antall barn med tiltak i løpet av året, har det de to siste årene vært en nedgang. Nedgangen kan henføres til at det ble færre barn og unge med hjelpetiltak, mens det for barn med omsorgstiltak var en økning i antallet.

En større andel av barn 0-17 år i Troms (5,8 % og 6,64 % for Troms u/ Tromsø i 2014) mottar hjelp fra barnevernet i forhold til landsgjennomsnittet (4,8 % i 2014). Andelen er svakt økende for landet, og også for Troms når en utelater Tromsø kommune.

I følge KOSTRA-tallene har andelen undersøkelser der saksbehandlingstiden var over tremånedersfristen i lov om barnevernstjenester gått betydelig opp i Troms de siste årene, fra 21 % i 2010 til 36,4 % i 2014. På landsbasis var det derimot en nedgang fra 25,8 % til 22,3 % i perioden. Antall stillinger med fagutdanning økte markant i femårsperioden.

Det har det vært en økning i antall sosialhjelpsmottakere i Troms på 6,1 % de siste fem årene sett under ett, og 8,1 % for Troms u/ Tromsø. På landsbasis var økningen på 5,7 %. For Troms var økningen størst blant de yngste sosialhjelpsmottakerne, mens dette utviklingstrekket ikke var til stede på landsbasis.

I 2014 gikk 8,6 % av netto driftsutgifter i Troms (9,9 % for Troms u/ Tromsø) til **administrasjon og styring** i kommunene i Troms. Dette er noe mer enn landsgjennomsnittet på 8,2 %. Både i Troms og på landsbasis har andelen vært synkende de siste årene.

Demografisk utvikling

Det siste året har det vært klart lavere befolkningsvekst i Troms enn de foregående årene. Også på landsbasis har vært noe svakere vekst. I følge SSBs prognoser vil folketallet i Troms vokse frem mot 2040, men mye mindre enn landet som helhet.

De siste 12 månedene, fra 1.7.2014 til 1.7.2015, har befolkningsveksten i Troms (0,5 %) vært lavere enn for landet som helhet (1,0 %). For Troms u/ Tromsø er folketallet uendret det siste året. 13 kommuner i Troms har hatt befolkningsøkning de siste 12 månedene, men bare 3 kommuner hadde større vekst enn landsgjennomsnittet.

Siden 2010 har det vært en befolkningsvekst i Troms på 4,9 %, og 1,7 % for Troms u/ Tromsø. På landsbasis har det vært en befolkningsvekst på 7,5 %.

Frem til 2020 vil folketallet i Troms iht. SSBs befolkningsframskrivninger øke med 3,4 %, og 2,9 % for Troms u/ Tromsø. For landet som helhet tilsier prognosene at det vil bli en økning på 5 % frem til 2020.

Dersom vi ser på perioden 2014-2040 vil det iht. prognosene bli en befolkningsvekst i Troms på 12,3 % og 10,4 % for Troms u/ Tromsø. Dette er betydelig under landsgjennomsnittet på 21,9 %.

Det er generelt viktig å understreke at SSBs framskrivninger angir en forventet utviklingsbane, men at det er usikkerhet knyttet til disse framskrivingene. Spesielt gjelder dette de nasjonale anslagene for innvandring. Framskrivningene tar utgangspunkt i innbyggertallet i kommunene pr 1. januar 2014, og fanger således ikke opp utviklingen i folketallet i 2014 og de to første kvartalene i 2015. Dette er det viktig å være oppmerksom på ved vurdering av tallene.

1. ØKONOMISKE NØKKELTALL

1.1. INNTEKTSNIVÅ – KORRIGERTE FRIE INNTEKTER

I dette kapitlet presenteres kommunenes frie inntekter i 2014, men korrigert for variasjoner i utgiftsbehov. Som frie inntekter regnes rammeoverføringer og skatt på inntekt og formue fra personer samt naturressursskatt. Det vises også tall for frie inntekter inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraft- og hjemfallsinntekter.

Når en skal sammenligne inntektsnivået mellom kommunene er det relevant å ta hensyn til at kommunene har ulikt utgiftsbehov. En ser dermed på utgifts- og inntektssiden samlet, og kommer frem til utgiftskorrigerede inntekter.

Det er til dels store forskjeller mellom kommunene i befolknings sammensetning, geografi og kommunestørrelse. Dette gir variasjoner i hvilke tjenester innbyggerne har behov for og hvilke utgifter kommunene har ved å gi disse tjenestene.

Gjennom utgiftsutjevningen i inntektssystemet utjevnes forutsetningene kommunene har for å tilby et likeverdig tjenestetilbud. Kommuner som er dyrere å drive enn landsgjennomsnittet blir kompensert for dette gjennom utgiftsutjevningen, mens kommuner som er beregnet til å være billigere å drive enn landsgjennomsnittet får en reduksjon i rammetilskuddet gjennom utgiftsutjevningen. Dette er et nullsumspill. Nesten alle kommunene i Troms er beregnet til å være dyrere å drive enn landsgjennomsnittet og blir dermed kompensert i utgiftsutjevningen.

I de korrigerede inntektene er kompensasjonen/reduksjonen gjennom utgiftsutjevningen tatt bort.

Det er elementer i inntektssystemet og finansieringen av kommunesektoren som fører til ulikt inntektsnivå mellom kommuner også etter utgiftsutjevningen. Regionalpolitiske tilskudd i inntektssystemet og skjønnstilskuddet er ulikt fordelt mellom kommunene og fører til forskjeller i inntektsnivå. Samtidig kommer en betydelig andel av kommunesektorens inntekter gjennom skatteinntekter, og forskjeller i skattenivå utjevnes ikke fullt ut i inntektssystemet.

Det er visse svakheter knyttet til å bruke utgiftskorrigerede frie inntekter når man sammenligner inntektsnivået mellom kommuner. Viktige inntektskomponenter som øremerkede tilskudd og gebyrer er ikke med i beregningene. Det er heller ikke tatt hensyn til at noen kommuner har fordeler ved ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift.

Tabell 1 viser en fylkesvis sammenligning av korrigerede inntekter i 2014 i % av landsgjennomsnittet.

Fylke	Antall kommuner	Korrigerede frie inntekter ekskl. eiendomsskatt og konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter	Korrigerede frie inntekter inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter
Østfold	18	96	97
Akershus	22	102	98
Oslo	1	105	101
Hedmark	22	97	99
Oppland	26	98	99
Buskerud	21	98	97
Vestfold	14	97	93
Telemark	18	98	102
Aust-Agder	15	98	100
Vest-Agder	15	97	100
Rogaland	26	103	102
Hordaland	33	100	101
Sogn og Fjordane	26	101	108
Møre og Romsdal	36	99	100
Sør-Trøndelag	25	99	100
Nord-Trøndelag	23	99	99
Nordland	44	102	106
Troms	24	106	107
Finnmark	19	118	121
Hele landet	428	100	100

Tabell 1: Korrigerede frie inntekter i % av landsgjennomsnittet i 2014, fylkesvis sammenligning

Vi ser at kommunene i Troms sett under ett har korrigerede frie inntekter på 106 % av landsgjennomsnittet når en ser bort fra inntekter fra eiendomsskatt samt konsesjonskraft- og hjemfallsinntekter. Det vil si at kommunene i Troms har 6 % høyere korrigerede frie inntekter enn landsgjennomsnittet. Inkluderer vi eiendomsskatt og konsesjonskraft- og hjemfallsinntektene er inntektsnivået 7 % over landsgjennomsnittet. Dette er altså inntektsnivået etter at kompensasjon gjennom utgiftsutjevningen er trukket ut.

Bare kommunene i Finnmark har høyere korrigerede inntekter enn Troms-kommunene. Kommunene i Østfold og Vestfold har lavest korrigerede inntekter.

Tabell 2 viser tallene for kommunene i Troms.

Kommune	Korrigerte frie inntekter ekskl. eiendomsskatt og konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter	Korrigerte frie inntekter inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter
Tromsø	104	104
Harstad	104	106
Kvæfjord	107	103
Skånland	107	105
Ibestad	114	112
Gratangen	118	114
Lavangen	117	113
Bardu	105	121
Salangen	110	110
Målselv	103	106
Sørreisa	104	100
Dyrøy	119	114
Tranøy	114	113
Torsken	120	121
Berg	117	120
Lenvik	102	101
Balsfjord	103	107
Karlsøy	115	118
Lyngen	113	113
Storfjord	118	122
Kåfjord	119	124
Skjervøy	117	117
Nordreisa	104	106
Kvænangen	133	138
Troms	106	107

Tabell 2: Korrigerte frie inntekter i 2014, kommunene i Troms

Vi ser at alle kommunene i Troms har høyere nivå på korrigerte inntekter enn landsgjennomsnittet når en ser bort fra eiendomsskatt og konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter. Kvænangen kommune har høyest inntektsnivå av Troms-kommunene i 2014 med 33 % over landsgjennomsnittet, mens Lenvik kommune hadde lavest med 2 % over landsgjennomsnittet.

Dersom eiendomsskatt og konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter inkluderes er det én kommune, Sørreisa, som har inntekter på nivå med landsgjennomsnittet. De 23 øvrige kommunene har høyere inntektsnivå. Igjen er det Kvænangen kommune som har høyest inntektsnivå av Troms-kommunene i 2014 med 38 % over landsgjennomsnittet.

1.2. FRA BRUTTO TIL NETTO DRIFTSRESULTAT

To sentrale resultatbegrep i kommuneøkonomien er brutto driftsresultat og netto driftsresultat. Vi skal i dette kapitlet se litt nærmere på disse to begrepene, og forskjellen på brutto driftsresultat og netto driftsresultat.

Brutto driftsresultat defineres som kommunenes brutto driftsinntekter fratrukket brutto driftsutgifter, inkludert avskrivningskostnader korrigert for dobbeltføringer som blant annet fordelte utgifter og interne overføringer. Dette resultatet skal dekke rente- og avdragsutgifter, eventuelle pliktige avsetninger og andre nødvendige avsetninger ut fra prinsippet om god kommunal økonomiforvaltning.

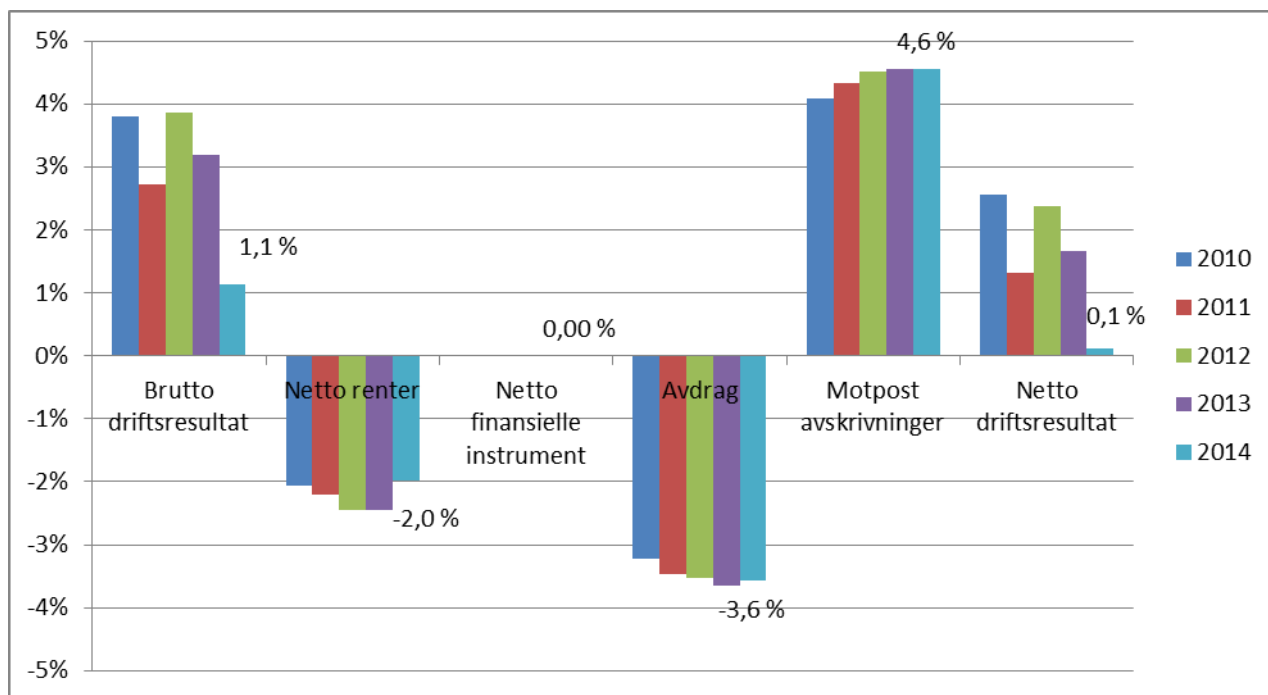
Mellom brutto driftsresultat og netto driftsresultat finner vi i regnskapet følgende poster:

- **Renteinntekter, utbytte og eieruttak** er sammen med kursgevinster på finansielle instrumenter det vi kaller eksterne finansinntekter.
- **Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter** er sammen med kurstap på finansielle instrumenter og avdragsutgifter det vi kaller eksterne finansutgifter.
- **Motpost avskrivninger** annullerer avskrivninger, som inngår i brutto driftsresultat, slikt at en får netto driftsresultat.

Til forskjell fra brutto driftsresultat er det altså i **netto driftsresultat** gjort fradrag for netto rente- og avdragsbelastning, mens virkningen av avskrivningskostnadene er eliminert. Avskrivninger, som er et uttrykk for verdiforringelsen på kommunale anleggsmidler, føres i driftsregnskapet, men blir eliminert med motpost i regnskapet før regnskapsmessig resultat fastsettes. Kommunene har et finansielt orientert regnskapssystem. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan benyttes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk, og er dermed et uttrykk for kommunenes økonomiske handlefrihet. Frem til og med 2013 var det anbefalt fra Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) at netto driftsresultat for sektoren samlet over tid bør ligge på rundt 3 prosent av brutto driftsinntekter for å ha en sunn og robust kommuneøkonomi. Fra 2014 er dette måltallet endret til 1,75 % for kommunene, med bakgrunn i at inntekter fra momskompensasjon fra investeringer fra 2014 i sin helhet føres i investeringsregnskapet.

Alle tallene måles i forhold til **brutto driftsinntekter** for å gjøre dem sammenlignbare mellom kommuner, fylker etc. Med brutto driftsinntekter menes de totale driftsinntektene til kommunene. Inntekter fra rammetilskudd, skatt på inntekt og formue, brukerbetaling, eiendomsskatt, andre salgs- og leieinntekter, overføringer med krav om motytelse og andre overføringer er inkludert i brutto driftsinntekter. Renteinntekter, utbytte og gevinst fra finansielle instrument er ikke inkludert.

Figur 1 viser alle postene fra brutto driftsresultat til netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter for årene 2010-2014, for kommunene i Troms sett under ett.

Figur 1: Fra brutto driftsresultat til netto driftsresultat 2010-2014, kommunene i Troms sett under ett

Netto driftsresultat endte på 0,1 % i 2014 for kommunene i Troms sett under ett. Dette er en klar nedgang fra de to foregående årene - 1,6 prosentpoeng svakere enn i 2013, og 2,3 prosentpoeng svakere enn resultatet i 2012.

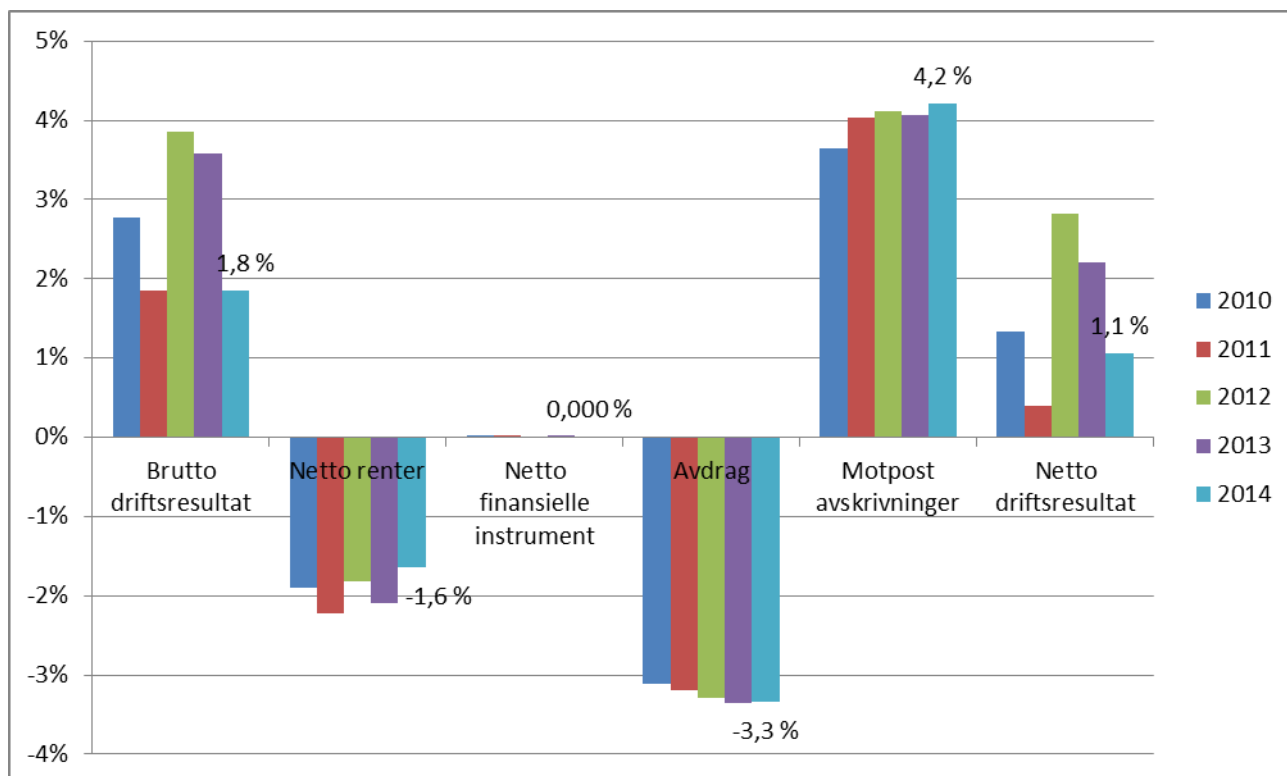
Hovedårsaken til at netto driftsresultat ble svakere i 2014 enn året før er at brutto driftsresultat ble svekket. Brutto driftsresultat endte på 1,1 % i 2014, en nedgang på 2,1 prosentpoeng fra 2013.

Figuren viser at renteutgiftene ble lavere i 2014 enn de to foregående årene, mens avdragsutgiftene har holdt seg stabilt rundt 3,5 % av brutto driftsinntekter.

Kommunene i Troms betalte i 2014 1 prosentpoeng mindre i avdrag enn de har i avskrivninger, hvilket er på samme nivå som de foregående årene. Dette gir et positivt bidrag til netto driftsresultat, men det innebærer samtidig at kommunene betaler mindre ned på lånene sine enn verditapet (reflektert gjennom avskrivningene) på investeringene de har gjort. Mange kommuner i Troms benytter seg av muligheten til å utsette avdragsbetalingene, og ligger på eller i nærheten av laveste nivå som kommuneloven tillater².

Figur 2 viser tilsvarende tall som figur 1 for Troms u/Tromsø.

² Kommuneloven § 50 nr. 7a slår fast at gjenstående løpetid for kommunens eller fylkeskommunens samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens eller fylkeskommunens anleggsmidler ved siste årsskifte. Kravet innebærer ikke at minimumsavdrag må tilsvare årlige avskrivninger (ved full lånefinansiering).

Figur 2: Fra brutto driftsresultat til netto driftsresultat, kommunene i Troms u/ Tromsø

Figur 2 viser at netto driftsresultat for kommunene i Troms u/ Tromsø endte på 1,1 % i 2014, altså 1 prosentpoeng høyere enn for Troms inkl. Tromsø kommune. Resultatet ble klart svakere enn i 2013 (2,2 %) og 2012 (2,8 %).

Brutto driftsresultat ble halvert fra 2013, og endte på 1,8 %.

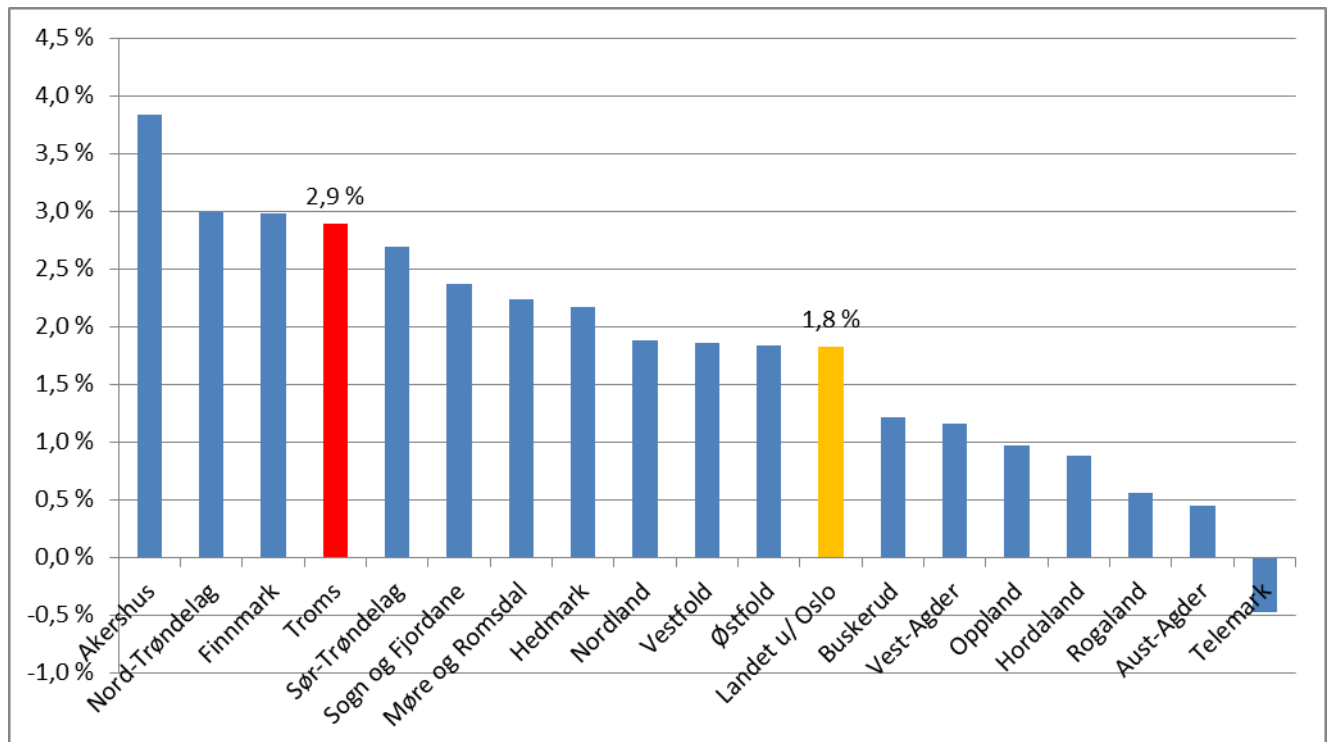
Renteutgiftene ble lavere i 2014 enn året før, mens avdragsutgiftene var tilnærmet uendret. Kommunene betalte i 2014 0,9 prosentpoeng mindre i avdrag enn de har i avskrivninger. Dette er en litt større differanse enn i tidligere år.

1.3. BRUTTO DRIFTSRESULTAT

Med brutto driftsresultat menes de totale driftsinntektene fratrukket utgiftene som er knyttet til den årlige driften av kommunen. Et godt brutto driftsresultat kan benyttes til å svare for høye rente- og avdragsutgifter som følge av høy lånegjeld, til egenkapital i investeringer, til å håndtere uforutsette utgifter og svikt i inntektene eller til inndekning av tidligere års underskudd.

I brutto driftsresultat inngår også avskrivninger, som altså elimineres før netto driftsresultat fastsettes. Videre inngår premieavviket, som er knyttet til regnskapsføringen av pensjonskostnader, som driftsutgift. Dersom kommunenes betalte pensjonspremier er høyere enn den beregnede pensjonskostnaden, oppstår det et positivt premieavvik som blir inntektsført og som dermed «reduserer» brutto driftsutgifter.

Figur 3 viser gjennomsnittlig brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter de fem siste år (2010-2014) på lands- og fylkesnivå.

Figur 3: Brutto driftsresultat på lands- og fylkesnivå, gjennomsnitt 2010-2014

Figuren viser at bare tre fylker i gjennomsnitt har høyere brutto driftsresultat enn Troms (Akershus, Nord-Trøndelag og Finnmark) i perioden 2010-2014.

Det er likevel slik at brutto driftsresultat i Troms ikke er tilstrekkelig til å sikre et godt nok netto driftsresultat på grunn av høye rente- og avdragsutgifter, som vi skal komme inn på seinere.

Tabell 3 viser brutto driftsresultat for 2010-2014 og gjennomsnitt for perioden for kommunene i Troms.

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	5,6 %	4,2 %	3,9 %	2,5 %	-0,1 %	3,1 %
Harstad	0,1 %	-0,8 %	4,3 %	6,2 %	2,8 %	2,7 %
Kvæfjord	2,5 %	0,7 %	-1,6 %	0,1 %	-0,1 %	0,3 %
Skånland	3,0 %	3,7 %	3,8 %	-0,1 %	-0,5 %	1,9 %
Ibestad	0,1 %	-1,8 %	3,3 %	3,7 %	-3,7 %	0,4 %
Gratangen	0,6 %	3,9 %	1,7 %	2,3 %	2,5 %	2,2 %
Lavangen	10,6 %	5,1 %	7,9 %	3,9 %	2,5 %	5,9 %
Bardu	-2,7 %	1,8 %	5,4 %	1,4 %	1,4 %	1,5 %
Salangen	0,9 %	0,7 %	4,1 %	5,0 %	2,8 %	2,8 %
Målselv	5,5 %	2,4 %	3,3 %	1,7 %	3,2 %	3,2 %
Sørreisa	6,0 %	6,5 %	6,6 %	4,5 %	0,4 %	4,7 %
Dyrøy	3,4 %	5,8 %	3,5 %	2,0 %	-1,8 %	2,5 %
Tranøy	6,1 %	4,3 %	1,2 %	2,4 %	4,1 %	3,6 %
Torsken			4,9 %	7,0 %	3,5 %	5,1 %
Berg	8,5 %	6,9 %	3,8 %	8,1 %	3,2 %	6,1 %
Lenvik	5,2 %	-0,9 %	2,2 %	1,1 %	1,5 %	1,8 %
Balsfjord	6,7 %	5,8 %	3,9 %	3,1 %	3,9 %	4,6 %
Karlsøy	6,5 %	3,2 %	4,7 %	4,7 %	2,2 %	4,2 %
Lyngen	15,4 %	12,4 %	5,6 %	3,8 %	2,7 %	7,9 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	-5,3 %	-0,2 %	-0,3 %	3,2 %	5,2 %	0,7 %
Gáivuotna Kåfjord	-1,3 %	-0,4 %	-0,6 %	1,3 %	0,1 %	-0,1 %
Skjervøy	-1,5 %	-0,7 %	3,0 %	4,0 %	0,2 %	1,1 %
Nordreisa	0,4 %	3,9 %	5,3 %	6,6 %	2,0 %	3,7 %
Kvænangen	-2,0 %	2,7 %	21,4 %	3,9 %	-6,6 %	4,5 %
Troms	3,8 %	2,7 %	3,8 %	3,2 %	1,1 %	2,9 %
Troms u/ Tromsø	2,8 %	1,8 %	3,8 %	3,6 %	1,8 %	2,8 %
Landet u/ Oslo	1,8 %	2,2 %	2,5 %	2,1 %	0,7 %	1,8 %

Tabell 3: Brutto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter, 2010-2014 og gjennomsnitt for perioden

6 kommuner (Tromsø, Kvæfjord, Skånland, Ibestad, Dyrøy og Kvænangen) fikk et negativt brutto driftsresultat i 2014, mens det i 2013 var kun 1 kommune. I 2012 fikk 3 kommuner et negativt brutto driftsresultat, mens antallet var 5 i 2011 og 2010.

Kun 6 kommuner fikk et forbedret brutto driftsresultat i 2014 i forhold til 2013, 17 kommuner fikk et svakere resultat, mens en kommune hadde uendret brutto driftsresultat.

Størst forbedring av brutto driftsresultat fra 2013 til 2014 hadde kommunene Storfjord (opp 2,0 prosentpoeng), Tranøy (opp 1,8 prosentpoeng) og Målselv (opp 1,5 prosentpoeng).

Størst nedgang fra 2013 til 2014 hadde Kvænangen kommune med 10,5 prosentpoeng og Ibestad med nedgang på 7,4 prosentpoeng.

I kolonnen for gjennomsnittstall for perioden 2010-2014 har kommunene som er farget med grønt høyest brutto driftsresultat, mens rødt indikerer svakest resultat. Kommunene Lyngen, Berg og Lavangen har høyest gjennomsnittlig brutto driftsresultat, mens Kåfjord, Kvæfjord og Ibestad har lavest gjennomsnittlig brutto driftsresultat. Kåfjord kommune er eneste kommune med negativt brutto driftsresultat de fem siste årene sett under ett.

Når en kommune får et negativt brutto driftsresultat, vil det si at driftsutgiftene har oversteget driftsinntektene. I en slik situasjon er en avhengig av et positivt bidrag fra finanstransaksjonene eller oppsparte midler fra tidligere år for å unngå regnskapsmessig merforbruk.

Prosentvis årlig endring i brutto driftsinntekter og -utgifter

Ved å se på den prosentvise endringen i inntekter og utgifter kan en få et bilde på hva som forklarer endringen i brutto driftsresultat.

Tabell 4 viser prosentvis endring i brutto driftsinntekter og brutto driftsutgifter fra 2011 til 2012, fra 2012 til 2013 og fra 2013 til 2014.

	2011-2012		2012-2013		2013-2014	
	Prosentvis endring brutto driftsinntekter	Prosentvis endring brutto driftsutgifter	Prosentvis endring brutto driftsinntekter	Prosentvis endring brutto driftsutgifter	Prosentvis endring brutto driftsinntekter	Prosentvis endring brutto driftsutgifter
Tromsø	5,4 %	5,7 %	5,7 %	7,2 %	2,1 %	4,8 %
Harstad	9,3 %	3,8 %	10,5 %	8,3 %	1,9 %	5,5 %
Kvæfjord	3,5 %	5,9 %	3,4 %	1,7 %	2,1 %	2,3 %
Skånland	2,3 %	2,1 %	1,4 %	5,6 %	4,4 %	4,8 %
Ibestad	8,3 %	2,8 %	6,7 %	6,3 %	-3,6 %	3,8 %
Gratangen	0,2 %	2,5 %	4,5 %	3,9 %	3,1 %	2,9 %
Lavangen	8,0 %	4,8 %	-0,9 %	3,4 %	4,7 %	6,3 %
Bardu	1,6 %	-2,2 %	1,9 %	6,2 %	5,3 %	5,3 %
Salangen	7,6 %	3,9 %	6,9 %	5,9 %	7,9 %	10,4 %
Målselv	5,0 %	4,1 %	5,0 %	6,8 %	-2,7 %	-4,2 %
Sørreisa	8,7 %	8,5 %	5,9 %	8,3 %	2,2 %	6,6 %
Dyrøy	5,2 %	7,8 %	3,0 %	4,5 %	-4,7 %	-1,0 %
Tranøy	7,1 %	10,6 %	3,5 %	2,3 %	1,0 %	-0,8 %
Torsken			8,4 %	5,9 %	-3,2 %	0,4 %
Berg	1,1 %	4,4 %	7,8 %	3,1 %	-3,3 %	1,8 %
Lenvik	9,0 %	5,7 %	5,9 %	7,2 %	1,1 %	0,7 %
Balsfjord	5,7 %	7,9 %	4,1 %	4,9 %	2,2 %	1,2 %
Karlsøy	7,7 %	6,0 %	3,7 %	3,7 %	-0,3 %	2,2 %
Lyngen	-0,2 %	7,5 %	3,7 %	5,7 %	4,3 %	5,5 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	2,7 %	2,8 %	0,3 %	-3,2 %	4,8 %	2,7 %
Gáivuotna Kåfjord	3,9 %	4,1 %	3,5 %	1,5 %	1,3 %	2,6 %
Skjervøy	5,6 %	1,6 %	1,9 %	0,9 %	2,2 %	6,2 %
Nordreisa	8,9 %	7,3 %	6,7 %	5,2 %	0,2 %	5,2 %
Kvænangen	23,5 %	-0,2 %	-11,4 %	8,3 %	1,0 %	12,0 %
Troms	6,2 %	5,0 %	4,9 %	5,6 %	1,8 %	3,9 %
Troms u/ Tromsø	6,7 %	4,6 %	4,5 %	4,7 %	1,6 %	3,4 %
Landet u/ Oslo	7,2 %	6,9 %	5,4 %	5,8 %	2,8 %	4,3 %

Tabell 4: Prosentvis årlig endring i brutto driftsinntekter og -utgifter

Tallene viser at svekkelsen av brutto driftsresultat fra 2013 til 2014 kan forklares med klart svakere inntektsvekst i 2014 enn de foregående årene, blant annet relatert til svakere vekst i skatteinngangen for kommunene. Utgiftsveksten var lavere fra 2013 til 2014 enn 2011-2012 og 2012-2013.

Av tabellen ser vi at utgiftene økte mer enn inntektene både for Troms og for landet som helhet både fra 2012 til 2013 og fra 2013 til 2014.

Fra 2013 til 2014 økte utgiftene med 3,9 % i Troms, mens inntektene økte med kun 1,8 %. På landsbasis økte inntektene med 2,8 %, mens utgiftene økte med 4,3 %. Det var altså en større negativ differanse mellom inntektsvekst og utgiftsvekst i Troms enn for landet som helhet, noe som bidro til

at brutto driftsresultat i Troms falt fra 3,6 % i 2013 til 1,8 % i 2014 og fra 2,1 % til 0,7 % for landet u/ Oslo.

Kun 6 kommuner i Troms hadde høyere vekst i inntektene enn utgiftene fra 2013 til 2014, mens 17 hadde motsatt utvikling (én kommune hadde samme vekst i inntekter og utgifter). Fra 2012 til 2013 var dette antallet 11, mens det var 12 fra 2011-2012.

Avskrivninger er en del av kommunenes brutto driftsutgifter, men elimineres før resultatet fastsettes (motpost). Disse gir altså ikke resultateffekt - det er avdragsutgiftene som gir resultateffekt i kommuneregnskapet.

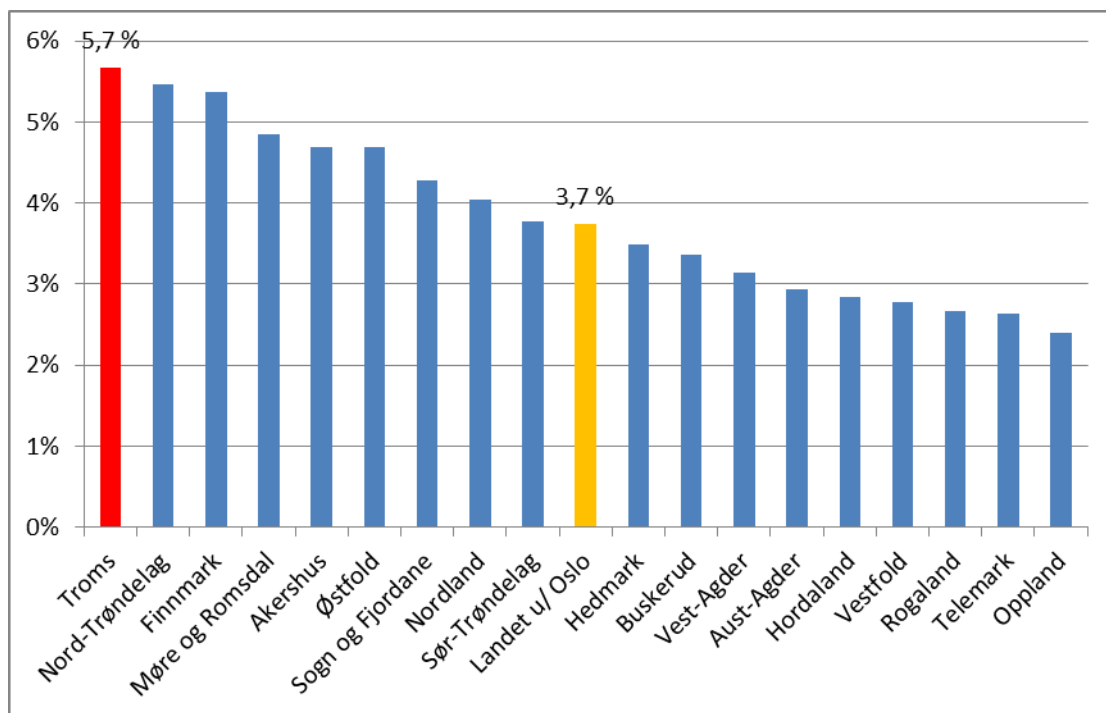
Den særskilte regnskapsføringen av premieavvik på pensjon påvirker, og til en viss grad «forstyrrer», analysen av utviklingen i brutto driftsutgifter. I 2014 var det et stort positivt premieavvik både for kommunene i Troms og for landet (som følge av at betalt pensjonspremie overstiger beregnet pensjonskostnad). Tilsvarende situasjon hadde en i 2012, mens det i 2013 var det motsatte som skjedde.

Det positive premieavviket i 2014 ble inntektsført og «reduerte» brutto driftsutgifter. Korrigert for regnskapsføringen av premieavvik, var utgiftsveksten for landet u/ Oslo på 5,6 % (mot 4,3 % før korrigerings) og 4,6 % for Troms-kommunene (mot 3,9 % før korrigerings).

1.4. NETTO FINANS OG AVDRAG

Resultatbegrepet netto finans og avdrag viser hvor stor andel av driftsinntektene som er bundet opp til tilbakebetaling av lån. Rente- og avdragsbelastningen vil avhenge av valgt finansieringsstrategi, f.eks. andel fremmedkapital, nedbetalingstid o.l. Ekstraordinære avdrag og nedbetaling av lån vil ikke fremkomme fordi dette føres i investeringsregnskapet, og her tas det bare hensyn til transaksjoner i driftsregnskapet. I netto finans omfattes renteutgifter/-inntekter og tap/gevinst på finansielle plasseringer (aksjer etc.) som er definert som omløpsmidler i balansen – både realisert og urealisert tap/gevinst. Utbytte og eieruttak omfattes også av definisjonen, i tillegg til utlån og mottatte avdrag på utlån (for eksempel på lån som kommunene tar opp i Husbanken til videreformidling).

Figur 4 viser fylkesvise sammenligninger av netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter som et gjennomsnitt for 2010-2014.

Figur 4: Netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter, gj.snitt 2010-2014 på lands- og fylkesnivå

Kommunene i Troms har i gjennomsnitt høyest nettoutgifter knyttet til finans og avdrag i landet, med et gjennomsnitt på 5,7 % av brutto driftsinntekter de siste fem år, fulgt av kommunene i Nord-Trøndelag og Finnmark. Landsgjennomsnittet er på 3,7 %, altså 2 prosentpoeng lavere enn Troms.

Neste tabell viser tallene for kommunene i Troms de siste fem årene.

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	5,7 %	6,1 %	7,4 %	7,2 %	6,5 %	6,6 %
Harstad	5,0 %	6,3 %	5,0 %	5,7 %	5,7 %	5,5 %
Kvæfjord	1,7 %	2,1 %	1,8 %	2,7 %	2,0 %	2,1 %
Skånland	4,1 %	4,6 %	4,2 %	5,4 %	4,5 %	4,5 %
Ibestad	0,7 %	1,8 %	1,0 %	2,4 %	1,2 %	1,4 %
Gratangen	4,9 %	5,0 %	5,9 %	5,7 %	5,6 %	5,4 %
Lavangen	3,4 %	3,1 %	4,3 %	4,8 %	4,6 %	4,1 %
Bardu	5,4 %	5,1 %	6,1 %	5,5 %	5,2 %	5,4 %
Salangen	7,0 %	5,2 %	5,0 %	4,2 %	4,1 %	5,0 %
Målselv	4,9 %	6,2 %	5,2 %	5,1 %	5,0 %	5,3 %
Sørreisa	7,6 %	7,7 %	7,3 %	6,7 %	6,2 %	7,1 %
Dyrøy	5,7 %	4,8 %	5,6 %	5,7 %	4,8 %	5,3 %
Tranøy	5,6 %	5,1 %	4,9 %	5,0 %	4,5 %	5,0 %
Torsken			6,9 %	5,9 %	5,4 %	6,1 %
Berg	6,4 %	5,5 %	5,6 %	4,8 %	4,4 %	5,3 %
Lenvik	5,4 %	6,0 %	4,6 %	5,5 %	4,5 %	5,2 %
Balsfjord	5,4 %	5,3 %	6,2 %	6,3 %	5,3 %	5,7 %
Karlsøy	6,2 %	6,1 %	5,3 %	5,2 %	4,7 %	5,5 %
Lyngen	6,3 %	7,9 %	9,1 %	7,8 %	7,1 %	7,6 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	6,5 %	6,6 %	7,0 %	6,7 %	5,6 %	6,5 %
Gáivuotna Kåfjord	3,4 %	2,7 %	2,8 %	4,1 %	3,5 %	3,3 %
Skjervøy	4,3 %	3,4 %	5,5 %	4,8 %	4,3 %	4,5 %
Nordreisa	5,6 %	5,3 %	5,7 %	5,8 %	5,9 %	5,7 %
Kvænangen	2,0 %	1,1 %	2,5 %	3,3 %	2,8 %	2,4 %
Troms	5,2 %	5,6 %	5,9 %	6,0 %	5,5 %	5,7 %
Troms u/ Tromsø	4,9 %	5,3 %	5,0 %	5,4 %	4,9 %	5,1 %
Landet u/ Oslo	3,3 %	4,2 %	3,8 %	3,6 %	3,8 %	3,7 %

Tabell 5: Netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter

De aller fleste kommunene har en *netto utgift* i finanstransaksjonene. Kommuner med netto utgift i finanstransaksjonene er avhengig av å ha et positivt resultat fra den årlige driften (brutto driftsresultat) eller oppsparte midler fra tidligere år for å dekke finansutgiftene.

Kommunene i Troms har i gjennomsnitt høyere netto finansutgifter enn landet u/ Oslo. Høye finans- og avdragsutgifter gjør at det blir mindre inntekter igjen til tjenesteproduksjon. Troms u/Tromsø har noe lavere nettoutgifter knyttet til finans og avdrag enn Troms inkl. Tromsø, ettersom Tromsø kommune har et høyt gjeldsnivå og trekker opp gjennomsnittet i fylket i betydelig grad.

Netto finans og avdrag for Troms gikk ned fra 6,0 % i 2013 til 5,5 % i 2014, og fra 5,4 % til 4,9 % for Troms u/ Tromsø. På landsbasis var det derimot en økning i finansutgiftene med 0,2 prosentpoeng fra 3,6 % til 3,8 %.

I 2014 var det kommunene Lyngen, Tromsø og Sørreisa som hadde høyest utgifter til finans og avdrag, mens kommunene Ibestad, Kvæfjord og Kvænangen hadde lavest utgifter.

Alle kommunene i Troms, bortsett fra Nordreisa kommune, hadde lavere finansutgifter i 2014 sammenlignet med året før. Størst reduksjon hadde kommunene Storfjord, Ibestad, Lenvik og Balsfjord. Dette er knyttet til nedgang i lånerentene.

Kommunene Lyngen, Sørreisa, Tromsø og Storfjord har høyest utgifter til finans og avdrag i gjennomsnitt i perioden 2010-2014.

Kommunene Ibestad, Kvænangen og Kvæfjord har lavest utgifter til finans og avdrag i gjennomsnitt i perioden 2010-2014.

Avdragsutsettelse

Økonomibestemmelsene i kommuneloven bygger på prinsippet om at løpende utgifter skal finansieres av løpende inntekter, også omtalt som formuesbevaringsprinsippet. Hensynet bak dette er at kommunene ikke skal legge seg på et høyere aktivitetsnivå i den løpende driften enn det som kan finansieres av løpende inntekter. Gjennom krav til årlige avdrag fordeles nedbetalingen av investeringer over flere år.

Avdrag på lån knyttet til investeringer vil som hovedregel være å regne som løpende driftsutgifter. Under visse vilkår vil avdrag likevel kunne føres i investeringsregnskapet uten at det kommer i konflikt med formuesbevaringsprinsippet.

Mange kommuner i Troms benytter seg av muligheten til å utsette avdragsbetalingene, og ligger på eller i nærheten av laveste nivå som kommuneloven tillater³. Dette vil ha stor betydning for resultatvurderingen for kommuner med høy lånegjeld. Kravet innebærer ikke at minimumsavdrag må tilsvare årlige avskrivninger (ved full lånefinansiering).

Rentenivået

Rentenivået har vært gjennomgående lavt de siste tre årene, hvilket har ført til lavere renteutgifter for kommunene. Dette forholdet er spesielt viktig å ta hensyn til for kommuner med høy lånegjeld. Med fremdeles uro i den internasjonale økonomien vil det være usikkerhet rundt framtidig rentenivå.

1.5. NETTO DRIFTSRESULTAT

Netto driftsresultat blir sett på som den viktigste enkeltindikatoren for å vurdere den økonomiske situasjonen i kommunene. Netto driftsresultat viser hva som er igjen etter at alle årets utgifter er trukket fra alle årets inntekter. Netto driftsresultat viser med andre ord hvor mye som kan benyttes til finansiering av investeringer eller avsettes til senere bruk, og er dermed et uttrykk for kommunenes økonomiske handlefrihet.

Dersom en kommune får et negativt netto driftsresultat, må dette dekkes ved å benytte tidligere avsatte midler og/eller stryke budsjetterte avsetninger (overføringer til investeringsregnskapet, til fond og evt. inndekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk). Dersom resultatet fremdeles er negativt får kommunen et regnskapsmessig merforbruk i driften som må dekkes inn iht. reglene i kommuneloven § 48 nr. 4. Kommunestyret må ved fastsettelsen av årsregnskapet avgjøre hvordan (i hvilke(t) år) merforbruket skal dekkes inn. Dersom inndekning skjer over mer enn to år, eller kommunen ikke klarer inndekning som forutsatt av kommunestyret, vil kommunen bli meldt inn i ROBEK.

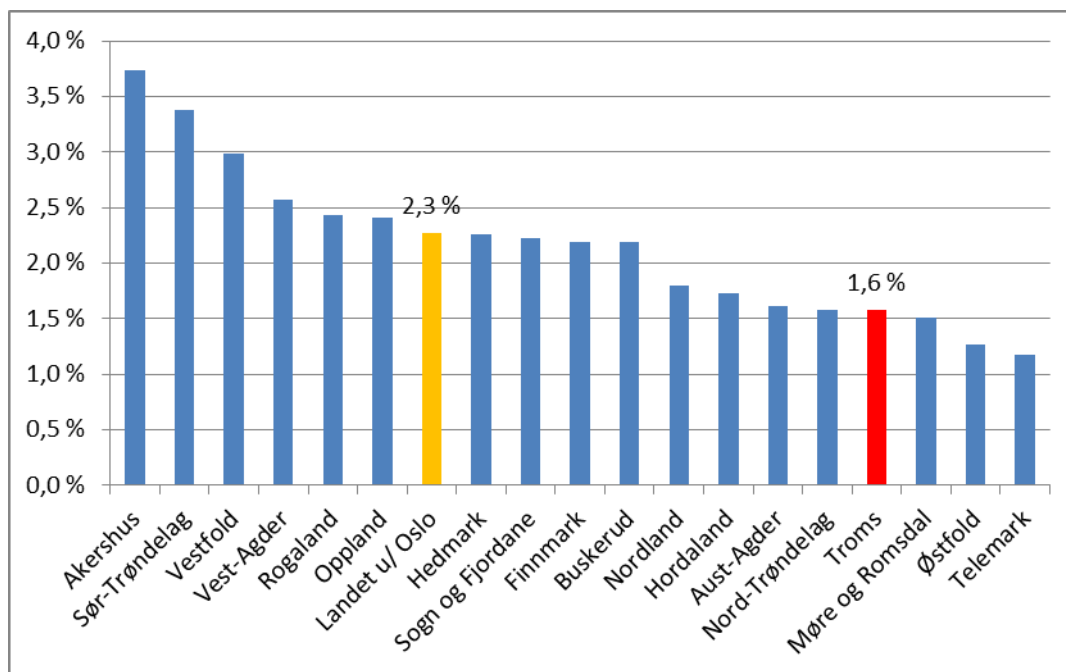
³ Kommuneloven § 50 nr. 7a slår fast at gjenstående løpetid for kommunens eller fylkeskommunens samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens eller fylkeskommunens anleggsmidler ved siste årsskifte. Kravet innebærer ikke at minimumsavdrag må tilsvare årlige avskrivninger (ved full lånefinansiering).

Frem til og med 2013 var anbefalingen fra TBU at netto driftsresultat for kommunene burde ligge på rundt 3 prosent av brutto driftsinntekter over en lengre tidsperiode for å ha en sunn og robust kommuneøkonomi. I forbindelse med at inntekter fra momskompensasjon fra investeringer fra og med 2014 i sin helhet skal føres i investeringsregnskapet, er det anbefalte nivået for netto driftsresultat fra 2014 på 1,75 % av brutto driftsinntekter.

Det er viktig å understreke at et slikt resultatkrav ikke er et overordnet mål i seg selv, slik det vil være i en profittmaksimerende bedrift. Det overordnede målet for kommunene er å ha et høyest mulig nivå på velferdstjenestene som tilbys til befolkningen innenfor de fastsatte økonomiske rammene. «Bunnlinjen» (det økonomiske resultatet) er i kommuneregnskapet en kontrollpost som viser om kommunen har brukt mer eller mindre enn kommunestyret som bevilgende myndighet har vedtatt å bruke. Et mindreforbruk (overskudd) vil ikke nødvendigvis være utelukkende positivt for en kommune, da det eksempelvis kan innebære at kommunen ikke har nådd uttalte mål innenfor tjenesteproduksjonen.

Det er også slik at anbefalingen om nivå på netto driftsresultat i utgangspunktet gjelder for sektoren samlet (alle kommunene i Norge). Hva som vil være et tilstrekkelig nivå på netto driftsresultat kan variere fra kommune til kommune, og må særlig sees i sammenheng med lånegjeld, fremtidig investeringsbehov/lånebehov, nedbetalingstiden på lånegjelden og nivået på buffere/disposisjonsfond. For en kommune som står foran en periode med store investeringer bør netto driftsresultat være høyt for å gi kommunen mulighet til øke egenkapitalandelen i investeringer. Dersom en kommune betaler mye mer enn minimumsavdrag etter kommuneloven, vil den likevel kunne ha et tilstrekkelig netto driftsresultat selv om dette er under 3 %. Dersom kapitalslitet er høyere enn betalte avdrag, så stiller det høyere krav til et godt netto driftsresultat for å ha en sunn og robust økonomi.

Figur 5 viser gjennomsnittlig netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter de siste fem årene (2010-2014) på lands- og fylkesnivå.

Figur 5: Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter på lands- og fylkesnivå, gjennomsnitt for 2010-2014

Kommunene i Troms har samlet sett et netto driftsresultat på 1,6 % av brutto driftsinntekter for årene 2010-2014 sett under ett. Resultatet for Troms er i gjennomsnitt godt under det anbefalte nivå. 3 fylker har et svakere gjennomsnittlig netto driftsresultat enn Troms, mens 14 fylker har et bedre resultat.

Tabell 6 viser netto driftsresultat de siste fem årene for kommunene i Troms, og gjennomsnittet i perioden.

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	4,7 %	2,9 %	1,6 %	0,7 %	-1,4 %	1,5 %
Harstad	-1,0 %	-3,6 %	2,9 %	4,0 %	1,2 %	0,9 %
Kvæfjord	3,0 %	0,8 %	-1,1 %	-0,4 %	0,3 %	0,5 %
Skånland	2,6 %	2,6 %	3,2 %	-1,0 %	-0,5 %	1,3 %
Ibestad	2,2 %	-1,0 %	5,2 %	4,0 %	-2,1 %	1,7 %
Gratangen	-0,3 %	3,3 %	0,5 %	1,2 %	1,7 %	1,3 %
Lavangen	10,9 %	6,5 %	8,0 %	4,2 %	2,8 %	6,4 %
Bardu	-3,9 %	1,7 %	4,4 %	1,0 %	0,7 %	0,8 %
Salangen	-2,5 %	-1,1 %	2,2 %	3,9 %	1,5 %	1,0 %
Målselv	0,4 %	0,3 %	2,4 %	0,3 %	2,2 %	1,1 %
Sørreisa	2,8 %	3,1 %	3,4 %	2,0 %	-1,8 %	1,8 %
Dyrøy	2,5 %	6,3 %	3,5 %	2,4 %	1,7 %	3,3 %
Tranøy	3,4 %	2,4 %	-0,4 %	0,7 %	3,2 %	1,8 %
Torsken			1,2 %	4,0 %	2,1 %	2,5 %
Berg	8,0 %	5,7 %	2,8 %	7,6 %	2,9 %	5,4 %
Lenvik	4,0 %	-2,1 %	2,2 %	0,0 %	1,3 %	1,1 %
Balsfjord	4,9 %	4,6 %	1,8 %	0,9 %	2,9 %	2,9 %
Karlsøy	3,6 %	-0,4 %	2,4 %	2,8 %	0,9 %	1,9 %
Lyngen	11,7 %	8,4 %	2,3 %	1,6 %	1,1 %	5,0 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	-5,7 %	-1,3 %	-1,4 %	2,2 %	5,0 %	0,0 %
Gáivuotna Kåfjord	-0,5 %	1,0 %	2,3 %	2,6 %	1,7 %	1,4 %
Skjervøy	-1,6 %	0,3 %	1,6 %	3,5 %	0,1 %	0,8 %
Nordreisa	-1,6 %	2,2 %	3,1 %	4,2 %	-0,3 %	1,6 %
Kvænangen	-0,8 %	4,4 %	21,9 %	4,2 %	-6,1 %	5,3 %
Troms	2,6 %	1,4 %	2,4 %	1,7 %	0,1 %	1,6 %
Troms u/ Tromsø	1,4 %	0,4 %	2,8 %	2,2 %	1,1 %	1,6 %
Landet u/ Oslo	2,5 %	2,1 %	2,9 %	2,7 %	1,2 %	2,3 %

Tabell 6: Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter, 2010-2014, kommunene i Troms

Gjennomsnittlig netto driftsresultat for kommunene i Troms endte i 2014 på 0,1 % av brutto driftsinntekter. Dette er 1,1 prosentpoeng under landsgjennomsnittet som ble 1,2 %. Resultatet for Troms u/Tromsø endte på 1,1 %.

Storfjord kommune fikk høyest netto driftsresultat i 2014 med 5,0 %, fulgt av kommunene Tranøy (3,2 %), Berg og Balsfjord med 2,9 %.

6 kommuner fikk et negativt netto driftsresultat i 2014 – kommunene Tromsø, Skånland, Ibestad, Sørreisa, Nordreisa og Kvænangen. Kvænangen fikk det svakeste resultatet med -6,1 %.

I 2012 og 2013 var det 3 kommuner som fikk et negativt netto driftsresultat. I 2011 var det 6 kommuner som hadde et negativt netto driftsresultat, mens i 2010 fikk hele 9 kommuner et negativt netto driftsresultat.

Hele 16 kommuner fikk et svakere netto driftsresultat i 2014 enn året før, mens 8 kommuner fikk et bedre resultat. Størst nedgang var det i Kvænangen med reduksjon på 10,3 prosentpoeng. Størst økning hadde Storfjord kommune med 2,9 prosentpoeng.

Dersom en ser på gjennomsnittlig netto driftsresultat for 2010-2014 er det kommunene Lavangen (6,4 %), Berg (5,4 %) og Kvænangen (5,3 %) som har høyest resultat.

Storfjord kommune har det svakeste resultatet i femårsperioden med 0,0 %.

Kommunene får som hovedregel kompensert all merverdiavgift på alle kjøp⁴. Frem til og med 2009 kunne kommunene fritt disponere inntekter fra momskompensasjon fra investeringer i driften. Fra og med 2010 ble det innført krav om at momskompensasjon fra investeringer gradvis skal føres mer og mer i investeringsregnskapet, med minimum 20 % i 2010, økende til 40 % i 2011, 60 % i 2012, 80 % i 2013 og 100 % fra 2014. Mange kommuner har brukt disse engangsinntektene fra momskompensasjon fra investeringer til å holde driftsresultatet oppe, og dette vil være spesielt fremtredende i de første årene av femårsperioden. Fra 2014 har altså denne inntektsmuligheten i driften falt bort i sin helhet, og vil i stedet bidra til økt egenkapital i finansieringen av investeringer.

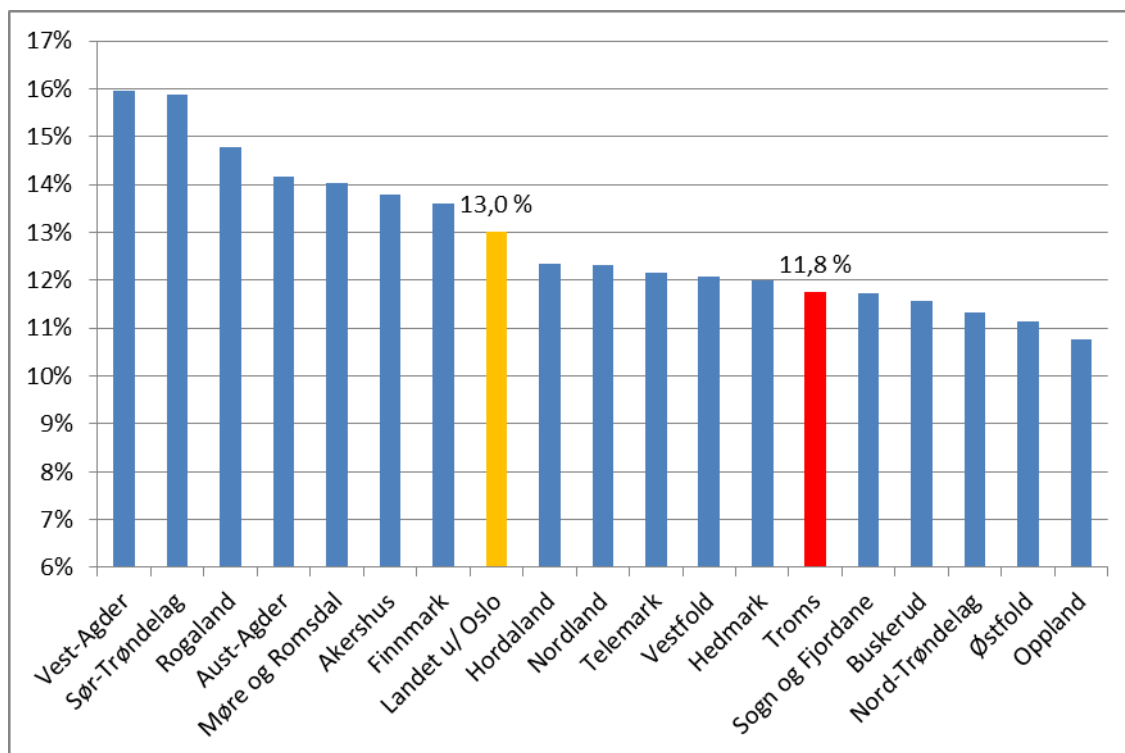
1.6. INVESTERINGER, LÅNEGJELD OG KOMMUNALE GARANTIER

1.6.1. *Brutto investeringsutgifter*

Samlete brutto investeringsutgifter er i hovedsak kjøp av varer og tjenester som inngår i tjenesteproduksjonen, renteutgifter og lønnsutgifter i investeringsprosjekter. Sagt med andre ord er dette utgiftene i investeringsregnskapet fratrukket utlån, avdragsutgifter, avsetninger, dekning av tidligere års udekket forbruk i investeringsregnskapet og kjøp av aksjer og andeler. Ved å legge til de nevnte utgiftene, får en finansieringsbehovet det aktuelle året.

Figur 6 viser gjennomsnittlig investeringsutgifter i % av brutto driftsinntekter de fem siste årene på lands- og fylkesnivå.

⁴ Formålet med denne ordningen, som ble innført i 2004, er å motvirke konkurransevridninger ved å likestille kommunal egenproduksjon med kjøp av varer og tjenester fra andre. Kommunene fikk et engangstrekk i rammetilskuddet som motsvar til denne inntekten, slik at dette går i null samlet sett for kommunene.

Figur 6: Brutto investeringsutgifter i % av brutto driftsinntekter på lands- og fylkesnivå, gjennomsnitt for 2010-2014

Figuren viser at investeringsnivået i Troms de siste fem årene har vært noe under nivået for landet som helhet. Brutto investeringsutgifter i Troms i gjennomsnitt er på 11,8 % av brutto driftsinntekter de fem siste årene, mot 13,0 % for landet u/ Oslo. 5 fylker har lavere investeringsnivå enn Troms, mens 12 fylker har hatt høyere investeringsnivå.

Tabell 7 viser brutto investeringsutgifter i % av brutto driftsinntekter for kommunene i Troms for årene 2010-2014 og gjennomsnittet i perioden.

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	16,3 %	13,1 %	8,1 %	9,2 %	12,3 %	11,6 %
Harstad	15,4 %	13,8 %	11,1 %	20,9 %	15,0 %	15,4 %
Kvæfjord	5,4 %	7,6 %	7,4 %	1,8 %	0,6 %	4,5 %
Skånland	22,9 %	21,6 %	8,9 %	5,3 %	13,2 %	14,2 %
Ibestad	9,1 %	4,5 %	3,5 %	2,7 %	5,6 %	4,9 %
Gratangen	16,2 %	34,3 %	6,0 %	5,2 %	7,4 %	13,6 %
Lavangen	34,9 %	11,9 %	21,1 %	6,2 %	9,2 %	16,4 %
Bardu	6,8 %	9,5 %	6,5 %	2,7 %	3,9 %	5,8 %
Salangen	4,2 %	4,0 %	13,6 %	23,4 %	31,9 %	16,5 %
Målselv	9,2 %	8,4 %	6,4 %	8,8 %	11,2 %	8,8 %
Sørreisa	9,3 %	3,2 %	5,1 %	3,3 %	9,6 %	6,1 %
Dyrøy	5,9 %	16,3 %	14,1 %	9,3 %	7,3 %	10,6 %
Tranøy	12,8 %	9,5 %	11,6 %	8,9 %	4,6 %	9,4 %
Torsken			23,9 %	3,0 %	5,2 %	10,4 %
Berg	13,6 %	7,6 %	6,4 %	6,3 %	26,3 %	12,0 %
Lenvik	24,2 %	9,0 %	8,8 %	10,1 %	15,8 %	13,5 %
Balsfjord	10,9 %	5,4 %	7,0 %	14,7 %	18,1 %	11,4 %
Karlsøy	4,4 %	4,8 %	13,0 %	10,0 %	30,0 %	12,8 %
Lyngen	47,2 %	27,6 %	6,0 %	4,9 %	9,6 %	18,9 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	11,7 %	16,1 %	13,1 %	7,5 %	3,3 %	10,2 %
Gáivuotna Kåfjord	9,2 %	10,6 %	12,5 %	6,6 %	4,8 %	8,7 %
Skjervøy	10,8 %	1,9 %	4,3 %	4,5 %	6,5 %	5,5 %
Nordreisa	11,3 %	9,8 %	11,1 %	15,6 %	10,1 %	11,6 %
Kvænangen	8,0 %	8,2 %	20,9 %	18,1 %	7,1 %	12,9 %
Troms	15,2 %	11,7 %	9,2 %	10,7 %	12,4 %	11,8 %
Troms u/ Tromsø	14,6 %	10,8 %	9,9 %	11,5 %	12,4 %	11,8 %
Landet u/ Oslo	13,8 %	12,9 %	12,3 %	12,7 %	13,5 %	13,0 %

Tabell 7: Brutto investeringsutgifter i % av brutto driftsinntekter, 2010-2014

Tabellen viser at investeringsnivået i Troms de siste fem årene (11,8 %) er noe lavere enn landsgjennomsnittet (13,0 %).

Investeringsnivået i Troms viste en fallende trend de første tre årene i perioden, for så å øke noe i 2013 og 2014. I 2013 gikk så investeringsnivået noe opp igjen, til 10,7 %. Utviklingen på landsbasis er sammenfallende, dog med noe mindre utslag.

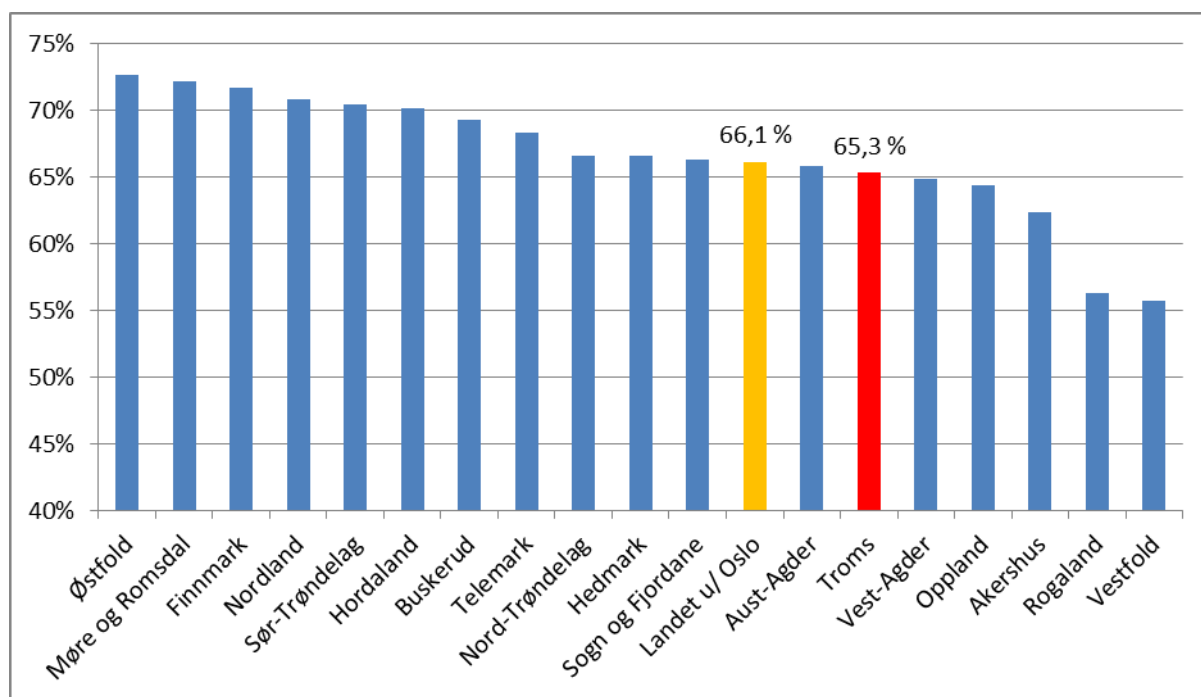
7 kommuner (Harstad, Skånland, Gratangen, Lavangen, Salangen, Lenvik og Lyngen) har hatt et høyere investeringsnivå de siste fem årene enn landsgjennomsnittet. Kommunene Kvæfjord (4,5 %), Ibestad (4,9 %), og Skjervøy (5,5 %) har hatt lavest investeringsnivå de siste fem årene sett under ett.

For enkeltkommuner er det naturligvis til dels store svingninger i investeringsnivået fra år til år. I 2014 var det kommunene Salangen (31,9 %), Karlsøy (30,0 %) og Berg (26,3 %) som hadde høyest investeringsutgifter. Kommunene Kvæfjord (0,6 %), Storfjord (3,3 %) og Bardu (3,9 %) hadde lavest investeringsutgifter i 2014.

1.6.2. Lånefinansiering av investeringer

Kommunene har ulike finansieringskilder for investeringsutgiftene – overføringer fra driftsregnskapet, ulike tilskuddsordninger, refusjoner, salgsinntekter, bruk av investeringsfond eller disposisjonsfond, salg av aksjer og andeler samt bruk av lånemidler.

Figur 7 viser hvor stor andel av investeringsutgiftene som er finansiert med lånemidler i gjennomsnitt de siste fem årene, på lands- og fylkesnivå.

Figur 7: Lånefinansiering av investeringer, gjennomsnitt 2010-2014

Figuren viser at kommunene i Troms i gjennomsnitt har finansiert investeringene med 65,3 % lånemidler de siste fem årene. Dette er 0,8 prosentpoeng mindre enn landsgjennomsnittet. Fem fylker har i gjennomsnitt lavere lånefinansiering av investeringene enn Troms, mens 12 fylker har høyere lånefinansiering.

Tabell 8 viser tallene for kommunene i Troms for 2010-2014, og gjennomsnittet i perioden.

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	72,1 %	55,9 %	87,4 %	69,5 %	38,8 %	62,6 %
Harstad	109,8 %	94,9 %	78,4 %	41,2 %	52,2 %	69,7 %
Kvæfjord	72,1 %	80,3 %	69,7 %	56,9 %	-17,2 %	70,1 %
Skånland	91,2 %	50,1 %	62,4 %	37,6 %	76,0 %	68,2 %
Ibestad	83,4 %	86,5 %	70,0 %	79,4 %	71,1 %	78,5 %
Gratangen	79,5 %	64,9 %	103,4 %	86,6 %	40,9 %	70,5 %
Lavangen	55,4 %	24,0 %	57,6 %	-11,3 %	40,4 %	44,7 %
Bardu	64,3 %	73,1 %	70,2 %	25,0 %	72,9 %	65,9 %
Salangen	40,9 %	50,3 %	84,9 %	83,3 %	67,7 %	73,3 %
Målselv	-15,3 %	63,0 %	60,5 %	57,8 %	52,0 %	43,8 %
Sørreisa	42,8 %	226,5 %	81,3 %	83,1 %	36,4 %	69,7 %
Dyrøy	21,1 %	65,2 %	67,5 %	54,9 %	62,2 %	59,0 %
Tranøy	99,8 %	81,8 %	84,8 %	45,9 %	75,4 %	79,2 %
Torsken			28,3 %	121,4 %	81,0 %	46,4 %
Berg	64,9 %	18,4 %	-22,4 %	44,2 %	74,5 %	51,9 %
Lenvik	82,5 %	42,9 %	81,2 %	95,2 %	66,0 %	75,3 %
Balsfjord	79,0 %	60,0 %	81,4 %	80,0 %	24,4 %	59,2 %
Karlsøy	110,6 %	-48,0 %	50,0 %	45,5 %	54,7 %	48,5 %
Lyngen	74,8 %	63,3 %	78,0 %	-2,7 %	94,1 %	69,8 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	98,6 %	83,2 %	81,9 %	47,3 %	16,0 %	75,8 %
Gáivuotna Kåfjord	63,4 %	84,5 %	90,2 %	23,7 %	48,8 %	68,2 %
Skjervøy	1,7 %	-41,7 %	34,5 %	87,7 %	75,0 %	36,7 %
Nordreisa	94,7 %	76,8 %	79,8 %	67,4 %	68,6 %	76,2 %
Kvænangen	88,6 %	69,6 %	49,0 %	57,3 %	43,8 %	57,6 %
Troms	76,3 %	64,5 %	77,0 %	60,9 %	50,2 %	65,3 %
Troms u/ Tromsø	79,0 %	70,8 %	72,0 %	56,8 %	57,1 %	66,8 %
Landet u/ Oslo	72,6 %	65,6 %	60,9 %	64,6 %	66,9 %	66,1 %

Tabell 8: Lånefinansiering av investeringer, 2010-2014

Tabellen viser en fallende trend mht. lånefinansiering av investeringer i perioden 2010-2014, både i Troms og på landsbasis. Det er grunn til å tro at dette blant annet har sammenheng med at momskompensasjon fra investeringer fra 2010 gradvis ble ført mer og mer i investeringsregnskapet og således inngår som egenkapital i investeringene i stedet for en driftsinntekt.

Kommunene i Troms har de to siste årene hatt en lavere lånefinansiering av investeringene enn landsgjennomsnittet. Før dette var lånefinansieringen i Troms høyere enn landsgjennomsnittet.

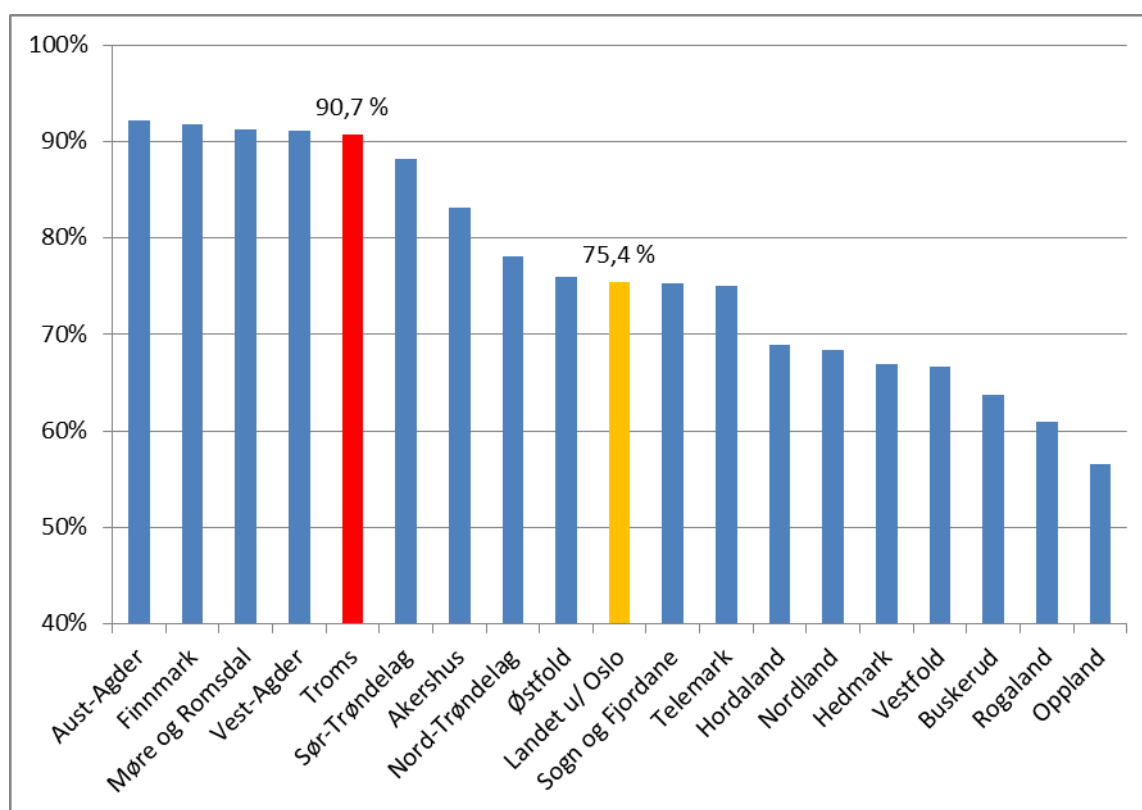
Tabellen viser at det, naturligvis, er store variasjoner mellom kommunene og fra år til år når det gjelder hvor mye av investeringene som lånefinansieres. Kommunene som i gjennomsnitt de siste 5 år har hatt størst prosentvis andel lånefinansiering av investeringene er merket med rødt, mens kommunene med lavest lånefinansiering er markert med grønt i kolonnen lengst til høyre i tabellen.

Kommunene Tranøy, Ibestad, Nordreisa og Lenvik har størst andel lånefinansiering av investeringene, mens kommunene Skjervøy, Målselv og Lavangen har lavest gjennomsnittlig lånefinansiering.

1.6.3. Netto lånegjeld

Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser. I tillegg gjøres det fradrag for totale utlån og ubrukte lånemidler. I totale utlån inngår formidlingslån og ansvarlige lån (utlån av egne midler).

Figur 8 viser gjennomsnittlig lånegjeld for de fem siste årene, på lands- og fylkesnivå.

Figur 8: Gjennomsnittlig netto lånegjeld 2010-2014 i % av brutto driftsinntekter, lands- og fylkesnivå

Kommunene i Troms har i gjennomsnitt en lånegjeld de siste fem årene på 90,7 %. Fire fylker har i gjennomsnitt høyere lånegjeld enn Troms, mens 13 fylker har lavere gjeldsnivå. Gjeldsnivået i Troms-kommunene sett under ett er 15,3 prosentpoeng over landsgjennomsnittet.

Gjeldsveksten i kommunene i Troms de siste fem årene er på 21 %, og 26 % for Troms u/ Tromsø. Dette er betydelig høyere enn inntektsveksten i samme periode, som var på 13,5 %. Likevel gjeldsveksten i Troms de siste fem årene lavere enn landsgjennomsnittet, som er 36 %.

Tabell 9 viser netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter for kommunene i Troms for årene 2010-2014 og gjennomsnittet i perioden.

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	109,1 %	101,5 %	100,7 %	97,6 %	99,6 %	101,4 %
Harstad	97,2 %	103,0 %	99,9 %	110,1 %	113,3 %	105,2 %
Kvæfjord	36,9 %	40,7 %	42,8 %	40,8 %	38,5 %	40,0 %
Skånland	86,1 %	89,2 %	90,3 %	87,9 %	91,3 %	89,0 %
Ibestad	45,7 %	42,8 %	40,1 %	38,1 %	42,6 %	41,7 %
Gratangen	80,6 %	95,5 %	95,8 %	92,5 %	79,9 %	88,8 %
Lavangen	51,5 %	51,9 %	45,8 %	43,5 %	52,9 %	49,1 %
Bardu	75,3 %	79,4 %	78,5 %	81,7 %	69,4 %	76,8 %
Salangen	70,7 %	64,8 %	70,3 %	83,4 %	96,9 %	78,3 %
Målselv	72,9 %	74,1 %	72,2 %	72,6 %	74,8 %	73,3 %
Sørreisa	103,2 %	100,3 %	91,7 %	85,2 %	79,1 %	91,2 %
Dyrøy	67,9 %	71,8 %	75,0 %	76,0 %	77,1 %	73,7 %
Tranøy	59,0 %	61,7 %	64,1 %	63,4 %	59,3 %	61,5 %
Torsken			79,5 %	68,9 %	67,6 %	71,8 %
Berg	81,2 %	73,1 %	66,2 %	60,6 %	75,5 %	71,0 %
Lenvik	92,1 %	92,6 %	88,6 %	89,8 %	90,3 %	90,6 %
Balsfjord	87,9 %	84,5 %	80,5 %	85,0 %	84,3 %	84,4 %
Karlsøy	83,0 %	75,2 %	75,0 %	71,0 %	85,6 %	77,9 %
Lyngen	119,8 %	134,8 %	134,9 %	125,6 %	125,1 %	128,0 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	71,7 %	79,4 %	82,1 %	82,1 %	76,2 %	78,5 %
Gáivuotna Kåfjord	51,5 %	56,4 %	64,2 %	63,2 %	61,0 %	59,4 %
Skjervøy	90,2 %	85,5 %	79,8 %	80,3 %	79,6 %	82,9 %
Nordreisa	85,3 %	87,9 %	86,6 %	88,5 %	92,8 %	88,3 %
Kvænangen	45,0 %	47,4 %	57,0 %	66,0 %	58,8 %	55,3 %
Troms	91,5 %	90,4 %	89,5 %	90,3 %	91,7 %	90,7 %
Troms u/ Tromsø	81,6 %	83,7 %	82,8 %	85,8 %	86,9 %	84,3 %
Landet u/ Oslo	72,6 %	74,0 %	74,4 %	76,0 %	79,3 %	75,4 %

Tabell 9: Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter, 2010-2014

Troms-kommunene har som nevnt i gjennomsnitt en lånegjeld på 91,7 % av brutto driftsinntekter de siste fem årene, mens tilsvarende tall for Troms u/Tromsø er 84,3 %. 14 av kommunene i Troms har et gjennomsnittlig gjeldsnivå de siste fem årene som er over landsgjennomsnittet på 75,4 %.

Det har vært små variasjoner i gjeldsnivået i Troms samlet sett i femårsperioden. For Troms u/ Tromsø er det en økende trend, og tilsvarende utvikling finnes også på landsnivå.

Lånegjelden i Troms økte med 0,8 prosentpoeng fra 2013 til 2014, mens for fylket u/ Tromsø økte lånegjelden med 1,1 prosentpoeng. På landsbasis økte lånegjelden med 3,3 prosentpoeng fra 2013 til 2014. Gjeldsnivået for Troms har økt betydelig mindre enn for landet u/ Oslo i løpet av femårsperioden. Lånegjelden for Troms u/ Tromsø har også økt mindre enn landsgjennomsnittet.

Kommunene med høyest lånegjeld i gjennomsnitt de siste fem år er markert med rødt i kolonnen lengst til høyre, mens kommunene med lavest lånegjeld har grønn farge. Kommunene Lyngen (128,0 %), Harstad (105,2 %) og Tromsø (101,4 %) har høyest lånegjeld i gjennomsnitt de siste fem år. Kvæfjord (40,0 %), Ibestad (41,7 %) og Lavangen (49,1 %) har lavest gjennomsnittlig gjeldsbelastning.

Pr. utgangen av 2014 har Lyngen kommune en lånegjeld på 125,1 %, og har med dette høyest lånegjeld av kommunene i Troms. Harstad kommune har også en svært høy, med 113,3 %. 11 kommuner har høyere lånegjeld enn landsgjennomsnittet pr utgangen av 2014 (79,4 %).

Kommunene Kvæfjord (38,5 %), Ibestad (42,6 %) og Lavangen (52,9 %) har lavest lånegjeld pr. 2014.

12 kommuner økte lånegjelden fra 2013 til 2014. Dette er én mer enn fra 2012 til 2013 og to flere enn fra 2011 til 2012.

Kommunene Berg, Karlsøy og Salangen hadde størst økning i lånegjelden fra 2013 til 2014 med hhv. 14,9, 14,6 og 13,6 prosentpoeng

Størst nedgang i lånegjelden fra 2013 til 2014 hadde Gratangen kommune med 12,5 prosentpoeng og Bardu kommune med nedgang på 12,3 prosentpoeng.

1.6.4. Netto renteeksponering

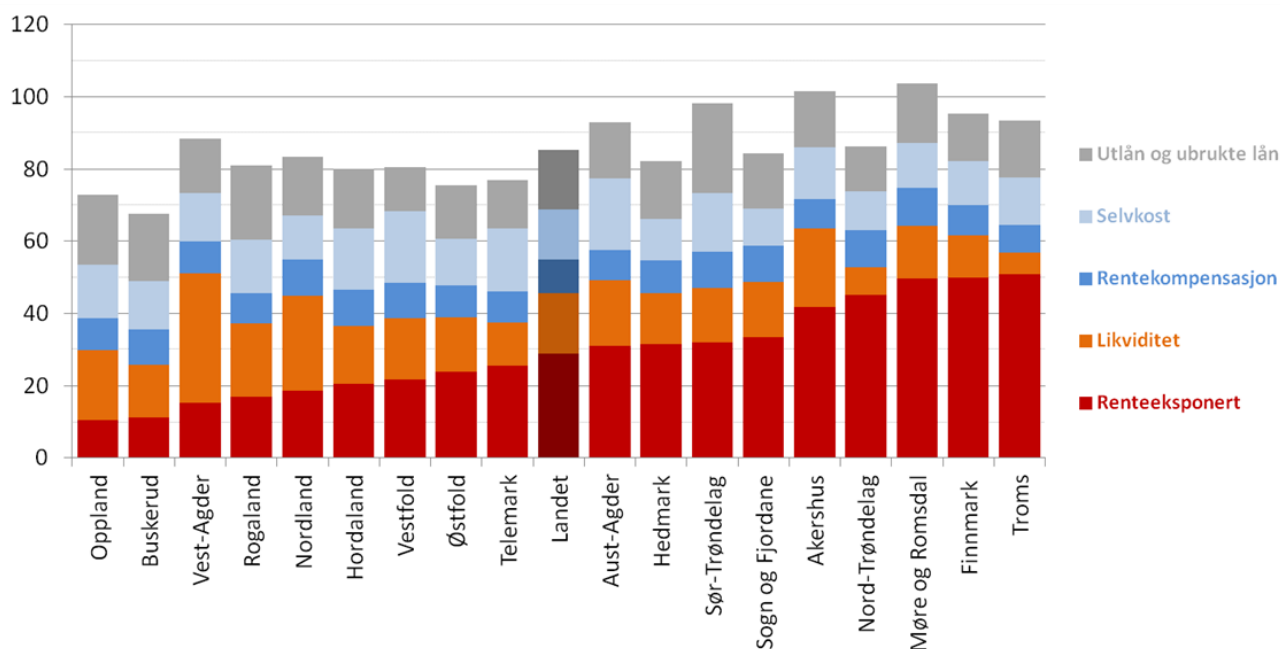
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter er ansett som et bilde på gjeldsgraden i kommunene, og sier noe om hvor krevende det kan bli å betale ned gjelden. Alt av netto lånegjeld vil imidlertid ikke være renteeksponert gjeld, det vil si gjeld der en gitt økning i renten netto vil påvirke budsjettbalansen i kommunen.

I KOSTRA er det nå publisert tall for kommunens netto renteeksponering. Dette nøkkeltallet tar utgangspunkt i netto lånegjeld. Den delen av lånefinansierte investeringer som knyttet seg til VAR-sektoren (vann, avløp og renovasjon) er trukket ut, siden kapitalkostnadene ved slike lån i de fleste kommuner er finansiert gjennom VAR-gebyrene, og dermed ikke belaster kommunens økonomi netto. Videre er den del av lånegjelden som er knyttet til rentekompensasjonsordninger for skole, kirker, sykehjem og transporttiltak trukket ut.

Kommunene kan i tillegg ha rentebærende plasseringer (bankinnskudd og plasseringer i sertifikat- og obligasjonsmarkedet). Dette er den delen av kommunenes likviditet som ikke er lånefinansiert. Ved en eventuell renteoppgang vil inntektene fra disse øke og delvis kunne motsvare effekten som en økt rente har på gjelden. Dette trekkes derfor også fra netto lånegjeld for å komme frem til netto renteeksponering.

Variabelen gir altså en indikasjon på hvor mye av kommunens netto renteeksponering som er igjen etter at VAR-lån, rentekompensasjon og rentebærende likviditet er trukket fra, målt i forhold til driftsinntektene. Dersom f.eks. renteeksponeringen er 40 % av driftsinntektene indikerer det at en renteoppgang på 1 prosentpoeng isolert sett vil spise 0,4 % av driftsinntektene, før eventuelle rentebindinger/fastrentelån. Variabelen gir således en indikasjon på hvor sårbar kommunen vil være for en endring i rentenivået.

Figuren under viser fylkesgjennomsnitt for netto renteeksponering i % av brutto driftsinntekter. I KOSTRA er det ikke publisert tall for fylkesgjennomsnitt og landsgjennomsnitt for netto renteeksponering, men Fylkesmannen viser tall som er utarbeidet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det er i figuren benyttet tall for 2013 for at flest mulig kommuner skal kunne komme, ettersom ikke alle kommunene har rapportert alle nødvendige tall for 2014.

Figur 9: Netto renteksporing, fylkesgjennomsnitt 2013. Kilde: KMD

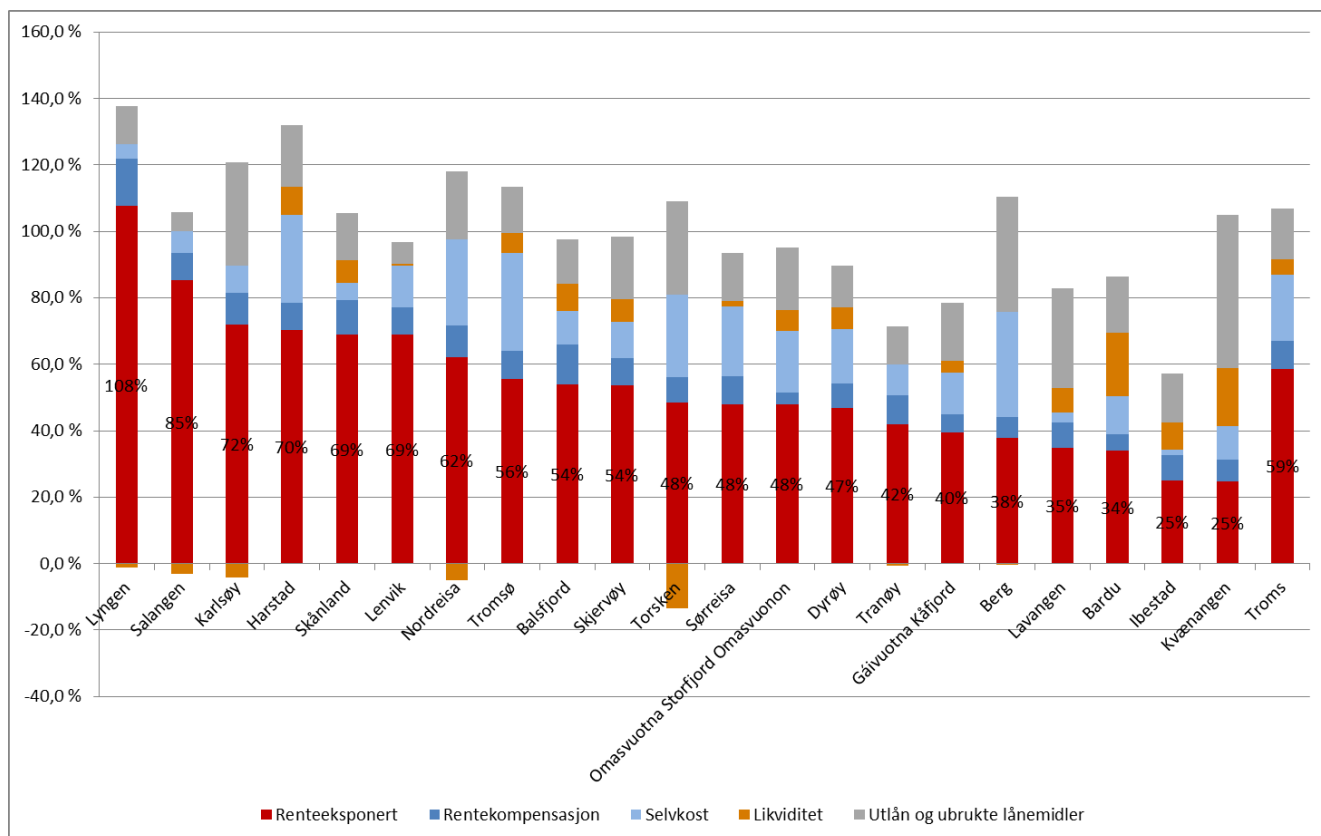
Summen av de fem søylene i ulike farger tilsvarer langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser. Dersom vi trekker ut utlån og ubrukte lånemidler kommer vi til netto lånegjeld.

Figuren viser at kommunene i Troms i gjennomsnitt har høyest netto renteksporing i landet, selv om det er andre fylker som i gjennomsnitt har høyere gjeldsnivå totalt sett (Møre og Romsdal, Akershus og Sør-Trøndelag). En del av årsaken til at kommunene i Troms har høyere netto renteksporing er at kommunene her i fylket har lavere likviditet (den oransje søylen).

Kommunene i Oppland og Buskerud har lavest rentekspontert gjeld.

Figur 10 viser tall på kommunenivå i Troms. Her er det benyttet 2014-tall.⁵

⁵ For kommunene Kvæfjord, Gratangen og Målselv er det ikke rapportert tall for kalkulatoriske rentekostnader for VAR-sektoren som brukes for å beregne hvor mye av kommunens lånegjeld som er knyttet til selvkostområdene. Det vises derfor ikke tall for netto renteksporing for disse tre kommunene. Det er derimot vist tall for kommuner som har rapportert kalkulatoriske rentekostnader for kun vann og avløp, men ikke for renovasjon, siden sistnevnte utgjør en liten andel av kapitalkostnadene.

Figur 10: Netto renteeksposering i kommunene i Troms, 2014.

Summen av søylene i ulike farger tilsvarer langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelse. Dersom vi trekker ut utlån og ubrukte lånemidler kommer vi til netto lånegjeld.

De røde søylene viser kommunenes netto renteeksposering, og for hver kommune er det markert med prosentall hvor stor denne er anslått til.

Figuren viser at Lyngen kommune har klart høyest renteeksposering av kommunene i Troms. Kommunene Salangen, Karlsøy, Harstad, Skånland og Lenvik har også en høy renteeksposering.

I de tilfellene der en kommune både er eksponert for en høyere rente (har en rød søyle over null) og en negativ likviditet (dvs. en oransje søyle under null), illustrerer det at kommunen i realiteten ikke har "egen" rentebærende likviditet – kassakreditten/de ubrukte lånemidlene overstiger det som står inne på kommunens bankinnskudd, sertifikater og obligasjoner. Dette gjelder kommunene Kvæfjord, Torsken, Nordreisa, Storfjord, Salangen og Lyngen. Søylene for disse kommunene er imidlertid noe misvisende, med det resultat at langsiktig gjeld (summen av alle søylene) blir blåst noe opp.

For eksempel hadde Salangen kommune i 2014 en langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelse på 102,6 %, en renteeksposert gjeld på 85,2 % (tilsvarende den røde søylen) og en negativ likviditet som ikke er lånefinansiert på 3,1 %. Når en i diagrammet legger de andre positive klossene oppå hverandre, uten å trekke fra den negative egenlikviditeten, blir summen (som tilsvarer den langsiktige gjelden) 3,1 prosentpoeng for høy.

Tabell 10 viser tall for netto renteeksposering for 2012-2014 (det er ikke utarbeidet tall for årene før dette).

	2012	2013	2014
Tromsø	59,0 %	68,9 %	55,7 %
Harstad	-10,2 %	76,0 %	70,2 %
Kvæfjord	33,7 %	34,6 %	
Skånland	70,0 %	66,6 %	68,9 %
Ibestad	21,9 %	17,9 %	25,0 %
Gratangen	85,2 %	61,0 %	
Lavangen	22,6 %	21,7 %	34,9 %
Bardu	42,9 %	40,2 %	34,0 %
Salangen	60,6 %	71,0 %	85,2 %
Målselv	13,6 %	20,2 %	
Sørreisa	54,9 %	49,0 %	48,0 %
Dyrøy	56,9 %	52,7 %	46,8 %
Tranøy	46,2 %	46,8 %	42,0 %
Torsken	43,2 %	50,2 %	48,4 %
Berg	43,5 %	6,3 %	37,8 %
Lenvik	70,7 %	70,5 %	68,8 %
Balsfjord	54,1 %	56,5 %	54,0 %
Karlsøy	61,2 %	49,6 %	72,0 %
Lyngen	119,8 %		107,7 %
Omasvuotna Storfjord			
Omasvuonon	60,7 %	62,1 %	48,0 %
Gáivuotna Kåfjord	47,2 %		39,5 %
Skjervøy	56,4 %	49,3 %	53,6 %
Nordreisa	44,2 %		62,0 %
Kvænangen	1,9 %	17,2 %	24,6 %

Tabell 10: Netto renteeksponering i % av brutto driftsinntekter

1.6.5. Kommunale garantier

Etter kommuneloven § 51 kan kommunene stille garanti for virksomheter som drives av andre enn kommunen selv. Garanti kan stilles som simpel kausjon eller selvskyldnerkausjon, der sistnevnte stiller kommunen overfor en større risiko. Alle garantivedtak med maksimumsansvar over kr. 500 000,- skal godkjennes av Fylkesmannen, uavhengig av om kommunen er i ROBEK eller ikke.

En garantistillelse påfører ikke kommunene en utgift, men er en forpliktelse som stiller kommunen overfor en risiko for en fremtidig økonomisk belastning. De fleste garantier knytter seg låneavtaler der tredjepart ønsker kommunal garanti for å oppnå gunstige rentebetingelser, eller der långiver krever kommunal garanti for å innvilge lån.

Tabell 11 viser garantiforpliktelser overfor *andre* enn kommunen selv (det innebærer at interkommunale selskap (IKS) er ikke med i oversikten) pr. 31.12.2014, i absolutte tall og i % av brutto driftsinntekter.⁶

	Garantiansvar pr. 31.12.2014	Garantiansvar i % av brutto driftsinntekter
Tromsø	327 548 066	6,5 %
Harstad	101 803 302	5,4 %
Kvæfjord	8 480 356	2,2 %
Skånland	11 008 372	4,3 %
Ibestad	28 353 875	18,1 %
Gratangen	0	0,0 %
Lavangen	563 750	0,5 %
Bardu	10 628 000	2,7 %
Salangen	14 215 823	5,0 %
Målselv	50 931 839	8,9 %
Sørreisa	15 147 319	5,5 %
Dyrøy	4 054 059	3,1 %
Tranøy	366 691	0,2 %
Torsken	1 000 000	0,9 %
Berg	15 023 613	14,7 %
Lenvik	40 267 080	3,8 %
Balsfjord	14 585 921	3,2 %
Karlsøy	0	0,0 %
Lyngen	15 094 344	5,1 %
Storfjord	3 520 000	1,7 %
Gáivuotna Kåfjord	19 812 959	8,8 %
Skjervøy	15 303 558	5,8 %
Nordreisa	77 219 728	17,7 %
Kvænangen	1 251 978	0,8 %
Troms	776 180 633	5,8 %
Troms u/ Tromsø	448 632 567	5,4 %

Tabell 11: Garantiansvar pr. 2014

Ibestad og Nordreisa kommuner har størst garantiansvar i % av brutto driftsinntekter med hhv. 18,1 % og 17,7 %, mens Gratangen kommune og Karlsøy kommune ikke har garantiansvar.

⁶ Kilde: Kommunenes årsregnskap for 2014. Kommunale garantier oppgis i pliktig note i årsregnskapet etter regnskapsforskriften § 5 første ledd nr. 3, men rapporteres ikke i KOSTRA.

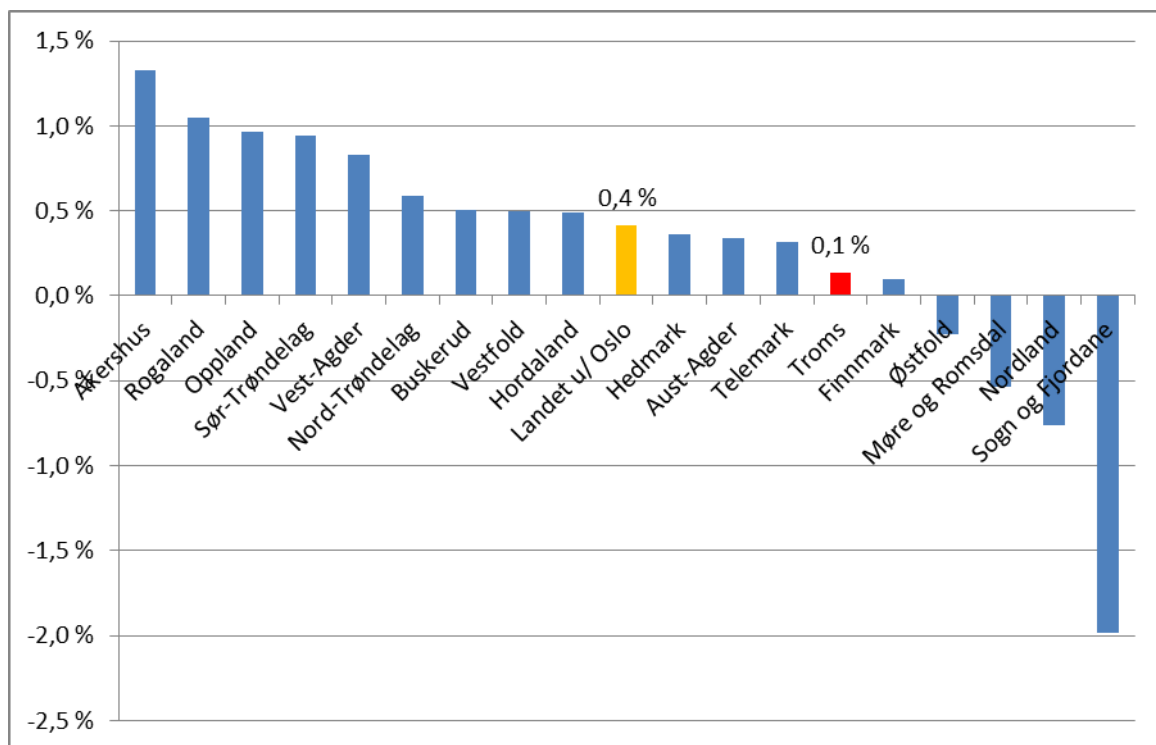
1.7. AKKUMULERT REGNSKAPSRESULTAT

Regnskapsmessig mer- eller mindreforbruk er bunnlinjen i kommuneregnskapet og består av differansen mellom årets løpende inntekter og utgifter (netto driftsresultat) samt avsetninger til fond og bruk av tidligere oppsparte midler (fond).

Kommunestyret må ved behandlingen av årsregnskapet vedta hvordan et mindreforbruk skal disponeres eller hvordan et merforbruk skal dekkes inn.

Akkumulert regnskapsmessig resultat viser differansen mellom regnskapsmessig merforbruk og regnskapsmessig mindreforbruk. Indikatoren kan således si noe om behovet for tilpasning i driften og hvilke økonomiske utfordringer kommunen står overfor.

Figur 11 viser gjennomsnittlig akkumulert regnskapsmessig regnskapsresultat de siste 5 årene pr. fylke.

Figur 11: Akkumulert regnskapsresultat i % av brutto driftsinntekter, gjennomsnitt 2010-2014, lands- og fylkesnivå

Figuren viser at kommunene i Troms i gjennomsnitt har et akkumulert regnskapsmessig resultat på 0,1 % de siste fem årene. Dette er 0,3 prosentpoeng svakere enn landsgjennomsnittet. 5 fylker har svakere resultat enn Troms, mens 12 fylker har bedre resultat.

Tabell 12 viser akkumulert regnskapsmessig resultat for kommunene i Troms i årene 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	1,3 %	1,1 %	1,0 %	0,7 %	0,2 %	0,8 %
Harstad	0,2 %	-3,2 %	-2,0 %	0,4 %	0,9 %	-0,7 %
Kvæfjord	0,8 %	0,9 %	-0,8 %	-2,0 %	-1,6 %	-0,6 %
Skånland	1,1 %	1,2 %	1,9 %	0,7 %	0,7 %	1,1 %
Ibestad	0,4 %	-1,4 %	2,7 %	3,1 %	0,9 %	1,2 %
Gratangen	0,6 %	0,8 %	0,6 %	1,0 %	2,0 %	1,0 %
Lavangen	1,6 %	1,5 %	1,8 %	2,7 %	1,4 %	1,8 %
Bardu	-0,2 %	2,8 %	1,4 %	0,0 %	0,0 %	0,8 %
Salangen	0,0 %	-1,3 %	-0,7 %	0,0 %	1,1 %	-0,1 %
Målselv	-0,9 %	0,0 %	1,3 %	0,0 %	2,4 %	0,6 %
Sørreisa	0,4 %	2,1 %	0,8 %	1,0 %	-1,4 %	0,5 %
Dyrøy	1,6 %	2,6 %	0,8 %	0,9 %	0,9 %	1,3 %
Tranøy	1,6 %	3,3 %	0,0 %	-0,1 %	2,9 %	1,5 %
Torsken			-18,2 %	-16,4 %	-16,0 %	-16,8 %
Berg	3,6 %	3,9 %	5,3 %	12,1 %	7,4 %	6,6 %
Lenvik	1,4 %	-1,6 %	-1,0 %	-1,4 %	0,1 %	-0,5 %
Balsfjord	2,0 %	3,7 %	3,0 %	0,9 %	2,1 %	2,3 %
Karlsøy	-0,5 %	-0,6 %	0,0 %	-0,2 %	-0,2 %	-0,3 %
Lyngen	0,7 %	1,5 %	0,3 %	0,4 %	0,0 %	0,6 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	-4,2 %	-5,6 %	-8,8 %	-6,8 %	-3,2 %	-5,7 %
Gáivuotna Kåfjord	-0,6 %	-1,0 %	0,7 %	1,4 %	0,8 %	0,3 %
Skjervøy	-0,8 %	-0,2 %	1,7 %	2,1 %	0,0 %	0,6 %
Nordreisa	-9,3 %	-7,4 %	-4,4 %	-2,4 %	-2,5 %	-5,0 %
Kvænangen	-0,1 %	0,0 %	0,0 %	2,0 %	-1,5 %	0,1 %
Troms	0,4 %	-0,1 %	0,0 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %
Troms u/ Tromsø	-0,1 %	-0,7 %	-0,6 %	-0,1 %	0,2 %	-0,3 %
Landet u/ Oslo	0,5 %	0,4 %	0,5 %	0,4 %	0,3 %	0,4 %

Tabell 12: Akkumulert regnskapsmessig resultat 2010-2014, kommunene i Troms

Kommunene Torsken, Nordreisa, Storfjord, Lenvik og Kvæfjord har alle merforbruk som ikke er dekket inn innenfor den tidsramme som kommuneloven setter for å ikke bli registrert i ROBEK. Disse 5 kommunene er derfor pt. i ROBEK.

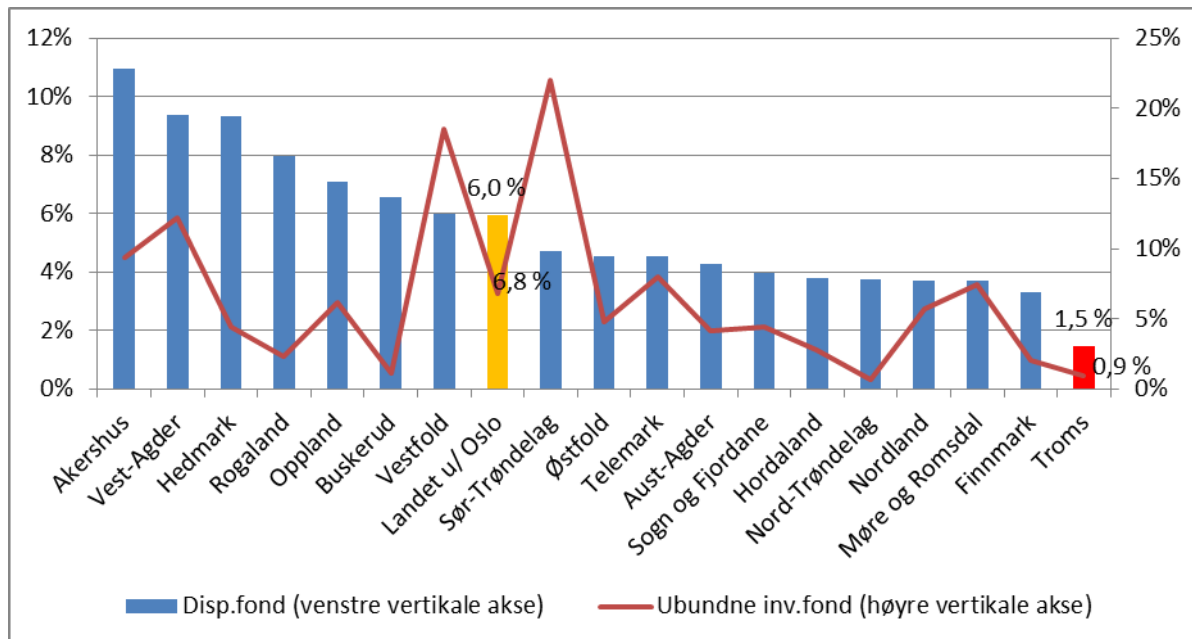
Berg kommune har størst akkumulert regnskapsmessig resultat (mindreforbruk) pr. 2014.

1.8. FRIE FOND

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering både i drifts- og investeringsregnskapet, og indikatoren disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter kan si noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen har for sin løpende drift.

Ubundne investeringsfond kan bare benyttes til å finansiere investeringer. Årsaken til dette er kommunelovens prinsipp om formuesbevaring, som innebærer at en kommune ikke skal finansiere løpende drift med engangsinntekter. Slike fondsmidler har dermed sin opprinnelse i midler som er kommet fra investeringsregnskapet. Eksempler på dette kan være inntekter fra salg av fast eiendom.

Figur 12 viser gjennomsnittlig disposisjonsfond og ubundne investeringsfond for 2009-2013 på fylkes- og landsnivå.

Figur 12: Disposisjonsfond og ubundne investeringsfond på lands- og fylkesnivå, gjennomsnitt 2010-2014

Figuren viser at Troms i gjennomsnitt de fem siste årene har lavest disposisjonsfond av alle fylker med 1,4 %. Landsgjennomsnittet er 6,0 %.

Mht. ubundne investeringsfond er det kun Nord-Trøndelag som har lavere gjennomsnitt enn Troms. Kommunene i Troms har 0,9 % i gjennomsnitt, mens landsgjennomsnittet er 6,8 %.

Sett under ett har altså kommunene i Troms klart minst frie fondsmidler av alle kommunene i landet. Det er urovekkende at nivået på frie fondsmidler er så lavt i Troms. Dette gjør kommunene svært eksponert for uforutsette utgifter og uventet svikt i inntektene, og gjør at risikoen for å pådra seg driftsunderskudd øker. Med lite egenkapital vil kommunene måtte ta opp nye lån for å gjennomføre nødvendige investeringer. Dette vil føre til økte rente- og avdragsutgifter, og eksponere mange kommuner ytterligere for renterisiko. Det vises her til kapittel 1.5.4. der det fremgår at kommunene i Troms har størst renteeksponering i landet.

Tabell 13 og 14 på neste side viser utviklingen i hhv. disposisjonsfond og ubundne investeringsfond på kommunenivå for 2010-2014 og gjennomsnittet for perioden.

Disposisjonsfond

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	1,1 %	1,8 %	2,6 %	2,6 %	1,0 %	1,8 %
Harstad	1,1 %	0,1 %	0,1 %	0,5 %	1,3 %	0,6 %
Kvæfjord	1,2 %	0,7 %	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,4 %
Skånland	1,6 %	1,4 %	2,0 %	1,7 %	0,6 %	1,5 %
Ibestad	0,9 %	0,4 %	0,3 %	2,9 %	3,2 %	1,6 %
Gratangen	7,2 %	2,5 %	2,3 %	2,1 %	1,9 %	3,1 %
Lavangen	0,1 %	1,3 %	4,8 %	3,5 %	3,3 %	2,7 %
Bardu	4,7 %	1,8 %	4,5 %	5,0 %	4,8 %	4,2 %
Salangen	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Målselv	0,1 %	1,3 %	0,4 %	1,5 %	0,0 %	0,7 %
Sørreisa	0,1 %	0,4 %	2,8 %	3,7 %	3,4 %	2,2 %
Dyrøy	9,0 %	8,2 %	8,4 %	9,1 %	7,7 %	8,5 %
Tranøy	1,0 %	1,5 %	1,3 %	0,1 %	0,2 %	0,8 %
Torsken			0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,1 %
Berg	4,3 %	6,2 %	2,8 %	1,3 %	7,4 %	4,4 %
Lenvik	0,4 %	0,4 %	0,9 %	0,6 %	0,0 %	0,5 %
Balsfjord	0,5 %	0,9 %	1,8 %	1,6 %	1,8 %	1,4 %
Karlsøy	-1,1 %	-1,9 %	-1,8 %	0,3 %	0,0 %	-0,9 %
Lyngen	0,7 %	1,3 %	2,4 %	2,8 %	3,7 %	2,2 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	0,1 %	0,1 %	1,2 %	1,2 %	1,7 %	0,9 %
Gáivuotna Kåfjord	0,1 %	0,1 %	-1,4 %	-1,3 %	-0,4 %	-0,6 %
Skjervøy	0,2 %	0,1 %	0,1 %	2,6 %	3,8 %	1,4 %
Nordreisa	0,1 %	0,1 %	-0,9 %	-0,9 %	-0,9 %	-0,6 %
Kvænangen	0,1 %	1,0 %	-1,0 %	19,6 %	15,2 %	7,0 %
Troms	1,2 %	1,2 %	1,5 %	2,0 %	1,4 %	1,5 %
Troms u/ Tromsø	1,2 %	0,9 %	0,9 %	1,6 %	1,6 %	1,3 %
Landet u/ Oslo	5,5 %	5,6 %	6,0 %	6,2 %	6,4 %	6,0 %

Tabell 13: Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter, 2010-2014

Disposisjonsfondet gikk ned fra 2,0 % i 2013 til 1,4 % for Troms-kommunene sett under ett, mens det var uendret på 1,6 % for Troms u/ Tromsø. For landet u/ Oslo var det en mer positiv utvikling, med økning på 0,2 prosentpoeng, fra 6,2 % til 6,4 %.

Av kommunene i Troms er det kun Dyrøy kommune (8,1 %) og Kvænangen kommune (7,0 %) som i gjennomsnitt hatt høyere nivå på disposisjonsfond de siste fem årene enn landsgjennomsnittet på 6,0 %. Flertallet av kommunene i Troms har disposisjonsfond på under 2 % i gjennomsnitt de siste fem årene.

9 kommuner økte disposisjonsfondet fra 2013 til 2014. Størst økning hadde Berg kommune med hele 6,1 prosentpoeng. Størst nedgang fra 2013 til 2014 hadde Kvænangen kommune med -4,5 prosentpoeng. Tromsø kommune reduserte disposisjonsfondet med 1,6 prosentpoeng til 1,0 % pr. 2014.

Pr. 2014 har Kvænangen kommune et disposisjonsfond på 15,2 %, klart mest av kommunene i Troms, fulgt av Dyrøy kommune (7,7 %), Berg kommune (7,4 %) og Bardu kommune (4,8 %).

Ubundne investeringsfond

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	0,6 %	0,4 %	0,5 %	0,9 %	0,3 %	0,6 %
Harstad	0,9 %	1,9 %	1,9 %	3,1 %	4,2 %	2,5 %
Kvæfjord	2,2 %	1,6 %	0,5 %	0,3 %	0,0 %	0,9 %
Skånland	2,4 %	1,0 %	1,3 %	2,1 %	1,5 %	1,6 %
Ibestad	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,4 %	0,4 %	0,2 %
Gratangen	2,0 %	1,8 %	1,8 %	1,5 %	0,5 %	1,5 %
Lavangen	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Bardu	1,8 %	1,6 %	1,8 %	2,8 %	2,5 %	2,1 %
Salangen	1,5 %	1,4 %	2,8 %	2,5 %	1,4 %	1,9 %
Målselv	1,7 %	2,0 %	1,0 %	0,8 %	0,3 %	1,2 %
Sørreisa	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Dyrøy	0,7 %	1,1 %	0,8 %	0,6 %	1,6 %	1,0 %
Tranøy	0,9 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,2 %
Torsken			0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Berg	0,2 %	0,0 %	0,0 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %
Lenvik	0,0 %	0,0 %	0,0 %	1,8 %	0,4 %	0,5 %
Balsfjord	0,1 %	0,4 %	0,4 %	0,3 %	0,3 %	0,3 %
Karlsøy	0,0 %	0,1 %	0,7 %	0,4 %	0,2 %	0,3 %
Lyngen	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,5 %	0,1 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	1,7 %	0,1 %	1,5 %	1,5 %	1,1 %	1,2 %
Gáivuotna Kåfjord	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Skjervøy	1,4 %	0,4 %	0,0 %	0,0 %	1,0 %	0,5 %
Nordreisa	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
Kvænangen	0,4 %	0,3 %	0,3 %	0,2 %	0,0 %	0,2 %
Troms	0,8 %	0,8 %	0,7 %	1,2 %	1,0 %	0,9 %
Troms u/ Tromsø	0,9 %	0,9 %	0,8 %	1,4 %	1,4 %	1,1 %
Landet u/ Oslo	7,7 %	7,2 %	6,5 %	6,2 %	6,6 %	6,8 %

Tabell 14: Ubundne investeringsfond i % av brutto driftsinntekter, 2010-2014

Tabell 14 viser at få kommuner i Troms har hatt midler stående på ubundne investeringsfond de siste fem årene. Harstad (2,5 %), Bardu (2,1 %) og Salangen (1,9 %) kommuner er på topp i Troms.

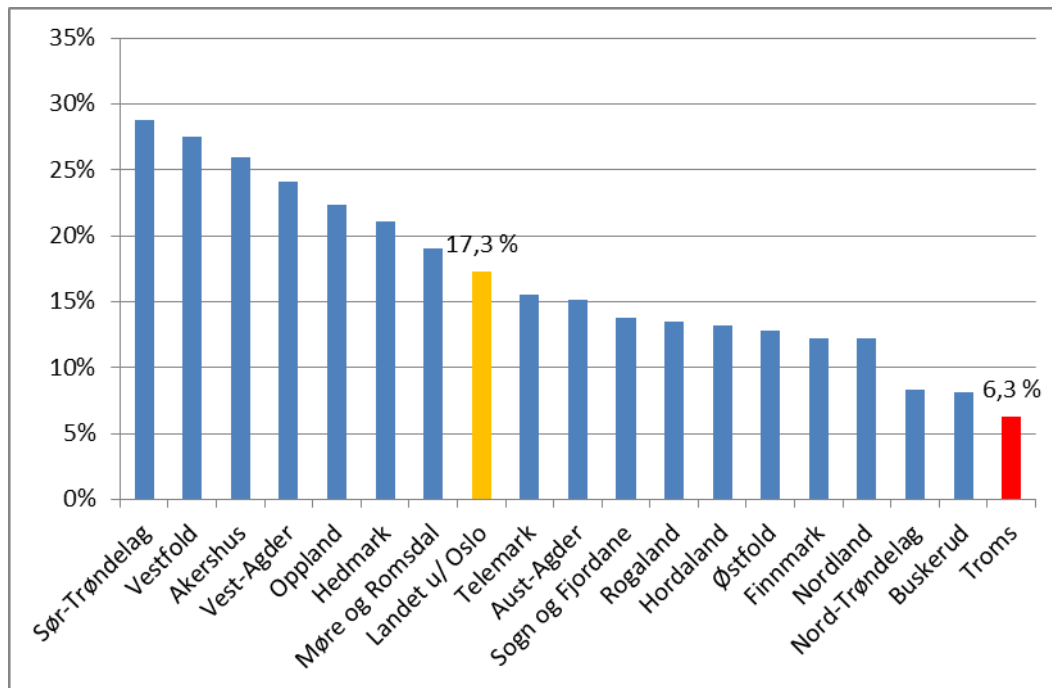
Pr. 2014 har kommunene Harstad (4,2 %), Bardu (2,5 %) og Dyrøy (1,6 %) mest midler på ubundne investeringsfond av kommunene i Troms. 6 kommuner økte fondsmidlene fra 2013 til 2014, mens det var nedgang for 11 kommuner. Harstad kommune hadde størst økning med 1,1 prosentpoeng, mens Lenvik kommune hadde størst nedgang med 1,4 prosentpoeng.

1.9. LIKVIDITET

Med likviditet menes evne til å betale forpliktelsene etter hvert som de forfaller. Dette måles som arbeidskapital i prosent av driftsinntektene. Arbeidskapital defineres som differansen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld, og er et uttrykk for kommunens likviditet. Under omløpsmidler og kortsiktig gjeld i balansen finner vi også premieavvik. Disse to størrelsene er knyttet til kommunenes pensjonskostnader, se kap. 1.9 for nærmere om dette. Premieavviket representerer ikke likvide midler, og trekkes fra for å finne «reell likviditet». Videre må det understrekes at likviditetstallene som her vises er hentet fra balansene. Med andre ord viser tallene et stillbilde av situasjonen ved

utgangen av det enkelte år, og dette er ikke nødvendigvis representativt for den likviditetsmessige situasjonen gjennom året. Spesielt kan ubrukte lånemidler ved utgangen av et år forstyrre bildet.

Figur 13 viser gjennomsnittlig likviditet i årene 2010-2014 på lands- og fylkesnivå.

Figur 13: Gjennomsnittlig likviditet på lands- og fylkesnivå, 2010-2014

Figuren viser at kommunene i Troms i gjennomsnitt har svakest likviditet i landet de fem siste årene, med 6,3 %. Dette er 11 prosentpoeng lavere enn landet u/ Oslo som har 17,3 %.

Tabellen under viser likviditeten de fem siste årene for kommunene i Troms, og gjennomsnittet i perioden.

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	6,6 %	4,7 %	8,6 %	9,1 %	5,8 %	7,0 %
Harstad	3,2 %	-0,7 %	5,7 %	1,8 %	12,5 %	4,8 %
Kvæfjord	3,2 %	0,0 %	-9,0 %	-10,1 %	-13,6 %	-6,2 %
Skånland	8,9 %	4,2 %	6,2 %	7,8 %	5,5 %	6,5 %
Ibestad	3,1 %	4,6 %	9,7 %	8,2 %	7,9 %	6,9 %
Gratangen	25,0 %	15,2 %	27,7 %	23,3 %	9,4 %	20,0 %
Lavangen	9,8 %	11,2 %	20,7 %	17,1 %	9,2 %	13,7 %
Bardu	15,2 %	20,1 %	20,2 %	24,8 %	26,1 %	21,4 %
Salangen	0,4 %	5,7 %	7,3 %	18,3 %	-2,7 %	5,9 %
Målselv	13,8 %	5,6 %	6,6 %	5,0 %	6,2 %	7,3 %
Sørreisa	-6,1 %	2,0 %	3,3 %	6,3 %	3,3 %	2,0 %
Dyrøy	8,6 %	16,7 %	7,0 %	8,9 %	11,3 %	10,5 %
Tranøy	5,0 %	10,8 %	-2,9 %	-3,0 %	-1,2 %	1,5 %
Torsken			-20,6 %	-7,6 %	-9,9 %	-12,5 %
Berg	9,3 %	16,4 %	15,7 %	25,5 %	39,1 %	21,7 %
Lenvik	0,4 %	-1,6 %	0,3 %	4,5 %	-1,8 %	0,4 %
Balsfjord	4,8 %	10,6 %	7,8 %	7,6 %	4,0 %	6,9 %
Karlsøy	4,3 %	-1,4 %	-1,3 %	-3,6 %	-2,3 %	-1,0 %
Lyngen	4,8 %	-2,7 %	-1,1 %	-4,4 %	0,8 %	-0,5 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	30,2 %	13,4 %	9,4 %	3,7 %	11,4 %	13,1 %
Gáivuotna Kåfjord	-0,6 %	5,1 %	6,5 %	7,3 %	6,5 %	5,0 %
Skjervøy	4,2 %	3,1 %	0,3 %	8,1 %	6,3 %	4,4 %
Nordreisa	12,0 %	15,9 %	5,4 %	3,1 %	-1,4 %	6,6 %
Kvænangen	17,2 %	30,5 %	31,0 %	31,3 %	14,8 %	25,2 %
Troms	6,6 %	5,3 %	6,7 %	6,9 %	5,8 %	6,3 %
Troms u/ Tromsø	6,5 %	5,6 %	5,6 %	5,6 %	5,8 %	5,8 %
Landet u/ Oslo	18,8 %	17,3 %	16,7 %	17,2 %	16,8 %	17,3 %

Tabell 15: Likviditet (arbeidskapital ekskl. premieavvik i % av brutto driftsinntekter) i kommunene 2010-2014

20 av kommunene i Troms har hatt svakere likviditet enn landsgjennomsnittet de siste fem årene. Kommunene Torsken (-12,5 %), Kvæfjord (-6,2 %) og Karlsøy (-1,0 %) har i gjennomsnitt hatt negativ likviditet i perioden. Kommunene Kvænangen (25,2 %), Bardu (21,4 %) og Gratangen (20,0 %) har hatt best likviditet i femårsperioden. En del kommuner har over tid hatt stående ubrukte lånemidler som følge av at investeringsprosjekter ikke har fremdrift som opprinnelig planlagt. Dette vil påvirke arbeidskapitalen positivt, men kun inntil prosjektene blir gjennomført eller midlene blir omdisponert til andre investeringer.

Vi ser også at gjennomsnittet for Troms u/Tromsø er enda svakere enn Troms.

I 2014 hadde 22 av Troms-kommunene svakere likviditet enn landsgjennomsnittet, mens altså kun 2 kommuner (Berg og Bardu) hadde bedre likviditet enn landsgjennomsnittet.

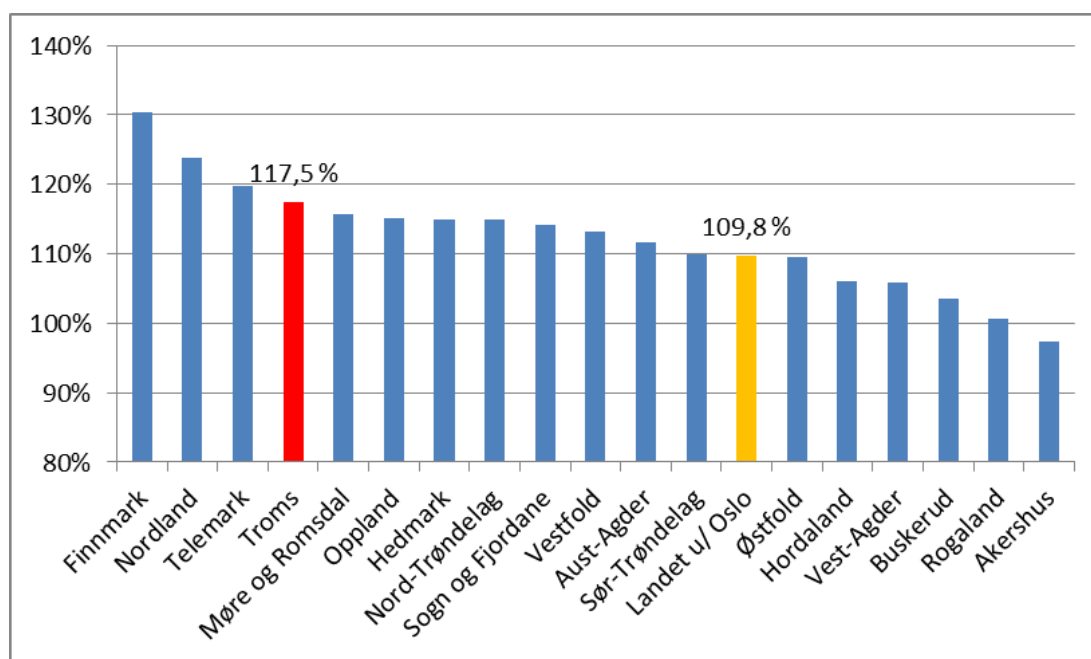
Flere kommuner i Troms er avhengig av fordyrende likviditetslån/kassakreditt for å kunne ivareta sine løpende forpliktelser.

1.10. PENSJONSKOSTNADER

Pensjonsforpliktelse

Pensjonsforpliktelse er løfte om fremtidige pensjonsutbetalinger til sine ansatte, og kan sees som en del av kommunens langsiktige gjeld. Pensjonsforpliktelsene motsvares av kommunenes pensjonsmidler, som er plassert i fond (livselskaper og andre pensjonsinretninger).

Figur 14 viser gjennomsnittlig pensjonsforpliktelse for årene 2010-2014 i % av brutto driftsinntekter.

Figur 14: Gjennomsnittlig pensjonsforpliktelse i % av brutto driftsinntekter 2010-2014, lands- og fylkesnivå

Figuren viser at kommunene i Troms (117,5 %) har høyere pensjonsforpliktelse enn landsgjennomsnittet (109,8 %).

Tabell 16 på neste side viser tallene for kommunene i Troms for 2010-2014.

	2010	2011	2012	2013	2014	Gj.snitt 2010-2014
Tromsø	84,5 %	89,4 %	94,6 %	100,0 %	107,5 %	95,8 %
Harstad	115,2 %	119,6 %	122,2 %	128,1 %	143,1 %	126,5 %
Kvæfjord	162,2 %	196,7 %	205,9 %	218,4 %	226,9 %	202,9 %
Skånland	113,5 %	120,5 %	128,8 %	136,6 %	137,4 %	127,7 %
Ibestad	132,5 %	135,1 %	131,4 %	138,4 %	152,5 %	138,3 %
Gratangen	132,2 %	136,9 %	146,6 %	153,6 %	156,9 %	145,6 %
Lavangen	112,0 %	118,8 %	120,9 %	131,3 %	136,6 %	124,3 %
Bardu	104,6 %	110,3 %	123,9 %	136,3 %	141,4 %	123,9 %
Salangen	109,7 %	116,8 %	118,5 %	120,7 %	116,3 %	116,7 %
Målselv	87,9 %	110,3 %	114,5 %	120,8 %	134,9 %	114,4 %
Sørreisa	112,2 %	130,9 %	129,8 %	138,4 %	142,3 %	131,5 %
Dyrøy	124,6 %	132,9 %	140,9 %	148,4 %	166,2 %	143,1 %
Tranøy	111,8 %	123,2 %	123,2 %	131,2 %	135,4 %	125,4 %
Torsken			158,5 %	156,4 %	167,9 %	160,9 %
Berg	134,9 %	122,1 %	125,3 %	120,8 %	132,1 %	126,9 %
Lenvik	94,7 %	115,1 %	115,7 %	117,4 %	127,1 %	114,6 %
Balsfjord	110,1 %	127,7 %	131,9 %	138,2 %	143,7 %	131,0 %
Karlsøy	113,8 %	127,3 %	130,7 %	135,4 %	144,3 %	130,8 %
Lyngen	95,8 %	113,8 %	127,6 %	134,9 %	139,2 %	122,5 %
Omasvuotna Storfjord						
Omasvuonon	108,6 %	104,8 %	116,2 %	125,4 %	127,2 %	116,8 %
Gáivuotna Kåfjord	118,1 %	135,4 %	143,6 %	150,1 %	159,9 %	142,0 %
Skjervøy	123,0 %	128,9 %	135,0 %	145,8 %	150,9 %	137,2 %
Nordreisa	133,7 %	144,4 %	143,5 %	143,7 %	152,0 %	143,8 %
Kvænangen	121,1 %	128,0 %	114,4 %	138,2 %	142,5 %	128,7 %
Troms	103,0 %	112,0 %	116,6 %	122,2 %	130,6 %	117,5 %
Troms u/ Tromsø	113,6 %	125,7 %	129,7 %	135,6 %	144,6 %	130,5 %
Landet u/ Oslo	98,2 %	106,6 %	108,9 %	114,2 %	118,4 %	109,8 %

Tabell 16: Pensjonsforpliktelser i % av brutto driftsinntekter, 2010-2014

Det mest interessante med tabellen er den betydelige økningen i pensjonsforpliktelser i perioden. I 2010 hadde Troms pensjonsforpliktelser på 103,0 % av brutto driftsinntekter. Dette har økt til 130,6 % pr 2014, en økning på 27,6 prosentpoeng. For Troms u/Tromsø er det i femårsperioden en økning fra 113,6 % til 144,6 %, eller 31 prosentpoeng. Økningen i Troms er større enn for landet u/ Oslo, der økningen fra 2010 til 2014 er på 20,2 prosentpoeng (fra 98,2 % til 118,4 %).

Det var økning i pensjonsforpliktelsene fra 2013 til 2014 for alle kommunene bortsett fra Salangen kommune (- 4,4 prosentpoeng). Dyrøy kommune (17,8 prosentpoeng) og Harstad kommune (15 prosentpoeng) hadde størst økning.

Kvæfjord kommune har desidert størst pensjonsforpliktelser med 226,9 % pr 2014. Kommunene Torsken (167,9 %), Dyrøy (166,2 %) og Kåfjord (159,9 %) har også svært store pensjonsforpliktelser. Tromsø kommune har lavest pensjonsforpliktelser av kommunene i Troms pr. 2014 med 107,5 %.

Premieavvik pensjon

Fra regnskapsåret 2002 ble prinsippet for føring av pensjonsutgifter i kommuneregnskapet endret. Bakgrunnen for endringen var et mål om å sikre en jevnere årlig fordeling av pensjonskostnadene. Før 2002 ble betalt premie utgiftsført i sin helhet i driftsregnskapet.

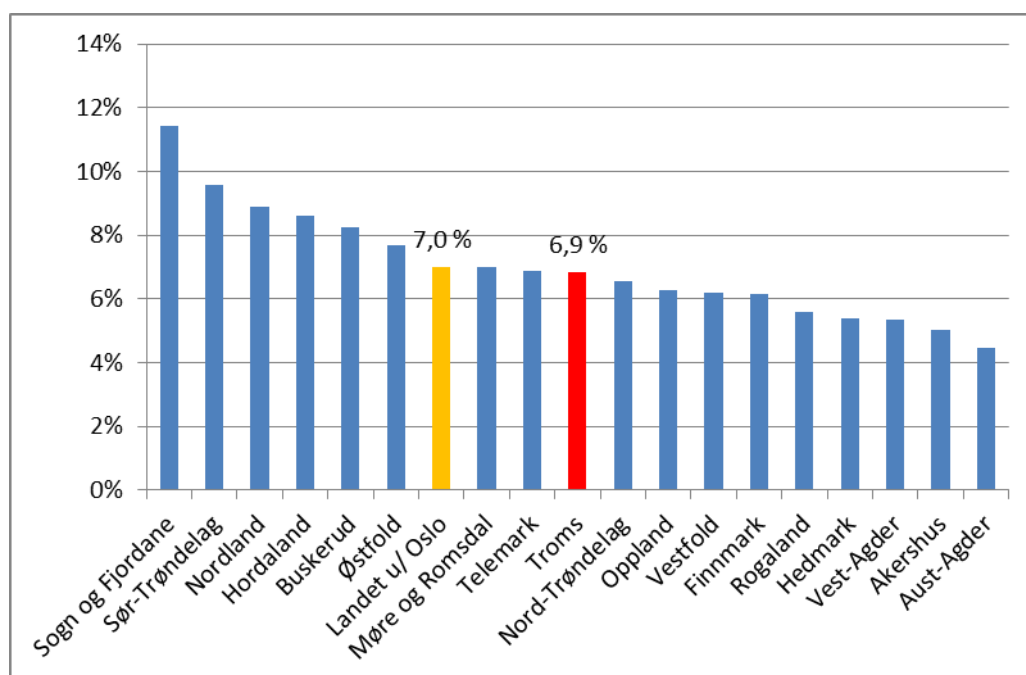
Etter 2002 skal betalt pensjonspremie korrigeres for premieavvik som er differansen mellom årets premie og beregnet pensjonskostnad, der sistnevnte er et tall som beregnes ut fra forutsetninger

som er satt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dersom kommunen betaler inn mer i pensjonspremie enn hva den årlige pensjonskostnaden er beregnet til å være, skal differansen – premieavviket – føres som inntekt i driftsregnskapet og som kortsiktig fordring i balanseregnskapet. I motsatt tilfelle blir det en utgiftsføring i driftsregnskapet og føring på kortsiktig gjeld i balanseregnskapet. Kommunene kan selv velge om dette skal korrigeres i påfølgende års regnskap, eller om det skal amortiseres over 15 år (for premieavvik oppstått i 2011 og seinere skal amortisering skje over 10 år, og for premieavvik oppstått i 2014 og seinere er amortiseringstiden 7 år).

Dette er kun en teknisk føring som følger av reglene om regnskapsføring av pensjon. Kommunene har et etterslep på den regnskapsmessige belastningen av pensjonsregningen. Over tid er det de betalte pensjonspremiene som uttrykker kommunens pensjonskostnad. For mange kommuner representerer dette en likviditetsmessig utfordring ettersom pengene er brukt og regningen er betalt, mens dette ikke fullt ut gjenspeiles i det enkelte års driftsregnskap.

Dersom kommunene over tid har betalt en pensjonspremie som er høyere enn den beregnede pensjonskostnaden, vil de bygge opp et positivt premieavvik i balansen som skal dekkes inn/utgiftsføres i regnskapet. Flertallet av kommunene i Troms har valgt å gjøre dette over de neste 15/10/7 årene. Siden ordningen ble innført i 2002 har det kun vært ett år der beregnet pensjonskostnad har vært høyere enn betalt pensjonspremie, slik at kommunene har opparbeidet et betydelig positivt premieavvik som da vil bli en utgift i årene som kommer.

Figur 15 viser akkumulert premieavvik pr. 2014 i % av brutto driftsinntekter, som gjennomsnitt pr fylke og landsgjennomsnittet u/ Oslo.

Figur 15: Akkumulert premieavvik pr. 2014, lands- og fylkesgjennomsnitt

Kommunene i Troms har pr. 2014 et akkumulert premieavvik på 6,9 % av brutto driftsinntekter, som er like under landsgjennomsnittet på 7 %. 8 fylker har i gjennomsnitt høyere premieavvik enn Troms, mens 9 fylker har lavere premieavvik. Kommunene i Sogn og Fjordane har høyest premieavvik i gjennomsnitt med 11,4 %, mens kommunene i Aust-Agder har lavest premieavvik med 4,5 % i gjennomsnitt pr. 2014.

Tabellen under viser premieavviket de siste fem årene i % av brutto driftsinntekter for kommunene i Troms.

	2010	2011	2012	2013	2014
Tromsø	3,7 %	1,8 %	6,0 %	5,2 %	5,0 %
Harstad	6,7 %	7,9 %	8,5 %	8,7 %	7,5 %
Kvæfjord	7,9 %	8,5 %	12,0 %	12,2 %	16,0 %
Skånland	4,1 %	4,1 %	6,6 %	5,8 %	8,2 %
Ibestad	4,2 %	-0,2 %	-0,3 %	1,6 %	3,9 %
Gratangen	-0,8 %	-1,5 %	1,5 %	1,4 %	9,8 %
Lavangen	3,2 %	3,1 %	5,2 %	5,4 %	6,7 %
Bardu	4,0 %	3,8 %	5,7 %	5,0 %	6,5 %
Salangen	3,8 %	3,5 %	5,3 %	4,8 %	6,6 %
Målselv	1,6 %	4,0 %	5,3 %	6,4 %	7,7 %
Sørreisa	6,8 %	6,8 %	7,6 %	8,1 %	9,9 %
Dyrøy	6,3 %	6,5 %	9,3 %	8,9 %	11,8 %
Tranøy	4,8 %	5,2 %	7,3 %	6,7 %	9,1 %
Torsken			9,2 %	9,1 %	12,6 %
Berg	2,7 %	3,2 %	1,8 %	1,1 %	4,2 %
Lenvik	7,7 %	7,5 %	6,6 %	6,3 %	6,3 %
Balsfjord	5,2 %	4,3 %	6,5 %	6,1 %	8,0 %
Karlsøy	5,0 %	4,7 %	6,8 %	6,6 %	8,9 %
Lyngen	8,4 %	8,7 %	10,6 %	11,8 %	11,1 %
Omasvuotna Storfjord					
Omasvuonon	4,3 %	4,1 %	4,1 %	4,8 %	3,5 %
Gáivuotna Kåfjord	3,9 %	3,5 %	5,8 %	5,3 %	6,7 %
Skjervøy	3,4 %	3,6 %	5,6 %	5,5 %	7,3 %
Nordreisa	-2,7 %	-3,4 %	7,4 %	6,3 %	8,2 %
Kvænangen	3,5 %	2,7 %	3,6 %	4,5 %	6,7 %
Troms	4,5 %	3,9 %	6,5 %	6,3 %	6,9 %
Troms u/ Tromsø	5,0 %	5,2 %	6,9 %	7,0 %	7,9 %
Landet u/ Oslo	5,3 %	5,3 %	6,8 %	6,0 %	7,0 %

Tabell 17: Premieavvik i % av brutto driftsinntekter, 2010-2014

Vi ser at det akkumulerte premieavviket har vokst betydelig i perioden, og at veksten har vært større i Troms enn på landsbasis. I 2010 var premieavviket i Troms en del lavere enn landsgjennomsnittet (4,5 % mot 5,3 %), mens det pr. 2014 nesten er på nivå med landsgjennomsnittet (6,9 % mot 7,0 %). Gjennomsnittet for Troms u/ Tromsø er over landsgjennomsnittet pr. 2014 med 7,9 %.

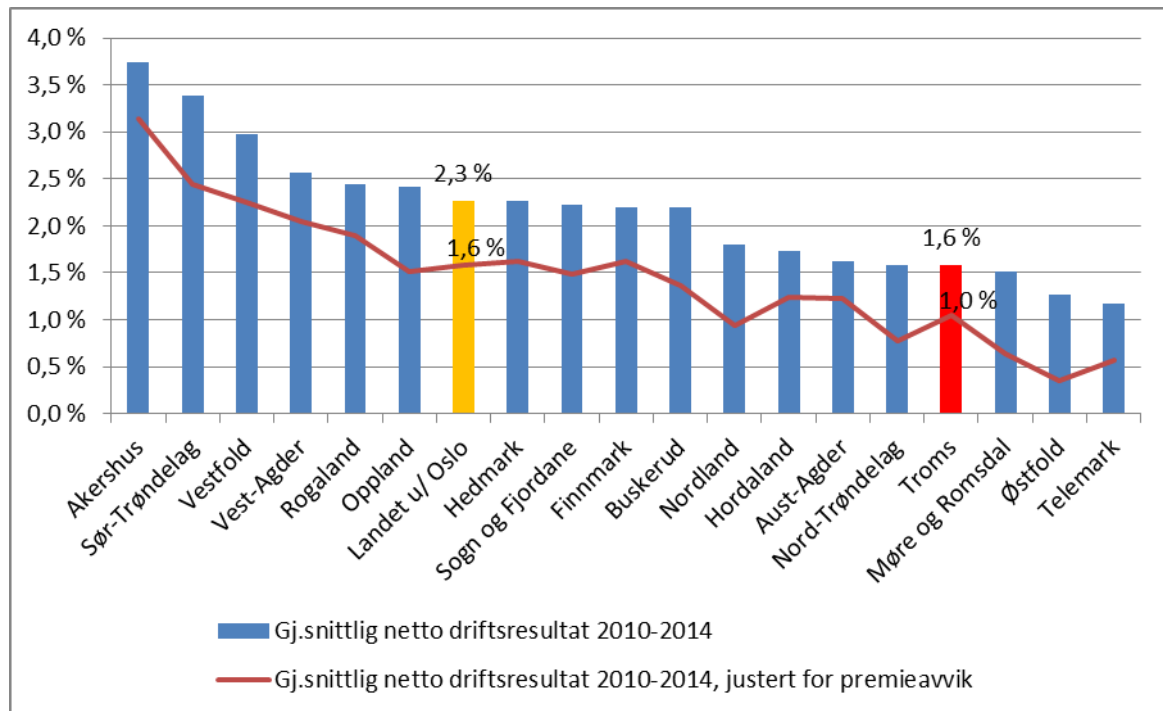
Pr. 2014 er det kommunene Kvæfjord (16,0 %), Torsken (12,6 %), Dyrøy (11,8 %) og Lyngen (11,1 %) som har størst premieavvik av kommunene i Troms. Totalt har 14 kommuner i Troms høyere premieavvik enn landsgjennomsnittet pr. 2014. Kommunene Storfjord, Ibestad og Berg har lavest premieavvik pr 2014 av kommunene i Troms.

For kommunene i Troms sett under ett var det en økning i premieavviket fra 2013 til 2012 på 0,6 prosentpoeng, mens økningen for Troms u/ Tromsø var på 0,9 prosentpoeng. På landsbasis var det en økning på 1,0 prosentpoeng.

Størst økning i premieavviket fra 2013 til 2014 var det i kommunene Gratangen, Kvæfjord og Torsken. Størst nedgang var det i Storfjord og Harstad kommuner.

Netto driftsresultat justert for premieavvik

Det kan være hensiktsmessig å vise netto driftsresultat der en justerer for inntektene som kommunen fører i regnskapet som følge av årets premieavvik. Dette er vist i figur 16.

Figur 16: Netto driftsresultat med og uten premieavvik, gjennomsnitt 2010-2014 på lands- og fylkesnivå

Kommunene i Troms har i perioden 2010-2014 et gjennomsnittlig netto driftsresultat på 1,6 %. Dersom en ser bort fra premieavviket, reduseres netto driftsresultat med 0,6 prosentpoeng til 1,0 %.

Kommunene i Østfold har lavest gjennomsnittlig netto driftsresultat justert for premieavvik, med 0,3 %, fulgt av kommunene i Telemark og Møre og Romsdal (0,6 %). Kommunene i Sør-Trøndelag, Oppland, Nordland, Møre og Romsdal og Østfold har størst avvik mellom netto driftsresultat med og uten premieavvik (0,9 prosentpoeng).

Tabell 18 viser tallene for kommunene i Troms.

	2010		2011		2012		2013		2014		Gj.snitt 2010-2014	
	NDR	Justert NDR	NDR	Justert NDR	NDR	Justert NDR	NDR	Justert NDR	NDR	Justert NDR	NDR	Justert NDR
Tromsø	4,7 %	3,1 %	2,9 %	4,0 %	1,6 %	1,2 %	0,7 %	1,1 %	-1,4 %	-1,5 %	1,5 %	1,5 %
Harstad	-1,0 %	-2,7 %	-3,6 %	-5,1 %	2,9 %	1,7 %	4,0 %	3,2 %	1,2 %	2,2 %	0,9 %	0,1 %
Kvæfjord	3,0 %	1,8 %	0,8 %	0,0 %	-1,1 %	-4,8 %	-0,4 %	-1,2 %	0,3 %	-3,7 %	0,5 %	-1,6 %
Skånland	2,6 %	1,9 %	2,6 %	2,3 %	3,2 %	0,7 %	-1,0 %	-0,3 %	-0,5 %	-3,1 %	1,3 %	0,2 %
Ibestad	2,2 %	2,0 %	-1,0 %	3,1 %	5,2 %	5,3 %	4,0 %	2,0 %	-2,1 %	-4,3 %	1,7 %	1,6 %
Gratangen	-0,3 %	-1,1 %	3,3 %	4,1 %	0,5 %	-2,8 %	1,2 %	1,3 %	1,7 %	-1,0 %	1,3 %	0,1 %
Lavangen	10,9 %	10,3 %	6,5 %	6,6 %	8,0 %	5,7 %	4,2 %	4,1 %	2,8 %	1,2 %	6,4 %	5,4 %
Bardu	-3,9 %	-3,5 %	1,7 %	1,7 %	4,4 %	2,5 %	1,0 %	1,6 %	0,7 %	-1,1 %	0,8 %	0,3 %
Salangen	-2,5 %	-3,5 %	-1,1 %	-1,3 %	2,2 %	0,3 %	3,9 %	4,1 %	1,5 %	-0,1 %	1,0 %	0,1 %
Målselv	0,4 %	0,4 %	0,3 %	-0,7 %	2,4 %	1,2 %	0,3 %	-0,1 %	2,2 %	0,3 %	1,1 %	0,2 %
Sørreisa	2,8 %	2,2 %	3,1 %	2,6 %	3,4 %	2,6 %	2,0 %	1,2 %	-1,8 %	-3,7 %	1,8 %	0,9 %
Dyrøy	2,5 %	1,5 %	6,3 %	5,7 %	3,5 %	0,4 %	2,4 %	2,4 %	1,7 %	-0,8 %	3,3 %	1,8 %
Tranøy	3,4 %	2,3 %	2,4 %	1,8 %	-0,4 %	-2,2 %	0,7 %	1,0 %	3,2 %	0,8 %	1,8 %	0,6 %
Torsken					1,2 %	-1,8 %	4,0 %	3,4 %	2,1 %	-1,1 %	2,5 %	0,2 %
Berg	8,0 %	5,2 %	5,7 %	5,0 %	2,8 %	4,2 %	7,6 %	8,2 %	2,9 %	-0,2 %	5,4 %	4,5 %
Lenvik	4,0 %	3,9 %	-2,1 %	-2,0 %	2,2 %	2,5 %	0,0 %	0,0 %	1,3 %	1,2 %	1,1 %	1,1 %
Balsfjord	4,9 %	3,9 %	4,6 %	5,2 %	1,8 %	-0,5 %	0,9 %	1,0 %	2,9 %	0,9 %	2,9 %	2,0 %
Karlsøy	3,6 %	2,7 %	-0,4 %	-0,1 %	2,4 %	0,0 %	2,8 %	2,8 %	0,9 %	-1,4 %	1,9 %	0,8 %
Lyngen	11,7 %	10,2 %	8,4 %	8,2 %	2,3 %	0,4 %	1,6 %	0,0 %	1,1 %	1,3 %	5,0 %	4,0 %
Storfjord	-5,7 %	-7,1 %	-1,3 %	-1,6 %	-1,4 %	-1,5 %	2,2 %	1,4 %	5,0 %	6,1 %	0,0 %	-0,3 %
Gáivuotna Kåfjord	-0,5 %	-0,6 %	1,0 %	1,3 %	2,3 %	0,2 %	2,6 %	2,8 %	1,7 %	0,3 %	1,4 %	0,8 %
Skjervøy	-1,6 %	-2,9 %	0,3 %	0,0 %	1,6 %	-0,6 %	3,5 %	3,5 %	0,1 %	-1,8 %	0,8 %	-0,3 %
Nordreisa	-1,6 %	-2,4 %	2,2 %	3,2 %	3,1 %	0,1 %	4,2 %	4,9 %	-0,3 %	-2,2 %	1,6 %	0,7 %
Kvænangen	-0,8 %	-0,7 %	4,4 %	4,9 %	21,9 %	20,5 %	4,2 %	3,7 %	-6,1 %	-8,4 %	5,3 %	4,5 %
Troms	2,6 %	1,5 %	1,4 %	1,6 %	2,4 %	1,2 %	1,7 %	1,6 %	0,1 %	-0,5 %	1,6 %	1,0 %
Troms u/ Tromsø	1,4 %	0,5 %	0,4 %	0,2 %	2,8 %	1,3 %	2,2 %	1,9 %	1,1 %	0,0 %	1,6 %	0,8 %
Landet u/ Oslo	2,5 %	1,8 %	2,1 %	1,9 %	2,9 %	1,4 %	2,7 %	2,8 %	1,2 %	0,1 %	2,3 %	1,6 %

Tabell 18: Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter med (NDR) og uten premieavvik (justert NDR), 2010-2014

Gjennomsnittlig netto driftsresultat for 2010-2014 er 1,6 % for Troms og Troms u/ Tromsø og 2,3 % for landet u/ Oslo. Justert for inntektene fra premieavvik reduseres driftsresultatene til hhv. 1,0 %, 0,8 % og 1,6 %. Dette indikerer at den underliggende økonomiske balansen i kommunene er svakere enn det netto driftsresultat i utgangspunktet gir uttrykk for.

De fleste kommunene i Troms har betydelig svakere driftsresultater for 2010-2014 sett under ett dersom en justerer for premieavviket. Størst nedgang er det i Torsken kommune med - 2,3 prosentpoeng (kun tall for 2012-2014) og Kvæfjord kommune med -2,1 prosentpoeng. I kommunene Lenvik, Tromsø og Ibestad derimot er gjennomsnittlig netto driftsresultat for 2010-2014 nesten nøytralt overfor premieavviket.

I 2014 hadde premieavviket generelt sett stor innvirkning på netto driftsresultat, og det justerte resultatet for Troms-kommunene sett under ett er klart negativt med -0,5 %, ned fra 0,1 % før justering. For Troms u/ Tromsø er det justerte resultatet 0,0 %, ned 1,1 prosentpoeng fra resultatet før justering. For landet u/ Oslo gir justering for premieavviket en nedgang i driftsresultatet på 1,1 prosentpoeng til 0,1 % i 2014.

Det positive premieavviket var også stort i 2012, da netto driftsresultat for Troms-kommunene ble halvert når en ser bort fra premieavviket.

Kommunene Lavangen (5,4 %), Berg (4,5 %), Kvænangen (4,5 %) og Lyngen (4,0 %) har høyest justerte netto driftsresultat i årene 2010-2014 sett under ett. Kommunene Kvæfjord (-1,6 %), Storfjord og Skjervøy (-0,3 %) har lavest justerte netto driftsresultat i perioden. Kun 6 kommuner har bedre gjennomsnittlig justert netto driftsresultat for 2010-2014 enn landsgjennomsnittet på 1,6 %, mens 17 har svakere resultat (én kommune har samme resultat som landsgjennomsnittet).

1.11. SYKEFRAVÆR

Tabell 19 viser tall for sykefravær (prosent) i kommunene i Troms for 2012-2014.⁷

	Sykefravær 2012	Sykefravær 2013	Sykefravær 2014	Endring 2012-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	9,60 %	9,20 %	10,20 %	0,60	1,00
Harstad	10,10 %	10,10 %	10,60 %	0,50	0,50
Kvæfjord	10,10 %	9,70 %	10,90 %	0,80	1,20
Skånland	12,30 %	12,30 %	12,00 %	-0,30	-0,30
Ibestad	11,50 %	10,80 %	11,90 %	0,40	1,10
Gratangen	10,80 %	8,80 %	8,60 %	-2,20	-0,20
Lavangen	10,30 %	9,60 %	8,10 %	-2,20	-1,50
Bardu	9,70 %	9,50 %	6,70 %	-3,00	-2,80
Salangen	9,30 %	8,00 %	9,50 %	0,20	1,50
Målselv	10,44 %	8,98 %	9,68 %	-0,76	0,70
Sørreisa	6,65 %	8,51 %	9,01 %	2,36	0,50
Dyrøy	10,70 %	11,30 %	12,50 %	1,80	1,20
Tranøy	7,63 %	7,91 %	7,57 %	-0,06	-0,34
Torsken	9,73 %	9,80 %	5,90 %	-3,83	-3,90
Berg	12,45 %	12,97 %	10,55 %	-1,90	-2,42
Levnes	10,20 %	9,70 %	9,20 %	-1,00	-0,50
Balsfjord	9,10 %	8,00 %	9,81 %	0,71	1,81
Karlsøy	10,96 %	10,86 %	11,59 %	0,63	0,73
Lyngen	10,10 %	8,30 %	10,20 %	0,10	1,90
Storfjord	11,88 %	8,90 %	9,76 %	-2,12	0,86
Gáivuotna Kåfjord	10,06 %	10,07 %	7,90 %	-2,16	-2,17
Skjervøy	10,28 %	11,58 %	12,41 %	2,13	0,83
Nordreisa	10,70 %	9,80 %	10,56 %	-0,14	0,76
Kvænangen	10,60 %	10,60 %	11,20 %	0,60	0,60

Tabell 19: Sykefravær i kommunene i Troms, 2012-2014 (%)

Tabellen viser at 12 kommuner i Troms hadde et sykefravær på over 10 % i 2014. Dyrøy kommune hadde det høyeste sykefraværet i 2014 med 12,50 %, mens Torsken kommune hadde lavest sykefravær med 5,70 %.

12 kommuner hadde reduksjon i sykefraværet fra 2012 til 2014, mens 12 hadde økning.

Kommunene Torsken, Bardu, Gratangen, Lavangen, Storfjord og Kåfjord har hatt størst reduksjon i sykefraværet i perioden 2012-2014.

Kommunene Sørreisa, Skjervøy har hatt størst økning i sykefraværet fra 2012 til 2014.

⁷ Kilde: Kommunenes årsberetninger/årsmeldinger for 2012-2014

2. DEN ØKONOMISKE SITUASJONEN I DEN ENKELTE KOMMUNE I TROMS

Her gis det en kort omtale av den økonomiske situasjonen og utviklingen de siste årene i den enkelte kommune i Troms.

Pr i dag er det 5 kommuner i ROBEK⁸ fra Troms:

- Torsken kommune (innmeldt i 2000)
- Nordreisa kommune (innmeldt i 2004)
- Storfjord kommune (innmeldt i 2012)
- Lenvik kommune (innmeldt i 2014)
- Kvæfjord kommune (innmeldt i 2015)

På landsbasis er det pr. utgangen av august 2015 48 kommuner som er oppført.

1902 Tromsø kommune

For Tromsø kommune fortsatte den negative resultattrenden de siste årene, og i 2014 ble netto driftsresultat negativt med -1,4 %. Regnskapet i 2014 ble saldert ved bruk av fond.

De siste 5 årene har kommunens netto driftsresultat i gjennomsnitt vært på 1,5 %, som alt i alt er et for lavt nivå. I flere av årene har også engangsinntekter knyttet til momskompensasjon fra investeringer bidratt til å løfte driftsresultatet.

Kommunens lånegjeld er på et svært høyt nivå (99,6 % av brutto driftsinntekter pr. 2014), og gjør kommunen eksponert for eventuelle renteøkninger, selv om dette ikke synes nært forestående i dag. Kommunens renteeksponering kan anslås til 56 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. Dette betyr at en renteoppgang på 1 prosentpoeng isolert sett vil spise 0,56 prosent av driftsinntektene, eller om lag 28 mill. kr., før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger.

Lånegjelden vil øke betydelig i årene som kommer iht. økonomiplan 2015-2018 grunnet et ekspansivt investeringsprogram, med økte rente- og avdragsutgifter som konsekvens. For å opprettholde økonomisk balanse har kommunestyret forutsatt omstilling og effektivisering av kommunens drift.

Kommunens økonomi må karakteriseres som sårbar for uforutsette forhold. Kommunens disposisjonsfond er pr. 2014 på kun 1 % av brutto driftsinntekter, som er et for lavt nivå for å kunne håndtere uforutsette utgifter som erfaringsmessig kommer i løpet av et budsjettår, eller uventet svikt i inntektene.

⁸ ROBEK står for Register om betinget godkjenning og kontroll. Dette er et register over kommuner og fylkeskommuner som må ha godkjenning fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet for å kunne foreta gyldige vedtak om låneopptak eller langsiktige leieavtaler. Videre er vedtak om årsbudsjett gjenstand for lovlighetskontroll.

1903 Harstad kommune

Etter driftsunderskuddet i 2011 på 52,5 mill. kr. har kommunen gjennomført flere driftsmessige omstillinger for å styrke driftsresultatene. I 2012 og 2013 endte netto driftsresultat på hhv. 2,9 % og 4 %, noe som gjorde kommunen i stand til å dekke inn 2011-underskuddet.

I 2014 endte netto driftsresultat på 1,2 %. Kommunen fikk i 2014 som en av få kommuner i Troms et negativt premieavvik, hvilket påvirker netto driftsresultat med 1 prosentpoeng i positiv retning.

Disposisjonsfondet har blitt styrket, og er pr. 2014 på 1,3 %. I tillegg fikk kommunen i 2014 et mindreforbruk på 9,2 mill. kr. som kommunestyret vedtok å avsette til disposisjonsfondet. Forutsatt at det økonomiske resultatet i 2015 gir rom for å gjennomføre denne avsetningen samt opprinnelig budsjettert avsetning på 4 mill. kr, vil disposisjonsfondet ved utgangen av 2015 kunne utgjøre ca. 2 % av brutto driftsinntekter. Landsgjennomsnittet er på 6 %, så kommunen bør ha som mål å styrke disposisjonsfondet ytterligere for å styrke driftsbalansen, og gjøre kommunen mindre sårbar for økt rente eller andre uforutsette økonomiske forhold.

I gjeldende økonomiplan er det planlagt med relativt svake netto driftsresultater på mellom 0,2 % og 0,7 %. Det økonomiske opplegget for 2015 og kommende år er ambisiøst og vil kreve ytterligere omstilling av driften.

Kommunen har gjennomført flere investeringer de siste årene, som for en stor del har blitt lånefinansiert. Lånegjelden fortsatte å øke fra 2013 til 2014, og er pr. 2014 på 113,3 % av brutto driftsinntekter (landsgjennomsnittet er 79,3 %, mens gjennomsnittet i Troms er på 91,7 %). Kun 28 kommuner i Norge har høyere lånegjeld enn Harstad.

Den høye lånegjelden gjør kommunen sårbar for makroøkonomiske faktorer som kan føre til økt rente. Kommunens renteesponering kan anslås til 70 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. Dette betyr at en renteoppgang på 1 prosentpoeng isolert sett vil spise 0,7 prosent av driftsinntektene til kommunen, eller om lag 13 mill. kr., før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger. I henhold økonomiplan 2015 - 2018 vil lånegjelden fortsette å øke fram mot 2018. Kommunen har kun betalt minimumsavdrag av lånegjelden de siste årene, og også budsjettert med det framover.

1911 Kvæfjord kommune

Kvæfjord kommune har de siste årene hatt en svært krevende økonomisk situasjon.

Disposisjonsfondet har vært tomt i tre år. Kommunen fikk i 2012 et merforbruk på 3,5 mill. kr. som kommunestyret vedtok å dekke inn i sin helhet i 2014. I 2013 ble det et nytt merforbruk på 5,06 mill. kr. som kommunestyret vedtok å dekke inn i 2015.

Regnskapet for 2014 viser at det ble dekket inn 1,047 mill. kr. av tidligere års underskudd, dvs. av underskuddet fra 2012 ettersom det eldste underskuddet må dekkes inn først. Dette betyr at det pr. utgangen av 2014 gjenstår 2,461 mill. kr. underskuddet fra 2012, og 5,066 mill. kr. av underskuddet fra 2013, til sammen kr. 7 527 191,35,-.

Kommunen har ikke klart å følge vedtatt plan for inndekning av underskudd, og dekke inn underskuddet fra 2012 i løpet av to år. Kommunen har som en følge av dette blitt meldt inn i ROBEM i august 2015. For Kvæfjord kommune er det nødvendig å gjennomføre konkrete tiltak, på inntekts- eller utgiftssiden, for å oppnå balanse i driften og dekke inn underskuddet.

En av kommunenes største økonomiske utfordringer er sterkt økende pensjonskostnader som følge av at kommunen som vertskommune etter ansvarsreformen innenfor psykisk helsevern har et meget stort aktivitetsomfang innenfor pleie og omsorg. Gjennomsnittlig pensjonsforpliktelser i % av brutto driftsinntekter er i Troms på 130,6 % pr. 2014, mens Kvæfjord kommune har 226,9 %. Økte pensjonskostnader er en generell utfordring for kommunene, men Kvæfjord kommune må sies å ha spesielt store utfordringer på dette området.

Kommunen har også det største premieavviket av kommunene i Troms, med 16 % av brutto driftsinntekter pr 2014, dvs. over dobbelt så stort som landsgjennomsnittet (7,0 %). Dette gjør også at likviditeten er anstrengt, og kommunen er avhengig av fordyrende kassakreditt for å kunne innfri sine løpende forpliktelser. I 2015 er vedtatt kassakreditt på 75 mill. kr., noe som tilsier at kommunens likviditet er blant de mest anstrengte i fylket.

På den annen side har kommunen den laveste lånegjelden i fylket, med 38,5 % pr. 2014. Lånegjelden har dessuten gått noe ned de to siste årene.

1913 Skånland kommune

Netto driftsresultat endte i 2014 på -0,5 % av brutto driftsinntekter, og justert for premieavvik ble resultatet – 3,1 %. Dermed fortsatt den negative utviklingen fra året da resultatet ble -1 %. I årene 2010-2012 hadde kommunen tilfredsstillende økonomiske resultat.

Regnskapet for 2014 ble saldert ved bruk av disposisjonsfond, og pr. 2014 er disposisjonsfondet på kun 0,6 %, ned 1,1 prosentpoeng fra 2013. Å få regnskapet i balanse ved bruk av tidligere oppsparte midler er ikke en farbar vei på sikt, og kommunen har derfor et omstillingsbehov for å tilpasse de løpende driftsutgiftene til driftsinntektene. Kommunen bør også styrke disposisjonsfondet for å stå bedre rustet til å takle uforutsette utgifter eller svikt i inntektene i forhold til budsjettert nivå.

Skånland kommune har de siste årene hatt en høy og økende lånegjeld, og pr. 2014 er netto lånegjeld på 91,3 % av brutto driftsinntekter, 12 prosentpoeng over landsgjennomsnittet. Kommunens renteeksponering kan anslås til ca. 70 %. Dette betyr at en renteoppgang på 1 prosentpoeng isolert sett vil spise ca. 0,7 prosent av driftsinntektene til kommunen, eller om lag 1,8 mill. kr., før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger.

I økonomiplan 2015 -2018 er det planlagt med et økt gjeldsnivå som følge av investeringer, og netto lånegjeld vil anslagsvis kunne ligge mellom 98,2 % - 93,2 % i perioden. Lånefinansierte investeringer med økte renter og avdrag vil binde opp midler i driften, og dette må alltid vurderes opp mot kommunens øvrige oppgaver og behovet for å styrke driften av tjenestene på ulike områder. Kommunen bør være påpasselig med å holde gjeldsnivået på et bærekraftig nivå, også når en tar hensyn til økt rente.

1917 lbestad kommune

I 2014 endte netto driftsresultat på - 2,1 %, og – 4,3 % justert for positivt premieavvik.

Driftsresultatene årene før dette varierte en god del. Det var negativt resultat og et merforbruk på 2,5 millioner kroner i 2011, som kommunen klarte å dekke inn i 2013. I 2012 og 2013 hadde kommunen tilfredsstillende driftsresultat.

Den underliggende økonomiske situasjonen tilsier at det ikke er tilstrekkelig balanse mellom løpende driftsutgifter og driftsinntekter. Kommunen har et behov for å omstille driften slik at den er tilpasset inntektsnivået.

Disposisjonsfondet er pr. 2014 på 3,2 % av brutto driftsinntekter. Kommunen bør minst ha som ambisjon å ha disposisjonsfondet på dette nivået, men bør helst styrke det ytterligere for å gjøre kommunens økonomi mer robust.

lbestad kommune er en av kommunene i Troms med lavest akkumulert premieavvik, som skyldes at kommunen i motsetning til de fleste andre i Troms har amortisert opparbeidete premieavvik over ett år, og ikke 15/10/7 år.

Kommunen har den neste laveste lånegjelden av alle kommunene i Troms pr 2014, med 42,6 % (landsgjennomsnittet er 79,3 %). På den annen side har kommunen et forholdsvis stort garantiansvar. Kommunens renteeksponering utgjør ca. 25 % av brutto driftsinntekter. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,25 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 0,4 mill. kr., må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

1919 Gratangen kommune

Netto driftsresultat endte i 2014 på 1,7 %, men korrigert for premieavvik ble resultatet negativt med -1,0 %. I 2013 fikk kommunen et regnskapsmessig underskudd på kr. 1 071 491,-, som den klarte å dekke inn i 2014.

Kommunen har de siste årene brukt store deler av tidligere oppsparte midler til å holde opp driftsresultatene, og dette er ikke gangbart over tid. Pr. utgangen av 2014 er disposisjonsfondet på 1,9 % av brutto driftsinntekter. Til sammenligning var fondet på 7,2 % pr. 2010.

Gratangen kommune har blant de høyest akkumulerte premieavvikene i Troms, med 9,8 % pr. 2014.

Utgiftene vokser mer enn inntektene, og en hovedutfordring for kommunen er å tilpasse aktivitetsnivået til en synkende inntektsramme og endringer i den demografiske sammensetningen. Gratangen kommune må i denne forbindelse ha fokus på konkrete og langsiktige tiltak for å styrke driftsbalansen. Videre må det være fokus på økonomistyring i hele kommuneorganisasjonen, et område hvor kommunen bør utvikle seg.

Netto lånegjeld har vært meget høy de siste årene, men gikk markant ned i 2014, fra 92,5 % til 79,9 % av brutto driftsinntekter. Kommunen bør ha fokus på å holde lånegjelden på et forsvarlig nivå. Lånefinansierte investeringer med økte renter og avdrag vil binde opp midler i driften, og dette må alltid vurderes opp mot kommunens øvrige oppgaver og behovet for å styrke driften av tjenestene på ulike områder.

1920 Lavangen kommune

Netto driftsresultat i 2014 på 2,8 % var det det svakeste siden 2009, men sett under ett har Lavangen kommune hatt meget positive netto driftsresultat de siste årene, med et gjennomsnitt på 6,4 % for 2010-2014. Dette er høyest i fylket. Resultatet er også meget bra når en justerer for premieavviket; 5,4 % for femårsperioden sett under ett.

Kommunen har et disposisjonsfond på 3,3 % pr. 2014, noe som er rimelig bra i Troms-målestokk. Kommunen bør likevel ha som ambisjon å øke disposisjonsfondet, slik at den lettere kan takle uforutsette hendelser.

Fortsatt fokus på å sikre en sunn driftsbalanse og opprettholde bærekraftige økonomiske resultat vil være viktig for kommunen. I økonomiplan 2015-2018 er det med unntak av 2015 budsjettet med tilfredsstillende driftsresultater.

Lånegjelden har gått opp relativt mye det siste året, men Lavangen kommune har likevel lav lånegjeld sammenlignet med gjennomsnittet, med 52,9 % pr. 2014 (landsgjennomsnitt 79,3 %). Iht. økonomiplan 2015-2018 ser det imidlertid ut til at lånegjelden vil kunne øke noe i årene som kommer.

Kommunens renteeksponering er på om lag 35 % av inntektene. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,35 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 0,4 mill. kr., må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

1922 Bardu kommune

Kommunen har de siste par årene satt i verk tiltak for å tilpasse driftsnivået til de løpende inntektene, for å unngå at regnskapsresultatene holdes opp ved bruk av oppsparte midler/disposisjonsfond. Dette har ført til forbedrete driftsresultat, og til at disposisjonsfondet ligger på et akseptabelt nivå (4,8 % pr. 2014).

Netto driftsresultat i 2014 endte imidlertid på kun 0,7 % av brutto driftsinntekter, og justert for premieavvik ble resultatet – 1,1 %. Fortsatt fokus på å sikre en sunn driftsbalanse og tilfredsstillende økonomiske resultat vil derfor være viktig for kommunen.

Etter flere år med økning i kommunens lånegjeld, gikk denne ned i 2014, og er pr. 2014 på 69,4 %, ned 12,3 prosentpoeng fra året før. Lånegjelden er med dette under landsgjennomsnittet.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 34 %. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,34 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 1,3 mill. kr., må brukes

til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Fylkesmannen ser positive trekk i kommunens budsjett- og økonomiplan 2015 - 2018 ved at disposisjonsfondet planlegges økt og nivået på netto lånegjeld planlegges redusert. Utviklingen i netto driftsresultat er også positiv med planlagte resultater på 2,3 % - 2,8 % i 2016 - 2018.

1923 Salangen kommune

I 2014 endte netto driftsresultat på 1,5 % av brutto driftsinntekter, og – 0,1 % justert for premieavviket. For årene 2010 - 2014 sett under ett har netto driftsresultat vært 1,0 % og 0,1 % dersom en justerer for premieavviket.

Det er i økonomiplan 2015 - 2018 budsjettert med netto driftsresultater mellom 0,5 % og 0,9 %. Kommunen har ikke hatt midler på disposisjonsfond de siste fem årene, og har heller ikke funnet rom til å sette av midler av betydning i økonomiplan 2015-2018. Dette tilsier at kommunens økonomi er preget av et for høyt driftsnivå i forhold til inntektene som kommunen rår over, sett hen til målet om å ha en sunn og solid kommuneøkonomi på lang sikt.

Ved å vektlegge avsetning på fond kan kommunen skaffe økt handlingsrom på sikt. Kommunen vil da lettere kunne håndtere uforutsette utgifter eller svikt i inntektene, og vil også kunne øke egenfinansieringsgraden på investeringer.

Salangen kommune har hatt en kraftig økning i lånegjelden de siste årene. Pr. 2014 er netto lånegjeld på 96,9 % av brutto driftsinntekter (landsgjennomsnitt 79,3 %), mens nivået i 2011 var 64,8 %. Det siste året har lånegjelden økt med 13,5 prosentpoeng fra 83,4 % til 96,9 %. I følge økonomiplan 2015-2018 ser det ut til at lånegjelden vil kunne øke enda noe i perioden. Økt lånegjeld gjør kommunen mer eksponert for makroøkonomiske faktorer som kan gi økt rente.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 85 % av brutto driftsinntekter. Dette er blant de høyeste av kommunene i Troms. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,85 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 2,4 mill. kr., må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Med en anstrengt likviditet og fravær av økonomiske buffere har Salangen kommune en vanskelig økonomisk situasjon, og kommunen må ha stort fokus på tiltak som kan gjøre kommuneøkonomien mer solid.

1924 Målselv kommune

I 2014 endte netto driftsresultat på 2,2 % av brutto driftsinntekter, og 0,3 % justert for premieavviket. For årene 2010 - 2014 sett under ett har netto driftsresultat vært 1,1 % og 0,2 % dersom en justerer for premieavviket. Resultatene tilsier at driftsutgiftene er for høye i forhold til inntektene.

Kommunen har i økonomiplan 2015 - 2018 planlagt med netto driftsresultater på mellom 0 % - 1,2 %.

Regnskapet for 2014 ble gjort opp med et mindreforbruk på 13,9 mill. kr. Kommunestyret vedtok å avsette 10 mill. kr. av dette til disposisjonsfond. Sett bort fra dette har ikke kommunen midler på disposisjonsfond pt.

Iht. økonomiplan 2015-2018 er det imidlertid lagt til grunn en økning av fondet til ca. 3,1 % av brutto driftsinntekter i 2018 (landsgjennomsnittet er 6,4 % pr 2014).

Kommunens lånegjeld har vært stabil de siste årene etter en periode med økning, og er noe lavere enn landsgjennomsnittet (74,8 % pr. 2014, mot 79,3 % som er landsgjennomsnittet). Lånegjelden ser ut til å kunne øke en del i økonomiplanperioden 2015-2018.

Lånefinansierte investeringer med økte renter og avdrag vil binde opp midler i driften, og dette må alltid vurderes opp mot kommunens øvrige oppgaver og behovet for å styrke driften av tjenestene på ulike områder. Ved å holde lånegjelden på et mest mulig moderat nivå og sette av midler til fond kan kommunen på sikt skaffe seg økt handlingsrom og en mer robust økonomi.

1925 Sørreisa kommune

Etter flere år med tilfredsstillende netto driftsresultat og styrking av disposisjonsfondet ble resultatet i 2014 negativt med -1,8 %, og – 3,7 % justert for premieavvik. Resultatet i 2014 var det tredje svakeste i fylket. Regnskapet for 2014 ble gjort opp med et merforbruk på 3,74 mill. kr. Kommunestyret vedtok å dekke dette underskuddet ved bruk av disposisjonsfond. Fondet vil etter dette være på 5,6 mill. kr.

I følge økonomiplan 2015-2018 er det budsjettert med gjennomgående svake netto driftsresultat i planperioden (0,26 %, 0,16 %, 0,01 % og -0,01 %). Dette tilsier at kommunens økonomiske handlingsrom er for lite.

Kommunen har over tid hatt en svært høy lånegjeld, men denne har gått betydelig ned de siste årene, fra 103,2 % av brutto driftsinntekter i 2010 til 79,1 % pr 2014.

Kommunen vil fremdeles være sårbar for renteøkninger, men noe mindre enn tidligere. Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 48 % av brutto driftsinntekter. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,48 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 1,3 mill. kr., må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Iht. økonomiplan 2015-2018 ser det ut til at lånegjelden vil holde seg på om lag samme nivå som i dag.

For Sørreisa kommune blir det viktig å snu den negative resultatutviklingen de to siste årene, og styrke det kommunaløkonomiske handlingsrommet gjennom avsetning til disposisjonsfond.

1926 Dyrøy kommune

Dyrøy kommunes netto driftsresultat i 2014 ble 1,7 % av brutto driftsinntekter, og -0,8 % justert for premieavvik. Dette er det svakeste resultatet kommunen har hatt på 10 år.

Driftsresultatet har i gjennomsnitt de siste fem årene vært på 3,3 %, og 1,8 % justert for premieavviket, med andre ord på et betryggende nivå.

Disposisjonsfondet var pr. 2013 på 7,7 %, nest høyest i fylket, og godt over landsgjennomsnittet (6,4 %).

Imidlertid er det i følge budsjett 2015 og økonomiplan 2015-2018 budsjettert med negative netto driftsresultat for alle årene, og økonomiplanen er saldert ved bruk av tidligere oppsparte fondsmidler. Dette viser at det ikke er tilstrekkelig balanse mellom løpende inntekter og løpende utgifter, og at kommunens økonomiske handlingsrom har blitt mindre.

Fortsatt fokus på å sikre en sunn driftsbalanse og å opprettholde tilfredsstillende økonomiske resultat vil derfor være viktig for kommunen.

Det er bekymringsfullt at kommunens lånegjeld fortsatte å øke i 2014, for fjerde året på rad. Lånegjelden er pr. 2014 på 77,1 % av brutto driftsinntekter, hvilket fortsatt er noe under landsgjennomsnittet (79,3 %). I følge økonomiplan 2015-2018 ser det ut til at lånegjelden vil øke betydelig i årene som kommer.

Kommunens renteesponering kan anslås til om lag 47 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,47 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 0,6 mill. kr. i Dyrøy kommune, må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Dyrøy kommune har også et av de største akkumulerte premieavvikene av kommunene i Troms, med 11,8 % av brutto driftsinntekter pr 2014 (landsgjennomsnittet er 7 %).

1927 Tranøy kommune

Tranøy kommunes netto driftsresultat ble i 2014 på 3,2 % av brutto driftsinntekter, og 0,8 % justert for premieavviket. Kommunen klarte med dette å dekke inn underskuddet fra 2013 på kr. 229 190,- i 2014, slik som kommunestyret hadde vedtatt ved fastsettelsen av 2013-regnskapet.

Regnskapet for 2014 ble gjort opp med et mindreforbruk på 4,883 mill. kr., og kommunestyret vedtok å avsette 3,736 mill. kr. av dette til disposisjonsfond. Fra før var disposisjonsfondet på kun 330 000 kroner, eller 0,2 % av brutto driftsinntekter.

Gjennomsnittlig driftsresultat de siste fem årene er på 1,8 % (0,6 % justert for premieavvik).

Kommunen har fortsatt en oppgave med å tilpasse utgiftene til inntektsrammen, og for få dette til må det være fokus på konkrete tiltak på utgifts- og/eller inntektssiden. I 2015 er det budsjettert med kun 0,1 % i netto driftsresultat.

Lånegjelden er på et relativt moderat nivå sammenlignet med gjennomsnittet, og gikk noe ned fra 2013 til 2014. Pr. 2014 er lånegjelden på 59,3 %, 20 prosentpoeng under landsgjennomsnittet. Ut fra økonomiplan 2015-2018 ser det ut til at lånegjelden vil øke noe i planperioden.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 42 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,42 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 0,7 mill. kr. i Tranøy kommune, må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

1928 Torsken kommune

Torsken kommune har i mange år hatt spesielt store økonomiske utfordringer. Kommunen var i lang tid på etterskudd med å få avlagt og fastsatt regnskap og rapportere KOSTRA-tall, og økonomistyringen i kommunen har vært mangelfull. I løpet av 2013 kom kommunen endelig à jour med tidligere års regnskap og rapportering i KOSTRA, gjennom et prosjekt som ble finansiert med 1,1 millioner kroner i ekstra skjønnsmidler fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Regnskapene for 2013 og 2014 ble avlagt og KOSTRA-tall rapportert innen fristen, og kommunens økonomistyring har blitt forbedret.

Torsken kommune ble meldt inn i ROBEK i 2000, og har pr regnskap 2014 et samlet merforbruk på 16,92 millioner kroner. Kommunen har fått forlenget inndeckningstid fra departementet, og skal iht. denne planen dekke inn alt av underskudd innen 2020. Kommunen klarte å dekke inn noe i 2013 og 2014, men ikke like mye som forutsatt i forpliktende plan, og er derfor på etterskudd i forhold til inndeckningsplanen. Kommunen har utfordringer knyttet til å tilpasse driften til inntektsnivået.

Lånegjelden er på et relativt moderat nivå sammenlignet med gjennomsnittet, og gikk noe ned fra 2013 til 2014. Pr. 2014 er lånegjelden på 67,6 %, 11,7 prosentpoeng under landsgjennomsnittet.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 48 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,48 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 0,5 mill. kr. i Torsken kommune, må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Inndeckning av underskudd vil bli særdeles krevende for kommunen. Fylkesmannen har overfor kommunen uttrykt usikkerhet om i hvilken grad budsjett og økonomiplan 2015-2018 gir svar på kommunens økonomiske utfordringer, og gjør kommunen i stand til å dekke inn underskudd iht. forpliktende plan og innenfor den tidsramme som kommuneloven krever.

1929 Berg kommune

Berg kommune fikk i 2014 et netto driftsresultat på 2,9 % av brutto driftsinntekter, mens resultatet er -0,2 % justert for premieavvik.

Gjennomsnittlig netto driftsresultat de fem siste årene er på 5,4 %, og 4,5 % justert for premieavviket. Kun Lavangen har bedre resultat enn dette. Disposisjonsfondet utgjorde pr. 2014 7,4

% av brutto driftsinntekter. Regnskapet for 2014 ble avsluttet med et mindreforbruk på 7,53 mill. kr, som i sin helhet ble vedtatt avsatt til disposisjonsfond. Etter dette er disposisjonsfondet doblet til 15 mill. kr., eller ca. 15 % av brutto driftsinntekter. Dette gjør at Berg kommune nå har økonomiske reserver til å håndtere uforutsette utgifter eller uventet svikt i inntektene, noe som er meget positivt for kommuneøkonomien så vel som for stabiliteten i tjenesteproduksjonen.

Et annet positivt trekk ved kommunens økonomiske situasjon er at det akkumulerte premieavviket er blant de laveste i fylket, med 4,2 % av brutto driftsinntekter pr 2014 (landsgjennomsnittet er 7 %).

På den annen side økte kommunens lånegjeld i 2014, og netto lånegjeld er nå på 75,5 % av brutto driftsinntekter, opp 15 prosentpoeng fra 2013. Lånegjelden er imidlertid fremdeles under landsgjennomsnittet (79,3 %).

Kommunens renteesponering kan anslås til om lag 38 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,38 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 0,4 mill. kr. i Berg kommune, må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Lånefinansierte investeringer med økte renter og avdrag vil binde opp midler i driften, og dette må alltid vurderes opp mot kommunens øvrige oppgaver og behovet for å styrke driften av tjenestene på ulike områder. Kommunen bør være påpasselig med å holde gjeldsnivået på et bærekraftig nivå, også når en tar hensyn til økt rente.

1931 Lenvik kommune

Lenvik kommune ble meldt inn i ROBEK i 2014. Kommunen fikk i 2011 et regnskapsmessig merforbruk på 15,2 millioner kroner, som kommunen ikke klarte å dekke inn i løpet av 2 år (inndekning av 5 mill. kr. i 2012). Kommunen fikk et nytt underskudd i 2013 på 4,392 mill. kr.

I 2014 klarte kommunen å dekke inn 5,879 mill. kr. av underskuddet fra 2011. Ved utgangen av 2014 gjenstår det dermed 8,75 mill. kr. av tidligere års underskudd. 2014-regnskapet ble gjort opp med et mindreforbruk på 9,4 mill. kr. Resterende underskudd skal iht. kommunens plan dekkes inn i 2015 og 2016.

Gjennomsnittlig netto driftsresultat de fem siste årene (2010-2014) er på 1,1 %. I økonomiplan 2015-2018 er det budsjettet med svake resultater, og trenden er dessuten fallende utover i planperioden.

Kommunen har et aktivitetsnivå som er for høyt i forhold til inntektene den rår over i dag, og den likviditetsmessige situasjonen er utfordrende. De siste fem årene har kommunen knapt hatt midler på disposisjonsfond, og fondet står nå i 0. Kommunen må ha stort fokus på konkrete driftstiltak for å gjenvinne økonomisk kontroll, dekke inn underskudd og sikre en bærekraftig økonomi på lang sikt.

Lånegjelden er på et meget høyt nivå (90,3 % pr. 2014), og økte ytterligere fra 2013 til 2014. I følge økonomiplan 2015-2018 skal lånegjelden øke betydelig i 2015, og deretter holde seg på et svært høyt nivå ut planperioden. Dette gjør kommunen sårbar for renteøkninger. Selv om renteøkninger ikke synes nært forestående i dag, bør kommunen ta høyde for dette i økonomiplanen.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 69 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,69 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 7 mill. kr. i Lenvik kommune, må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

1933 Balsfjord kommune

Balsfjord kommunes driftsresultat har vært 2,9 % i gjennomsnitt for 2010-2014, og 2,0 % justert for premieavvik. Resultatet i 2014 ble på 2,9 %. I økonomiplan 2015-2018 er det imidlertid planlagt med svake netto driftsresultater på mellom -0,1 % og 0,5 %.

Kommunens disposisjonsfond utgjorde ved utgangen av 2014 1,8 % av brutto driftsinntekter. Regnskapet for 2014 ble gjort opp med et mindreforbruk på 9,448 mill. kr, og kommunestyret vedtok ved fastsettelsen av regnskapet i juni å sette av 1,998 mill. kr. av dette til disposisjonsfond. Kommunekonsernets fondsmidler utgjør etter dette ca. 10 mill. kr., eller ca. 2,2 % av brutto driftsinntekter.

Ytterligere styrking av disposisjonsfondet er noe som kommunen bør prioritere for å skaffe seg økt handlingsrom og gjøre økonomien mindre sårbar for uventete forhold. Det er imidlertid ikke planlagt med vesentlige avsetninger til disposisjonsfond i økonomiplan 2015-2018.

Lånegjelden har vært stabilt høy de siste årene, og netto lånegjeld er pr. 2014 på 84,3 % av brutto driftsinntekter, 5 prosentpoeng over landsgjennomsnittet. Det planlegges med økt lånegjeld i økonomiplanen, og kommunen vil derfor være sårbar overfor renteøkninger. Kommunen har lagt avdragsbetalingen på et minimum iht. reglene i kommuneloven. Kommunen bør være påpasselig med å holde gjeldsnivået på et forsvarlig nivå, også når en tar hensyn til økt rente.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 54 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,54 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 2,5 mill. kr. i Balsfjord kommune, må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

1936 Karlsøy kommune

Netto driftsresultat endte på 0,9 % av brutto driftsinntekter i 2014, og -1,4 % justert for premieavviket. Netto driftsresultat var tilstrekkelig til å dekke inn underskuddet fra 2013 på kr. 450 000, iht. kommunestyrets vedtak om inndekning.

For 2010-2014 sett under ett er netto driftsresultat på 1,9 % (0,8 %). Karlsøy kommune var oppført i ROBEK fra 2010 til 2013, og driftsresultatene måtte derfor ta høyde for inndekning av tidligere års underskudd.

Lånegjelden økte betydelig i 2014 (14,6 prosentpoeng), og netto lånegjeld er nå på 85,6 % av brutto driftsinntekter, 6,3 prosentpoeng over landsgjennomsnittet.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 72 % av brutto driftsinntekter pr. 2014, blant de høyeste i fylket. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,72 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 1,6 mill. kr. i Karlsøy kommune, må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Kommunens økonomiske situasjon fremstår som krevende, med et utgiftsnivå som er for høyt i forhold til inntektsrammen. I økonomiplan 2015 - 2018 planlegges det med svake netto driftsresultater, økt nivå på netto lånegjeld og heller ingen vesentlig oppbygging av disposisjonsfond.

Kommunen har ingen økonomiske reserver/disposisjonsfond, og er med dette sårbar overfor uforutsette utgifter, renteøkninger eller uventet svikt i inntektene. Styrking av driftsbalansen og opparbeidelse av økonomiske buffere i form av disposisjonsfond vil bli viktig for kommunen i årene som kommer for å bygge en sunn og solid kommuneøkonomi.

1938 Lyngen kommune

2014 ble Lyngen kommunes netto driftsresultat 1,1 % av brutto driftsinntekter. I 2014 fikk kommunen et negativt premieavvik, slik at resultatet justert for dette er på 1,3 %.

Driftsresultatet er 5,0 % i gjennomsnitt de siste fem årene (4,0 % justert for premieavvik). I Det er viktig å være klar at engangsinntekter i form av momskompensasjon fra investeringer bidro til å løfte driftsresultatene i betydelig grad i 2010 og 2011.

Lyngen kommune kom ut av ROBEK i 2012 etter å ha vært oppført i registeret i tre år. Kommunen har i årene etter dette klart å øke disposisjonsfondet, og fondet er nå på 3,7 % av brutto driftsinntekter (landsgjennomsnittet er 6,4 %). Det er viktig at kommunen klarer å opprettholde og helst styrke fondet ytterligere for å gjøre kommunen bedre i stand til å håndtere uforutsette utgifter eller uventet svikt i inntektene fra budsjetter nivå.

Til tross for styrkingen av disposisjonsfondet har kommunen likevel en sårbar økonomisk situasjon, som i hovedsak er knyttet til det svært høye gjeldsnivået i kommunen. Pr. 2014 er netto lånegjeld på 125,1 %. Dette er klart høyest av kommunene i Troms, og kun 12 kommuner i landet har for tiden høyere lånegjeld enn Lyngen.

Høy lånegjeld kommunen svært sårbar for renteøkninger. Selv om renteøkninger ikke synes nært forestående i dag bør kommunen ta høyde for dette i økonomiplanen.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 108 % av brutto driftsinntekter pr. 2014, noe som er høyest i fylket. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 1,08 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 3,2 mill. kr. i Lyngen kommune, må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Lånefinansierte investeringer med økte renter og avdrag binder opp midler i driften. Lyngen kommune har høyest rente- og avdragsutgifter av kommunene i Troms (7,1 % mot 5,5 % som er Troms-gjennomsnittet og 3,8 % som er landsgjennomsnittet).

Økte kapitalutgifter må alltid vurderes opp mot kommunens øvrige oppgaver og behovet for å styrke driften av tjenestene på ulike områder. Lyngen kommune må være påpasselig med å holde gjeldsnivået på et forsvarlig nivå, også når en tar hensyn til økt rente. I følge økonomiplan 2015-2018 skal det gjennomføres til dels betydelige investeringer som i stor grad skal lånefinansieres. Dermed vil lånegjelden kunne øke de neste årene, fra et allerede meget høyt nivå. Dette gir grunn til bekymring for den langsiktige balansen i kommunens økonomi.

1939 Storfjord kommune

Storfjord kommune ble meldt inn i ROBEK i 2012 etter flere år med tiltagende økonomisk ubalanse med for stor vekst i utgiftene i forhold til inntektene. Kommunen fikk et underskudd i 2010 på 6,9 mill. kr. som ble vedtatt dekket inn over mer enn to år. Også i 2011 og 2012 endte det med underskudd på hhv. 3,5 mill. kr. og 6,5 mill. kr.

I 2013 dekket kommunen inn 2,546 mill. kr, mens det i 2014 ble dekket inn 6,941 mill. kr. Det gjenstod ved utgangen av 2014 7,584 mill. kr. til inndekning, som etter planen skal dekkes inn i 2015 og 2016.

Netto driftsresultat i 2014 endte på 5,0 %, og 6,1 % justert for premieavvik. Resultatet var altså tilstrekkelig til å dekke inn underskudd iht. vedtatt forpliktende plan (6,941 mill. kr.), men også til avsette 1,1 mill. kr til disposisjonsfond, dvs. ca. halvparten av opprinnelig budsjettert nivå. Fondet utgjør pr. 2014 1,7 % av brutto driftsinntekter.

Kommunen har gjennomført flere omstillings- og omstruktureringstiltak, spesielt innenfor pleie- og omsorgssektoren, som har ført til en mer rasjonell drift av tjenestene. Kommunen er dermed på rett vei. Det blir svært viktig for kommunen å opprettholde fokus på gjenvinne økonomisk kontroll, styrke driftsbalansen gjennom konkrete tiltak og derigjennom dekke inn tidligere års underskudd.

Kommunens lånegjeld har holdt seg på et høyt nivå de siste årene (76,2 % pr. 2014) og er planlagt økt videre i økonomiplanperioden 2015 - 2018. Gitt underskuddet som skal dekkes inn vil en renteøkning kunne få store konsekvenser for budsjettbalansen.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 48 % av brutto driftsinntekter pr. 2014, En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,48 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 1 mill. kr. må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

1940 Kåfjord kommune

Kåfjord kommunes driftsresultat er i gjennomsnitt 1,4 % av brutto driftsinntekter de siste fem årene, og 0,8 % dersom en justerer for premieavviket.

I 2014 ble netto driftsresultat på 1,7 % av brutto driftsinntekter, og 0,3 % justert for premieavvik.

I 2015 er det budsjettert med et netto driftsresultat på 2,5 %, noe som fremstår som tilfredsstillende.

Den underliggende økonomiske balansen tilsier at kommunen har en utfordrende økonomi. Kommunen har ingen økonomiske reserver/disposisjonsfond til å håndtere uforutsette utgifter eller svikt i inntektene, slik at det eventuelt må kuttes i andre utgifter dersom noe uventet skjer.

Lånegjelden har de siste årene holdt seg på et forholdsvis moderat nivå, og er pr. 2014 på 61,0 %, dvs. 18,3 prosentpoeng under landsgjennomsnittet. I økonomiplan 2015-2018 legges det imidlertid opp til et høyt investeringsnivå som vil føre til en stor økning i lånegjelden. I kombinasjon med lite fondsmidler gjør dette at kommuneøkonomien vil bli satt under press.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 40 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,4 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 0,9 mill. kr. må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Økte kapitalutgifter må alltid vurderes opp mot kommunens øvrige oppgaver og behovet for å styrke driften av tjenestene på ulike områder. Kåfjord kommune må være påpasselig med å holde gjeldsnivået på et forsvarlig nivå, også når en tar hensyn til økt rente.

Fokus på økonomisk styring og kontroll og langsiktige tiltak for å øke det økonomiske handlingsrommet gjennom styrking av disposisjonsfondet bør være en prioritet for Kåfjord kommune i tiden fremover.

1941 Skjervøy kommune

Driftsresultatene i Skjervøy kommune de siste fem årene sett under er på 0,8 % av brutto driftsinntekter, og -0,3 % justert for premieavvik. I 2014 ble netto driftsresultat på kun 0,1 %, og -1,8 % justert for premieavvik.

Kommunen var oppført i ROBEM fra 2008 til 2013. Kommunen har likevel fremdeles en anstrengt økonomi, og det er mangelfull balanse mellom løpende driftsinntekter og løpende driftsutgifter. Det er positivt at kommunen har klart å øke disposisjonsfondet, som pr. 2014 er på 3,8 % (landsgjennomsnittet er 6,4 %). På den annen side budsjetterer kommunen med svake netto driftsresultater i 2015-2018 (-0,02 %, 0,29 %, 0,52 % og -0,05 %).

Lånegjelden er på 79,6 % pr. 2014, dvs. 0,6 prosentpoeng over landsgjennomsnittet. Lånegjelden har vært stabil de siste tre årene. I følge økonomiplan 2015-2018 vil lånegjelden øke i planperioden. Som andre kommuner med høy lånegjeld vil kommunen være sårbar for eventuelle renteøkninger. Selv om renteøkninger ikke synes nært forestående i dag, bør kommunen ta høyde for dette i økonomiplanen.

Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 54 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,54 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 1,4 mill. kr. må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Styrking av driftsbalansen gjennom konkrete tiltak og fortsatt opparbeidelse av økonomiske reserver vil føre til en mer robust kommuneøkonomi i Skjervøy kommune.

1942 Nordreisa kommune

Nordreisa kommune har i lang tid hatt store økonomiske vanskeligheter, med flere år med regnskapsmessig underskudd. I perioden 2003-2010 opparbeidet kommunen seg underskudd på totalt 39,4 millioner kroner. Kommunen ble meldt inn i ROBEK i 2004, og ble i 2010 innvilget forlenget inndekningstid fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Iht. denne planen skulle kommunen dekke inn alt av underskudd i løpet av 2014, og dermed komme ut av ROBEK sommeren 2015.

I 2011-2013 ble det dekket inn totalt 22,9 mill. kr. av tidligere års underskudd. Dette er et resultat av konkrete tiltak for å effektivisere driften og bedre kontroll på ressursbruken og økonomien.

Kommunen klarte imidlertid ikke å dekke inn noe av det resterende underskuddet i 2014, som forutsatt i budsjettet (10,3 mill. kr.), og i tillegg ble det et underskudd på 0,469 mill. kr. Kommunen klarte dermed ikke å følge forpliktende plan for inndekning av underskudd, og måtte søke departementet om ny godkjenning. I følge departementets godkjenning må kommunen dekke inn resterende underskudd i 2015 og 2016.

Den økonomiske utviklingen i kommunen det siste året er bekymringsfull. Det er svært viktig at hele kommuneorganisasjonen i inneværende år og i tiden fremover har stort fokus på økonomistyring, budsjettoppfølging og rapportering i løpet av året slik at inndekningsplanen som nå er godkjent av departementet kan følges. Inndekning av resterende underskudd og gjenoppbygging av langsiktig økonomisk balanse vil kunne bli krevende, og vil nødvendiggjøre omfattende grep for å tilpasse utgiftene til inntektene.

Kommunen har en høy og økende lånegjeld, og er sårbar overfor uforutsette utgifter og renteøkninger. Lånegjelden pr. 2014 er på 92,8 %, dvs. 13,6 prosentpoeng over landsgjennomsnittet. I følge økonomiplan 2015-2018 skal lånegjelden øke betydelig de neste årene. For Nordreisa kommune er det svært viktig å holde gjeldsnivået på et forsvarlig nivå, også når en tar hensyn til økt rente.

Kommunens renteesponering kan anslås til om lag 62 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,62 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 2,7 mill. kr. må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

Fylkesmannen har overfor kommunen gjort det klart at dersom inndekning av underskudd ikke skulle gå som planlagt i 2015, vil det kunne innebære at Fylkesmannen blir vesentlig mer restriktiv når det gjelder godkjenning av låneopptak i 2016.

1943 Kvæningen kommune

Gjennomsnittlig netto driftsresultat for 2010-2014 er på 5,3 % av brutto driftsinntekter, og 4,5 % justert for premieavvik. Gjennomsnittet er imidlertid sterkt påvirket av det usedvanlig sterke resultatet i 2012 på 21,9 %. Dette resultatet hadde sammenheng med ekstraordinære skatteinntekter (engangsinntekter) til kommunen som følge av at oppdrettsselskapet Jøkelfjord Laks AS ble solgt av privatpersoner som skatter til kommunen. Overskuddet ble avsatt på disposisjonsfond. I 2014 ble resultatet -6,1 % (-8,4 % justert for premieavvik), og regnskapet ble saldert ved bruk av disposisjonsfond.

Kvæningen kommune holdt i årene før 2013 regnskapsresultatene oppe i flere av årene ved å bruke oppsparte midler (disposisjonsfond), som ved inngangen til 2012 var brukt opp. I følge økonomiplan 2015-2018 er det budsjettet med sterkt negative netto driftsresultat i planperioden (rundt -8,5 %), og økonomiplanen er på nytt saldert ved bruk av det opparbeidete disposisjonsfondet. Dette er ikke en farbar vei på sikt, og kommunen må sørge for å få en varig balanse mellom løpende driftsinntekter og driftsutgifter. For å få dette til er det behov for driftsmessige tiltak, eller tiltak som kan øke kommunenes egne inntekter.

Kommunens lånegjeld er på et relativt moderat nivå (58,8 % av brutto driftsinntekter pr. 2014, dvs. 20,5 prosentpoeng under landsgjennomsnittet). Kommunens renteeksponering kan anslås til om lag 25 % av brutto driftsinntekter pr. 2014. En renteøkning på 1 prosentpoeng vil isolert sett kunne føre til at 0,25 % mer av driftsinntektene, tilsvarende om lag 0,4 mill. kr. må brukes til å dekke renter og avdrag (før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger), og at det blir tilsvarende mindre til andre driftsutgifter.

I følge økonomiplan 2015-2018 vil lånegjelden øke betydelig i planperioden. Økte rente- og avdragsutgifter vil legge press på kommunens drift. Kommunens renterisiko vil følgelig også øke. Selv om renteøkninger ikke synes nært forestående i dag, bør kommunen ta høyde for dette i økonomiplanen.

3. UTVIKLING I TJENESTEPRODUKSJONEN

I dette kapitlet gis det en oversikt over utviklingen i tjenesteproduksjonen i kommunene i Troms de siste fem årene. Det fokuseres på de mest sentrale kommunale velferdstjenestene, det vil si **barnehage, grunnskole, pleie og omsorg, barnevern og sosialtjenesten**. Tallene som presenteres gjelder for hele sektoren, det vil si at det inkluderer både kommunalt tilbud og privat tilbud, med mindre noe annet eksplisitt er oppgitt. Det presenteres tall for de enkelte kommunene i Troms, gjennomsnittet for Troms med og uten Tromsø kommune og landsgjennomsnittet.

Tallene som vises pr. kommune er knyttet til kommunenes **prioritering** målt ved netto driftsutgifter pr innbygger i målgruppen, det vil si driftsutgiftene fratrukket tilhørende inntekter (øremerkete tilskudd). Denne indikatoren viser dermed hvor mye frie inntekter som prioriteres på sektoren. Videre vises **dekningsgrader** (bruksrater, dvs. hvor mange innenfor en målgruppe som benytter seg av tjenestetilbudet), **produktivitet** (enhetskostnader målt ved brutto driftsutgifter pr. bruker/mottaker, dvs. ikke fratrukket tilhørende inntekter som f.eks. øremerkete tilskudd) og **utdypende tjenesteindikatorer** som kan si noe om kvaliteten på tjenesten. Alle tall for utgifter er vist i løpende kroner.

Kommunene prioriterer bruken av de frie inntektene ulikt. Kommunene har for det første ulike rammebetingelser, og nivået på de frie inntektene varierer. Videre kan forskjellig prioritering være et resultat av bevisst politisk prioritering og ulike behov som følge av ulik befolkningssammensetning, forskjellig bosettingsstruktur og geografi. Forskjeller i prioritering kan også ha bakgrunn i ulik praksis for individuell behovsprøving, for eksempel knyttet til økonomisk sosialhjelp og spesialundervisning. Variasjoner i prioritering kan også være et resultat av ubevisst eller tilfeldig fordeling.

Parallelt med utarbeidelsen av denne rapporten er det utarbeidet faktaark pr. kommune som blant annet viser nøkkeltall innenfor tjenesteproduksjonen, og der kommunen i tillegg til å sammenlignes med landsgjennomsnittet og gjennomsnittet i Troms også sammenlignes med gjennomsnittet i aktuell KOSTRA-gruppe⁹.

⁹ De 428 kommunene i Norge deles i KOSTRA inn i totalt 16 ulike grupper på bakgrunn av størrelse, utgifts- og inntektsnivå pr. innbygger. Formålet er å kunne sammenligne en kommune med de kommunene som ligner mest på denne.

3.1. Barnehage

Det var i 2014 totalt 241 barnehager i Troms. Dette er 4 færre (1,6 %) enn i 2013 og 10 færre (4 %) enn i 2010.

På landsbasis var 6205 barnehager i 2014, 91 færre (1,4 %) enn i 2013 og 374 færre enn i 2010 (5,7 %). Utviklingen i Troms på dette punktet er dermed nokså sammenfallende med landet som helhet. Det er spesielt antall kommunale barnehager som går ned.

Tabell 20 viser utviklingen i antall barn 1-2 år og 3-5 år de siste fem årene for Troms og landet.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Troms							
1-2 åringer	3 882	3 828	3 732	3 566	3 554	-8,4 %	-0,3 %
3-5 åringer	5 696	5 829	5 846	5 879	5 700	0,1 %	-3,0 %
1-5 åringer	9 578	9 657	9 578	9 445	9 254	-3,4 %	-2,0 %
Troms u/ Tromsø							
1-2 åringer	1 920	1 947	1 885	1 800	1 839	-4,2 %	2,2 %
3-5 åringer	2 998	2 983	3 035	3 024	2 944	-1,8 %	-2,6 %
1-5 åringer	4 918	4 930	4 920	4 824	4 783	-2,7 %	-0,8 %
Landet							
1-2 åringer	125 227	126 234	124 856	123 624	122 180	-2,4 %	-1,2 %
3-5 åringer	181 697	185 738	189 628	192 785	192 391	5,9 %	-0,2 %
1-5 åringer	306 924	311 972	314 484	316 409	314 571	2,5 %	-0,6 %

Tabell 20: Antall barn i barnehagealder i Troms og på landsbasis, 2010-2014

Det var en markant nedgang i antall barn i barnehagealder i Troms det siste året (-2,0 % samlet for 1-5 åringene). I femårsperioden sett under ett var en nedgang i antall barn 1-5 år på 3,4 %.

Nedgangen var størst for 1-2 åringer, hvor det har vært jevn nedgang i femårsperioden. For de eldste barna har det vært en økning i perioden.

På landsbasis var det en økning i 1-5 åringer på 2,65 % fra 2010 til 2014. Økningen finnes blant de eldste barna, mens det er nedgang i antall 1-2 åringer på 2,4 % de siste fem årene.

Prioritering - barnehage

Netto driftsutgifter i barnehagesektoren i % av kommunens totale netto driftsutgifter gir et bilde på kommunenes prioritering av denne sektoren, dvs. bruken av inntekter som ikke er øremerket et bestemt formål, i forhold til andre sektorer. Dette er vist i tabell 21.

	2011	2012	2013	2014	Endring 2011-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	19,1 %	18,5 %	18,7 %	17,9 %	-1,2	-0,8
Harstad	13,5 %	13,8 %	13,5 %	12,9 %	-0,5	-0,6
Kvæfjord	3,8 %	4,8 %	5,5 %	6,7 %	2,9	1,2
Skånland	10,0 %	11,0 %	10,2 %	11,1 %	1,1	0,9
Ibestad	5,2 %	6,3 %	6,2 %	6,0 %	0,8	-0,2
Gratangen	7,1 %	8,4 %	6,8 %	7,5 %	0,4	0,7
Lavangen	10,7 %	12,3 %	12,7 %	13,4 %	2,6	0,7
Bardu	17,0 %	16,9 %	14,9 %	15,0 %	-2,0	0,1
Salangen	9,6 %	11,0 %	9,6 %	10,6 %	1,0	1,0
Målselv	10,8 %	10,5 %	10,2 %	10,8 %	0,0	0,6
Sørreisa	13,0 %	13,7 %	14,2 %	13,4 %	0,4	-0,8
Dyrøy	8,1 %	8,4 %	7,0 %	7,4 %	-0,7	0,4
Tranøy	8,3 %	8,6 %	7,7 %	7,5 %	-0,7	-0,2
Torsken		6,5 %	7,0 %	8,1 %		1,1
Berg	8,7 %	10,0 %	10,1 %	11,3 %	2,5	1,2
Lenvik	14,4 %	14,3 %	13,5 %	14,1 %	-0,3	0,5
Balsfjord	9,1 %	9,4 %	9,1 %	9,5 %	0,4	0,4
Karlsøy	8,1 %	7,9 %	7,6 %	8,1 %	0,0	0,5
Lyngen	9,6 %	9,3 %	8,2 %	8,3 %	-1,3	0,1
Storfjord	8,2 %	7,8 %	8,0 %	8,9 %	0,7	0,8
Gáivuotna Kåfjord	9,3 %	9,7 %	7,5 %	8,2 %	-1,0	0,7
Skjervøy	10,6 %	11,1 %	10,0 %	10,4 %	-0,2	0,4
Nordreisa	14,1 %	13,0 %	11,6 %	11,4 %	-2,7	-0,3
Kvænangen	8,9 %	9,2 %	7,5 %	8,2 %	-0,7	0,7
Troms	14,1 %	14,0 %	13,8 %	13,7 %	-0,4	-0,1
Troms u/ Tromsø	11,1 %	11,3 %	10,9 %	11,1 %	-0,1	0,2
Landet u/ Oslo	14,5 %	14,6 %	14,4 %	14,9 %	0,4	0,5

Tabell 21: Netto driftsutgifter til barnehagesektoren i % av totale netto driftsutgifter i kommunen, 2010-2014

Tabellen viser at det er store forskjeller mellom kommunene når det gjelder hvor mye penger som brukes på barnehagesektoren. Kommunene i Troms brukte i 2014 13,7 % av totale netto utgifter på barnehagesektoren (11,1 % for Troms u/ Tromsø). På landsbasis ble 14,9 % av nettoutgiftene brukt på barnehagesektoren.

Av kommunene i Troms er det Tromsø kommune som bruker mest midler på barnehagesektoren, med 17,9 %. Ibestad og Kvæfjord ligger i andre enden med hhv. 6,0 % og 6,7 %.

Kun to kommuner (Tromsø og Bardu) prioriterer barnehagesektoren mer enn landsgjennomsnittet.

Kvæfjord kommune har størst økning i femårsperioden med 2,9 prosentpoeng, mens Nordreisa kommune har størst nedgang med 2,7 prosentpoeng.

Størst økning det siste året har Berg og Kvæfjord kommuner med 1,2 prosentpoeng, mens Tromsø og Sørreisa har størst nedgang med 0,8 prosentpoeng.

Dekningsgrader - barnehage

Tabell 22 viser hvor stor andel av barn 1-5 år som har barnehageplass.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	93,9 %	94,8 %	96,6 %	96,5 %	96,2 %	2,3	-0,3
Harstad	93,5 %	92,1 %	93,2 %	95,4 %	93,0 %	-0,5	-2,4
Kvæfjord	71,6 %	75,0 %	84,2 %	82,1 %	78,4 %	6,8	-3,7
Skånland	97,3 %	87,2 %	86,5 %	87,7 %	90,8 %	-6,5	3,0
Ibestad	105,0 %	100,0 %	93,5 %	87,8 %	86,5 %	-18,5	-1,2
Gratangen	88,0 %	88,9 %	88,4 %	78,0 %	75,6 %	-12,4	-2,4
Lavangen	93,4 %	96,7 %	92,2 %	83,8 %	95,3 %	1,9	11,5
Bardu	95,5 %	100,8 %	96,1 %	96,2 %	93,0 %	-2,5	-3,2
Salangen	103,0 %	102,7 %	89,9 %	96,3 %	98,9 %	-4,1	2,6
Målselv	97,5 %	95,5 %	94,1 %	99,4 %	93,9 %	-3,7	-5,6
Sørreisa	84,9 %	84,2 %	89,5 %	85,8 %	88,2 %	3,4	2,4
Dyrøy	90,0 %	98,1 %	92,3 %	91,1 %	94,0 %	4,0	2,9
Tranøy	97,1 %	90,9 %	90,2 %	96,1 %	84,0 %	-13,2	-12,2
Torsken	95,0 %	97,2 %	84,6 %	93,3 %	87,5 %	-7,5	-5,8
Berg	93,5 %	100,0 %	90,2 %	90,7 %	87,2 %	-6,3	-3,5
Lenvik	91,9 %	90,7 %	92,8 %	90,5 %	91,4 %	-0,5	0,9
Balsfjord	86,8 %	87,4 %	89,2 %	86,6 %	88,9 %	2,1	2,2
Karlsøy	90,1 %	87,4 %	83,3 %	88,8 %	80,0 %	-10,1	-8,8
Lyngen	86,5 %	91,2 %	95,4 %	89,8 %	89,3 %	2,7	-0,5
Storfjord	89,8 %	89,7 %	87,9 %	91,1 %	92,5 %	2,7	1,4
Gáivuotna Kåfjord	89,1 %	79,2 %	86,7 %	86,7 %	75,6 %	-13,5	-11,1
Skjervøy	92,2 %	92,4 %	91,0 %	92,5 %	91,2 %	-0,9	-1,2
Nordreisa	88,8 %	89,7 %	87,1 %	91,2 %	95,2 %	6,4	4,0
Kvænangen	79,7 %	78,7 %	78,4 %	89,6 %	84,6 %	4,9	-5,0
Troms	92,7 %	92,9 %	93,9 %	94,2 %	93,4 %	0,7	-0,8
Troms u/ Tromsø	91,6 %	91,1 %	91,3 %	92,0 %	90,9 %	-0,8	-1,2
Landet u/ Oslo	89,9 %	90,4 %	90,8 %	90,8 %	90,9 %	1,0	0,1

Tabell 22: Andel barn 1-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-5 år

Noen kommuner har i perioden tall over 100 %. Dette kan enten bety at det er barn fra andre kommuner som har barnehageplass i kommunen, eller det er tale om feilrapportering.

Tabellen viser at dekningsgraden har en svakt økende trend i femårsperioden. Dekningsgraden er større i Troms (93,4 % i 2014) enn for landet som helhet (90,9 %).

Det har vært en økning i dekningsgraden i Troms med 0,7 prosentpoeng fra 2010 til 2014, mens det har vært en nedgang på 0,8 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø. På landsbasis har det vært en økning på 1 prosentpoeng.

Det siste året har det vært en liten nedgang i dekningsgraden for Troms, mens den er tilnærmet uendret for landet u/ Oslo.

Salangen kommune har høyest dekningsgrad i 2014 med 98,9 %, fulgt av Tromsø kommune med 96,2 %. Gratangen og Kåfjord kommuner har lavest dekningsgrad med 75,6 %. 11 kommuner i Troms har høyere dekningsgrad enn landsgjennomsnittet (90,9 %).

Kvæfjord kommune har størst økning i dekningsgraden fra 2010 til 2014 med 6,8 prosentpoeng. Ibestad kommune har sterkest nedgang med 18,5 prosentpoeng.

Produktivitet - barnehage

Tabell 23 viser enhetskostnader i barnehagesektoren ved brutto driftsutgifter pr. barn i kommunal barnehage, og kan være en indikator på produktivitet. Brutto driftsutgifter er alle driftsutgifter (lønn, sosiale utgifter, drift og vedlikehold mv.) til barnehagesektoren, og disse føres på funksjonene 201 (førskole), 211 (styrket tilbud til førskolebarn) og 221 (førskolelokaler og skyss). Antall barn inkluderer alle barn i kommunale familie- og vanlige barnehager. Barn i åpen barnehage er ikke inkludert.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	145 354	152 810	159 251	170 680	185 506	27,6 %	8,7 %
Harstad	145 621	155 441	162 305	166 657	160 210	10,0 %	-3,9 %
Kvæfjord	122 018	109 525	127 157	132 364	174 469	43,0 %	31,8 %
Skånland	128 595	140 516	160 000	165 339	178 828	39,1 %	8,2 %
Ibestad	157 738	152 357	169 682	178 093	186 489	18,2 %	4,7 %
Gratangen	163 659	169 950	201 231	171 154	289 792	77,1 %	69,3 %
Lavangen	135 912	143 836	180 700	194 684	190 820	40,4 %	-2,0 %
Bardu	149 158	173 087	182 208	188 887	199 022	33,4 %	5,4 %
Salangen	134 794	135 692	170 047	168 702	204 387	51,6 %	21,2 %
Målselv	113 597	117 531	127 533	135 693	152 802	34,5 %	12,6 %
Sørreisa	144 393	141 950	147 877	168 046	179 199	24,1 %	6,6 %
Dyrøy	152 259	165 698	182 229	151 902	176 638	16,0 %	16,3 %
Tranøy	142 493	133 944	145 716	135 595	158 103	11,0 %	16,6 %
Torsken			132 943	187 281	238 813		27,5 %
Berg	162 172	164 486	163 821	195 821	196 878	21,4 %	0,5 %
Lenvik	146 072	160 855	160 474	168 337	179 584	22,9 %	6,7 %
Balsfjord	117 755	131 566	147 725	156 621	155 601	32,1 %	-0,7 %
Karlsøy	143 363	169 072	192 560	177 114	198 636	38,6 %	12,2 %
Lyngen	154 385	151 222	165 833	178 730	199 540	29,2 %	11,6 %
Storfjord	147 585	160 219	161 049	158 839	155 938	5,7 %	-1,8 %
Gáivuotna Kåfjord	157 447	175 214	188 221	172 436	215 074	36,6 %	24,7 %
Skjervøy	196 212	162 272	200 426	182 609	218 390	11,3 %	19,6 %
Nordreisa	134 146	176 978	160 292	142 634	151 990	13,3 %	6,6 %
Kvænangen	205 157	203 020	252 550	205 953	239 356	16,7 %	16,2 %
Troms	143 500	152 562	160 632	166 530	178 799	24,6 %	7,4 %
Troms u/ Tromsø	142 420	152 416	161 454	164 098	175 088	22,9 %	6,7 %
Landet u/ Oslo	142 844	148 679	158 382	163 387	174 907	22,4 %	7,1 %

Tabell 23: Brutto driftsutgifter pr barn i kommunal barnehage, 2010-2014

Tabellen viser at enhetskostnadene er noe høyere i Troms enn for landet u/ Oslo. Økningen fra 2010 til 2014 er også noe høyere i Troms (24,6 % og 22,9 % for Troms u/ Tromsø) enn for landet som helhet (22,4 %).

Kommunene Gratangen, Torsken og Kvænangen har høyest enhetskostnader innenfor barnehagesektoren i 2014, mens kommunene Nordreisa og Målselv har lavest enhetskostnader.

Gratangen og Salangen kommuner har størst vekst i enhetskostnadene fra 2010 til 2014. Storfjord kommune og Harstad kommune har lavest vekst.

Utdypende tjenesteindikatorer - barnehage

Tabell 24 viser andel ansatte med godkjent barnehagelærerutdanning.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	34,7 %	34,4 %	36,3 %	38,4 %	37,9 %	3,2	-0,5
Harstad	33,5 %	33,5 %	38,3 %	35,6 %	35,2 %	1,7	-0,4
Kvæfjord	25,8 %	30,6 %	27,9 %	25,0 %	22,2 %	-3,6	-2,8
Skånland	18,6 %	26,7 %	53,2 %	33,3 %	34,1 %	15,5	0,8
Ibestad	16,7 %	15,8 %	17,6 %	21,1 %	23,5 %	6,9	2,5
Gratangen	52,4 %	42,1 %	33,3 %	44,4 %	38,9 %	-13,5	-5,6
Lavangen	18,2 %	23,1 %	32,0 %	23,3 %	31,8 %	13,6	8,5
Bardu	32,4 %	40,6 %	34,4 %	36,5 %	37,9 %	5,6	1,5
Salangen	22,2 %	17,5 %	17,5 %	21,1 %	28,6 %	6,3	7,5
Målselv	32,7 %	36,7 %	32,4 %	34,5 %	36,8 %	4,2	2,3
Sørreisa	35,7 %	33,9 %	34,4 %	32,8 %	31,7 %	-4,0	-1,1
Dyrøy	23,8 %	29,4 %	22,2 %	22,2 %	21,4 %	-2,4	-0,8
Tranøy	20,0 %	26,9 %	24,0 %	20,8 %	26,1 %	6,1	5,3
Torsken	29,4 %	25,0 %	28,6 %	25,0 %	26,7 %	-2,7	1,7
Berg	28,6 %	42,9 %	25,0 %	23,5 %	22,2 %	-6,3	-1,3
Lenvik	28,2 %	30,7 %	30,7 %	29,6 %	32,9 %	4,7	3,3
Balsfjord	25,6 %	26,2 %	33,0 %	30,2 %	32,2 %	6,6	2,0
Karlsøy	20,5 %	17,9 %	21,6 %	18,9 %	30,8 %	10,3	11,9
Lyngen	32,1 %	28,8 %	47,1 %	48,9 %	30,4 %	-1,6	-18,5
Storfjord	31,3 %	55,9 %	40,6 %	37,9 %	34,4 %	3,1	-3,6
Gáivuotna Kåfjord	31,3 %	34,5 %	29,6 %	23,1 %	27,6 %	-3,7	4,5
Skjervøy	25,5 %	24,5 %	31,5 %	39,2 %	24,5 %	-1,0	-14,7
Nordreisa	32,4 %	31,0 %	28,6 %	34,9 %	25,7 %	-6,7	-9,1
Kvænangen	25,9 %	28,0 %	31,6 %	27,8 %	25,0 %	-0,9	-2,8
Troms	32,1 %	32,9 %	34,9 %	35,4 %	34,9 %	2,8	-0,5
Troms u/ Tromsø	29,6 %	31,5 %	33,5 %	32,6 %	32,2 %	2,6	-0,4
Landet u/ Oslo	32,6 %	32,9 %	33,7 %	34,1 %	35,0 %	2,3	0,8

Tabell 24: Andel ansatte med godkjent barnehagelærerutdanning, 2010-2014

Tabellen viser at andelen ansatte med godkjent barnehagelærerutdanning er noe lavere i Troms u/Tromsø (32,2 % i 2014) enn landsgjennomsnittet (35 %).

Andelen har imidlertid økt mer i Troms enn i landet som helhet. I Troms har det vært en økning på 2,8 prosentpoeng i årene 2010-2014 (2,6 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø), mens det for landet har vært en økning på 2,3 prosentpoeng i samme periode.

Det siste året har andelen gått litt ned i Troms, mens det på landsbasis var en økning på 0,8 prosentpoeng.

Av kommunene i Troms har kommunene Gratangen, Tromsø og Bardu størst andel ansatte med barnehagelærerutdanning i 2014. Kommunene Dyrøy, Berg og Kvæfjord har lavest andel i 2014.

Skånland og Lavangen kommuner har hatt størst økning i andelen i årene 2010-2014 med hhv. 15,5 og 13,6 prosentpoeng, mens Gratangen kommune har størst nedgang med -13,5 prosentpoeng.

Tabellen under viser andel ansatte i barnehagene med annen pedagogisk utdanning.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	4,4 %	4,0 %	4,2 %	4,8 %	4,2 %	-0,2	-0,6
Harstad	3,4 %	4,1 %	3,6 %	3,2 %	5,3 %	1,9	2,1
Kvæfjord	6,5 %	5,6 %	9,3 %	11,4 %	13,3 %	6,9	2,0
Skånland	7,0 %	6,7 %	8,5 %	6,7 %	14,6 %	7,7	8,0
Ibestad	11,1 %	5,3 %	5,9 %	5,3 %	11,8 %	0,7	6,5
Gratangen	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	5,6 %	5,6	5,6
Lavangen	0,0 %	3,8 %	0,0 %	3,3 %			
Bardu	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	4,6 %	4,6	4,6
Salangen	0,0 %	0,0 %	5,0 %	13,2 %	11,4 %	11,4	-1,7
Målselv	1,0 %	1,0 %	2,0 %	0,9 %	6,1 %	5,2	5,2
Sørreisa	1,8 %	5,1 %	3,3 %	11,5 %	10,0 %	8,2	-1,5
Dyrøy	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %			
Tranøy	0,0 %	0,0 %	12,0 %	0,0 %			
Torsken	23,5 %	18,8 %	14,3 %	12,5 %	13,3 %	-10,2	0,8
Berg	14,3 %	0,0 %	0,0 %	5,9 %	5,6 %	-8,7	-0,3
Lenvik	3,4 %	1,8 %	3,9 %	3,6 %	3,7 %	0,2	0,1
Balsfjord	7,8 %	4,8 %	3,1 %	4,7 %	1,1 %	-6,6	-3,5
Karlsøy	2,6 %	5,1 %	10,8 %	5,4 %	2,6 %	0,0	-2,8
Lyngen	0,0 %	0,0 %	7,8 %	2,1 %	17,4 %	17,4	15,3
Storfjord	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0	0,0
Gáivuotna Kåfjord	0,0 %	3,4 %	7,4 %	11,5 %	13,8 %	13,8	2,3
Skjervøy	5,9 %	3,8 %	3,7 %	3,9 %	5,7 %	-0,2	1,7
Nordreisa	1,4 %	0,0 %	1,0 %	1,2 %	5,9 %	4,6	4,8
Kvænangen	3,7 %	8,0 %	5,3 %	16,7 %	10,0 %	6,3	-6,7
Troms	3,8 %	3,5 %	4,0 %	4,4 %	5,2 %	1,3	0,7
Troms u/ Tromsø	3,3 %	3,1 %	3,8 %	4,1 %	6,1 %	2,7	2,0
Landet u/ Oslo	3,3 %	3,3 %	3,5 %	3,4 %	4,3 %	1,0	0,9

Tabell 25: Andel ansatte i barnehagene med annen pedagogisk utdanning, 2010-2014

I følge tabellen er andelen ansatte med annen pedagogisk utdanning noe høyere i Troms enn for landet som helhet, med 5,2 % for Troms og 6,1 % for Troms u/ Tromsø, mot 4,3 % på landsbasis. Det har også vært en økning i perioden, og økningen er større i Troms enn landsgjennomsnittet.

Tabellen viser videre at en del av kommunene med relativt høy andel ansatte med annen pedagogisk utdanning har en relativt lav andel ansatte med barnehagelærerutdanning, jf. tabell 22. Eksempler på dette er kommunene Kvæfjord, Ibestad, Torsken, Kåfjord og Kvænangen.

Tabell 26 viser andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	90,1 %	91,6 %	90,2 %	90,9 %	94,0 %	3,8	3,0
Harstad	84,3 %	85,2 %	91,1 %	90,8 %	88,0 %	3,6	-2,8
Kvæfjord	72,7 %	76,9 %	75,0 %	68,8 %	64,3 %	-8,4	-4,5
Skånland	50,0 %	66,7 %	58,8 %	76,5 %	86,7 %	36,7	10,2
Ibestad	42,9 %	50,0 %	42,9 %	57,1 %	66,7 %	23,8	9,5
Gratangen	100,0 %	100,0 %	87,5 %	100,0 %	87,5 %	-12,5	-12,5
Lavangen	57,1 %	62,5 %	87,5 %	54,5 %	83,3 %	26,2	28,8
Bardu	91,4 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	8,6	0,0
Salangen	53,3 %	41,2 %	41,2 %	50,0 %	69,2 %	15,9	19,2
Målselv	84,2 %	97,3 %	84,2 %	90,0 %	89,2 %	5,0	-0,8
Sørreisa	83,3 %	83,3 %	87,5 %	80,0 %	76,0 %	-7,3	-4,0
Dyrøy	83,3 %	83,3 %	80,0 %	60,0 %	60,0 %	-23,3	0,0
Tranøy	60,0 %	77,8 %	60,0 %	50,0 %	75,0 %	15,0	25,0
Torsken	71,4 %	80,0 %	66,7 %	66,7 %		-71,4	-66,7
Berg	60,0 %	100,0 %	66,7 %	66,7 %	66,7 %	6,7	0,0
Lenvik	83,3 %	80,0 %	77,8 %	76,8 %	91,2 %	7,8	14,3
Balsfjord	80,8 %	75,0 %	87,9 %	89,3 %	92,6 %	11,8	3,3
Karlsøy	72,7 %	63,6 %	72,7 %	58,3 %	90,9 %	18,2	32,6
Lyngen	88,9 %	82,4 %	82,4 %	93,8 %	84,6 %	-4,3	-9,1
Storfjord	90,9 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	9,1	0,0
Gáivuotna Kåfjord	90,9 %	90,9 %	72,7 %	60,0 %	80,0 %	-10,9	20,0
Skjervøy	75,0 %	75,0 %	83,3 %	77,8 %	75,0 %	0,0	-2,8
Nordreisa	85,7 %	83,9 %	87,1 %	90,3 %	78,8 %	-6,9	-11,5
Kvænangen	60,0 %	66,7 %	83,3 %	50,0 %	62,5 %	2,5	12,5
Troms	84,9 %	86,4 %	86,4 %	86,3 %	89,3 %	4,4	3,0
Troms u/ Tromsø	80,1 %	81,7 %	82,8 %	82,1 %	85,0 %	4,9	2,9
Landet u/ Oslo	86,4 %	86,7 %	87,1 %	88,4 %	90,9 %	4,5	2,5

Tabell 26: Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning, 2010-2014

Tabellen viser at andelen styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning er noe lavere i Troms (89,3 % for Troms og 85,0 % for Troms u/ Tromsø) enn for landet som helhet (90,9 %) i 2014.

I Troms har det vært en økning på 4,4 prosentpoeng i årene 2010-2014 (4,9 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø), mens det for landet har vært en økning på 4,5 prosentpoeng i samme periode.

Det siste året har andelen økt med 3,0 prosentpoeng i Troms, og 2,9 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø. På landsbasis var økningen på 2,5 prosentpoeng.

Av kommunene i Troms har kommunene Bardu og Storfjord en andel på 100 % i 2014. Kommunene Dyrøy, Kvænangen og Kvæfjord har lavest andel i 2014.

Skånland kommune har hatt størst økning i andelen i årene 2010-2014 med 36,7 prosentpoeng, mens Dyrøy kommune har størst nedgang med 23,3 prosentpoeng.

3.2. Grunnskole

Det var i 2014 (dvs. skoleåret 2014/2015) 117 kommunale grunnskoler i Troms, og 14 private, dvs. til sammen 131 grunnskoler.

Det har vært en nedgang i antall kommunale grunnskoler i Troms de siste årene, fra 127 i 2010 til 117 i 2014. I samme periode var det en økning i antall private grunnskoler, fra 10 i 2010 til 14 i 2014. Totalt har antall grunnskoler (kommunale og private) gått ned fra 137 til 131 (4,4 %) de fem siste årene.

Tabell 27 viser utviklingen i antall barn i grunnskolealder (6-15 år) i årene 2010-2014 for Troms og for landet.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Troms	19 711	19 416	19 337	19 340	19 190	-2,6 %	-0,8 %
Troms u/Tromsø	11 241	10 999	10 852	10 798	10 554	-6,1 %	-2,3 %
Landet	617 448	616 409	616 773	618 117	622 464	0,8 %	0,7 %

Tabell 27: Utvikling i antall barn 6-15 år, 2010-2014

Det har vært en nedgang på 2,6 % i antall barn 6-15 år i Troms de fem siste årene, og 6,1 % for Troms u/Tromsø. På landsbasis har det vært en liten økning (0,8 %). Det siste året har elevtallet gått ned med 0,8 % i Troms og 2,3 % i Troms u/ Troms, mens det var en relativt stor økning på landsbasis sammenlignet med årene før.

Prioritering - grunnskole

Tabell 28 viser netto driftsutgifter til grunnskolesektoren (dvs. grunnskole, SFO, skolelokaler og skoleskyss) i % av kommunens totale netto driftsutgifter, for årene 2010-2014. Dette kan indikere hvordan kommunene prioriterer bruken av frie inntekter til grunnskolesektoren.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	33,3 %	26,6 %	25,5 %	24,9 %	24,1 %	-9,2	-0,8
Harstad	30,8 %	26,8 %	25,6 %	23,6 %	23,4 %	-7,4	-0,2
Kvæfjord	19,3 %	18,2 %	18,2 %	17,9 %	16,9 %	-2,4	-1,0
Skånland	24,4 %	22,1 %	23,0 %	22,0 %	22,6 %	-1,8	0,5
Ibestad	20,0 %	18,7 %	17,6 %	18,1 %	16,8 %	-3,2	-1,4
Gratangen	23,3 %	19,8 %	21,3 %	19,7 %	17,6 %	-5,7	-2,1
Lavangen	24,6 %	23,9 %	24,6 %	24,4 %	25,5 %	0,9	1,0
Bardu	29,1 %	26,7 %	26,4 %	25,0 %	25,6 %	-3,5	0,6
Salangen	23,4 %	21,5 %	21,5 %	20,6 %	20,7 %	-2,6	0,1
Målselv	27,8 %	23,5 %	23,1 %	24,2 %	21,4 %	-6,4	-2,8
Sørreisa	31,8 %	28,4 %	27,6 %	26,3 %	25,1 %	-6,7	-1,2
Dyrøy	22,0 %	20,1 %	18,6 %	17,7 %	16,8 %	-5,2	-0,9
Tranøy	25,2 %	23,1 %	21,1 %	20,4 %	19,2 %	-6,0	-1,1
Torsken			22,2 %	24,0 %	22,3 %		-1,7
Berg	22,1 %	14,9 %	16,2 %	17,9 %	15,3 %	-6,8	-2,5
Lenvik	32,8 %	26,3 %	26,4 %	25,1 %	25,5 %	-7,4	0,3
Balsfjord	30,1 %	26,4 %	26,3 %	26,0 %	26,3 %	-3,8	0,3
Karlsøy	29,9 %	25,3 %	23,7 %	23,9 %	22,4 %	-7,4	-1,4
Lyngen	29,6 %	27,9 %	27,7 %	25,2 %	24,7 %	-4,8	-0,5
Storfjord	26,9 %	25,6 %	25,8 %	25,2 %	25,0 %	-1,8	-0,2
Gáivuotna Kåfjord	28,6 %	24,3 %	23,9 %	23,5 %	22,6 %	-6,0	-0,9
Skjervøy	29,9 %	25,7 %	26,0 %	22,9 %	22,0 %	-7,9	-0,8
Nordreisa	28,1 %	22,9 %	23,7 %	23,2 %	22,8 %	-5,3	-0,3
Kvænangen	27,1 %	26,4 %	25,3 %	23,5 %	22,2 %	-4,9	-1,3
Troms	29,9 %	25,4 %	24,8 %	23,9 %	23,3 %	-6,6	-0,6
Troms u/ Tromsø	28,2 %	24,7 %	24,3 %	23,4 %	22,8 %	-5,4	-0,5
Landet u/ Oslo	29,7 %	25,6 %	24,9 %	24,2 %	24,0 %	-5,7	-0,2

Tabell 28: Netto driftsutgifter til grunnskolesektoren i % av totale netto driftsutgifter i kommunen, 2010-2014

Tabellen viser at kommunene i Troms (23,3 % og 22,8 % for Troms u/ Tromsø) bruker noe mindre midler på grunnskolesektoren enn landsgjennomsnittet (24,0 %).

Av kommunene i Troms er det Balsfjord kommune som bruker mest midler på grunnskolesektoren, med 26,3 %, fulgt av Lavangen, Bardu, Lenvik, Sørreisa og Storfjord kommuner.

Berg, Dyrøy og Ibestad kommuner bruker minst midler på grunnskole med hhv. 15,3 %, 16,8 og 16,9 %.

8 kommuner prioriterer grunnskolesektoren mer enn landsgjennomsnittet.

I de aller fleste kommunene i Troms har andelen av netto driftsutgifter som brukes på grunnskole gått ned de siste fem årene. Tromsø kommune har hatt størst nedgang med 9,2 prosentpoeng. Kun Lavangen kommune har økt andelen (0,9 prosentpoeng).

Det siste året er bildet mer variert. 6 kommuner har prioritert grunnskolesektoren mer, mens 18 kommuner har redusert andelen netto driftsutgifter til sektoren. Målselv og Berg kommuner har hatt størst nedgang, mens Lavangen har størst økning.

Dekningsgrader- grunnskole

Tabell 29 viser prosentandel av elever som mottar spesialundervisning, alle klassetrinn sett under ett.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	7,3 %	8,3 %	8,2 %	8,6 %	8,6 %	1,3	0,0
Harstad	5,7 %	6,3 %	5,6 %	6,1 %	6,2 %	0,5	0,1
Kvæfjord	7,0 %	6,5 %	6,2 %	8,6 %	7,6 %	0,6	-1,0
Skånland	6,4 %	6,4 %	5,8 %	5,0 %	5,4 %	-1,0	0,4
Ibestad	19,2 %	18,6 %	19,6 %	20,0 %	17,1 %	-2,0	-2,9
Gratangen	8,3 %	10,7 %	7,2 %	8,7 %	13,0 %	4,6	4,2
Lavangen	9,8 %	10,9 %	11,6 %	6,7 %	9,3 %	-0,5	2,7
Bardu	14,1 %	11,1 %	10,8 %	9,4 %	9,6 %	-4,5	0,2
Salangen	13,5 %	14,1 %	13,1 %	13,2 %	10,7 %	-2,8	-2,5
Målselv	13,0 %	11,3 %	11,1 %	10,1 %	9,3 %	-3,7	-0,9
Sørreisa	11,7 %	10,5 %	10,1 %	9,0 %	9,2 %	-2,4	0,3
Dyrøy	7,1 %	5,7 %	5,9 %	5,6 %	8,4 %	1,3	2,8
Tranøy	12,0 %	11,3 %	4,4 %	3,0 %	5,7 %	-6,3	2,7
Torsken	14,3 %	12,7 %	13,1 %	8,9 %	10,1 %	-4,2	1,2
Berg	6,8 %	6,8 %	8,4 %	11,0 %	11,1 %	4,3	0,1
Lenvik	10,9 %	9,9 %	7,8 %	7,4 %	8,5 %	-2,4	1,1
Balsfjord	13,5 %	15,2 %	16,3 %	17,1 %	14,0 %	0,5	-3,1
Karlsøy	19,9 %	15,3 %	13,3 %	11,3 %	7,9 %	-12,1	-3,4
Lyngen	15,3 %	15,2 %	15,7 %	14,7 %	12,1 %	-3,2	-2,6
Storfjord	16,5 %	17,0 %	11,8 %	12,4 %	9,2 %	-7,3	-3,2
Gáivuotna Kåfjord	15,2 %	13,0 %	13,6 %	11,3 %	14,2 %	-1,1	2,9
Skjervøy	20,3 %	20,1 %	12,4 %	12,3 %	10,8 %	-9,4	-1,5
Nordreisa	15,9 %	15,3 %	13,9 %	13,5 %	12,4 %	-3,6	-1,1
Kvænangen	11,2 %	10,1 %	9,8 %	9,7 %	9,6 %	-1,6	0,0
Troms	9,5 %	9,6 %	9,0 %	9,0 %	8,8 %	-0,7	-0,2
Troms u/ Tromsø	11,1 %	10,7 %	9,6 %	9,3 %	9,0 %	-2,1	-0,3
Landet u/ Oslo	8,2 %	8,6 %	8,6 %	8,4 %	8,1 %	-0,1	-0,3

Tabell 29: Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 2010-2014

Andelen elever som får spesialundervisning var noe høyere i Troms enn landsgjennomsnittet i 2014. Imidlertid har andelen gått ned i Troms i femårsperioden sett under ett (-0,7 prosentpoeng for Troms og -2,1 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø), mens andelen på landsbasis kun har gått ned med 0,1 prosentpoeng.

Av kommunene i Troms har Ibestad høyest andel i 2013 med 17,1 %, fulgt av Kåfjord og Balsfjord med 14,2 % og 14,0 %. Lavest andel spesialundervisning i 2013 var det i Skånland og Tranøy kommuner med hhv. 5,4 % og 5,7 %.

Berg kommune og Gratangen kommune har hatt størst økning i andelen spesialundervisning de siste fem årene, mens Karlsøy og Skjervøy ar hatt størst nedgang.

For enkelthets skyld viser ikke tabellen andelen spesialundervisning spesifisert for 1.-4. trinn, 5.-7. trinn og 8.-10. trinn. For Troms var det en nedgang i andelen spesialundervisning for de yngste og de eldste barna i løpet av de fem årene, mens andelen er uendret for mellomtrinnet. På landsbasis var utviklingen for de ulike trinnene sammenfallende med utviklingen totalt sett.

Neste tabell viser andelen timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	20,2 %	20,9 %	22,2 %	20,2 %	21,1 %	0,9	0,8
Harstad	22,5 %	21,6 %	19,3 %	20,7 %	21,8 %	-0,7	1,1
Kvæfjord	27,9 %	29,6 %	32,4 %	34,2 %	27,0 %	-0,9	-7,2
Skånland	23,2 %	19,6 %	19,1 %	19,8 %	16,6 %	-6,6	-3,1
Ibestad	30,8 %	23,1 %	37,4 %	40,0 %	31,7 %	0,9	-8,3
Gratangen	21,9 %	34,8 %	34,4 %	30,3 %	36,9 %	15,0	6,5
Lavangen	15,9 %	14,3 %	13,4 %	9,8 %	14,9 %	-1,0	5,1
Bardu	27,4 %	23,8 %	20,3 %	20,1 %	18,9 %	-8,5	-1,3
Salangen	29,7 %	13,8 %	38,7 %	31,0 %	25,5 %	-4,2	-5,5
Målselv	22,4 %	16,9 %	20,6 %	20,2 %	20,1 %	-2,3	-0,1
Sørreisa	22,4 %	19,6 %	17,3 %	14,6 %	17,8 %	-4,5	3,3
Dyrøy	15,3 %	13,3 %	13,1 %	10,7 %	15,3 %	0,0	4,6
Tranøy	33,0 %	25,4 %	15,0 %	6,8 %	13,4 %	-19,6	6,6
Torsken	20,1 %	13,3 %	15,6 %	15,6 %	14,4 %	-5,7	-1,2
Berg	12,7 %	20,1 %	26,9 %	33,8 %	38,8 %	26,1	5,0
Lenvik	24,0 %	25,6 %	23,9 %	20,4 %	18,8 %	-5,2	-1,6
Balsfjord	23,1 %	26,0 %	27,0 %	23,2 %	21,2 %	-1,9	-2,0
Karlsøy	25,6 %	21,7 %	20,2 %	22,9 %	14,5 %	-11,1	-8,4
Lyngen	25,2 %	18,9 %	21,4 %	19,1 %	20,7 %	-4,6	1,6
Storfjord	17,8 %	23,7 %	17,7 %	17,9 %	19,7 %	1,9	1,8
Gáivuotna Kåfjord	20,4 %	18,5 %	21,4 %	19,3 %	24,4 %	4,0	5,1
Skjervøy	24,8 %	27,4 %	22,2 %	20,5 %	21,2 %	-3,6	0,7
Nordreisa	31,9 %	28,2 %	23,4 %	20,6 %	21,2 %	-10,8	0,5
Kvænangen	21,2 %	21,2 %	23,8 %	17,9 %	14,9 %	-6,3	-3,0
Troms	22,8 %	22,0 %	22,4 %	20,9 %	21,0 %	-1,9	0,1
Troms u/ Tromsø	24,2 %	22,6 %	22,5 %	21,3 %	20,9 %	-3,3	-0,4
Landet u/ Oslo	17,3 %	18,3 %	18,0 %	17,8 %	17,4 %	0,1	-0,4

Tabell 30: Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt

Tabellen viser at andelen timer spesialundervisning av antall læretimer totalt var noe høyere i Troms enn landsgjennomsnittet i 2014, med 21,0 % for Troms og 17,4 % for landet u/ Oslo.

Nedgangen i andelen timer spesialundervisning for Troms er større enn nedgangen i andel elever som mottar spesialundervisning. Det har både blitt færre elever relativt sett som mottar spesialundervisning i Troms-kommunene, samt at de som fikk spesialundervisning i gjennomsnitt hadde færre timer utenfor klassen.

Produktivitet - grunnskole

Tabell 31 viser enhetskostnadene i grunnskolen, målt som brutto driftsutgifter til grunnskolesektor pr. elev (vektet). Dette er alle utgiftene som føres på funksjonene 202 (grunnskole), 215 (skolefritidstilbud), 222 (skolelokaler) og 223 (skoleskyss) i KOSTRA.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	96 840	102 086	104 651	110 427	113 885	17,6 %	3,1 %
Harstad	101 350	105 825	109 580	108 427	111 916	10,4 %	3,2 %
Kvæfjord	119 712	129 767	145 556	152 594	148 768	24,3 %	-2,5 %
Skånland	129 259	128 104	135 461	133 000	132 562	2,6 %	-0,3 %
Ibestad	157 537	173 464	158 645	154 071	160 093	1,6 %	3,9 %
Gratangen	137 053	125 394	142 766	154 430	158 234	15,5 %	2,5 %
Lavangen	133 974	155 757	153 325	157 818	183 000	36,6 %	16,0 %
Bardu	122 105	123 538	126 365	127 298	134 454	10,1 %	5,6 %
Salangen	98 369	103 129	112 029	121 670	129 112	31,3 %	6,1 %
Målselv	93 825	96 771	104 660	115 938	111 259	18,6 %	-4,0 %
Sørreisa	84 277	88 045	96 886	103 120	107 425	27,5 %	4,2 %
Dyrøy	118 809	130 752	142 595	143 233	143 803	21,0 %	0,4 %
Tranøy	123 983	135 183	143 450	134 630	131 200	5,8 %	-2,5 %
Torsken			188 136	189 872	185 638		-2,2 %
Berg	140 494	147 254	181 296	185 500	174 823	24,4 %	-5,8 %
Lenvik	98 921	100 021	103 855	108 373	112 812	14,0 %	4,1 %
Balsfjord	111 112	115 548	125 834	134 326	139 078	25,2 %	3,5 %
Karlsøy	147 097	145 046	148 640	159 560	174 789	18,8 %	9,5 %
Lyngen	130 141	136 517	153 055	150 213	153 616	18,0 %	2,3 %
Storfjord	122 792	128 533	138 202	133 183	138 251	12,6 %	3,8 %
Gáivuotna Kåfjord	155 698	159 880	168 962	167 265	171 969	10,5 %	2,8 %
Skjervøy	115 580	123 298	131 620	129 457	137 420	18,9 %	6,2 %
Nordreisa	116 852	106 592	136 489	139 170	136 759	17,0 %	-1,7 %
Kvænangen	164 728	167 936	168 225	170 725	194 422	18,0 %	13,9 %
Troms	105 454	109 419	114 818	118 431	121 729	15,4 %	2,8 %
Troms u/ Tromsø	111 814	114 926	122 625	124 688	128 018	14,5 %	2,7 %
Landet u/ Oslo	95 588	99 324	104 355	108 024	111 825	17,0 %	3,5 %

Tabell 31: Brutto driftsutgifter til grunnskolesektor pr elev, 2010-2014

Tabellen viser at enhetskostnadene innenfor grunnskolesektoren er snaut 10 000 høyere i Troms enn for landet, og drøyt 16 000 for Troms u/ Tromsø.

Enhetskostnadene har imidlertid økt mindre i Troms enn landsgjennomsnittet i perioden, og også det siste året.

Av kommunene i Troms hadde Kvænangen, Torsken og Lavangen høyest enhetskostnader i 2014, mens kommunene Sørreisa, Målselv, Harstad, Lenvik og Tromsø hadde lavest enhetskostnader. Kun Sørreisa og Målselv hadde lavere enhetskostnader enn landsgjennomsnittet i 2014.

Størst økning i enhetskostnadene i femårsperioden var det i Lavangen og Salangen kommuner Kvæfjord, Balsfjord og Dyrøy. Ibestad og Skånland har minst økning.

Størst økning det siste året var det i Lavangen kommune, mens Berg kommune hadde størst nedgang.

Utdypende tjenesteindikatorer - grunnskole

Gjennomsnittlig gruppestørrelse

Tabell 32 viser gjennomsnittlig gruppestørrelse for 1.-10. årstrinn.

Utgangspunktet for indikatoren er at man får et inntrykk av størrelsen på undervisningsgruppene i skolen ved å se på forholdet mellom elevtimer og lærertimer. Selv om antall elever i en gitt undervisningssituasjon vil variere innen for den enkelte skole og det enkelte årstrinn, gir indikatorene et bilde av hvor mange elever som i gjennomsnitt befinner seg i undervisningssituasjonen til den enkelte lærer. Indikatorene er således mer valide som mål på lærertetthet enn den tidligere brukte indikatoren for gjennomsnittlig klassestørrelse.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	14,7	14,3	14,1	14,1	14,1	-4,0 %	0,2 %
Harstad	12,1	11,1	12,7	13,3	12,9	6,6 %	-3,3 %
Kvæfjord	9,6	8,2	7,8	8,7	8,8	-7,4 %	2,0 %
Skånland	9,6	9,2	10,1	10,6	10,8	12,6 %	2,2 %
Ibestad	4,7	5,2	5,9	8,6	7,6	63,8 %	-11,5 %
Gratangen	8,7	8,7	10,6	6,4	9,2	6,6 %	43,8 %
Lavangen	8,5	10,0	9,3	8,8	8,6	0,1 %	-2,4 %
Bardu	9,5	9,3	10,2	10,6	10,7	12,2 %	0,3 %
Salangen	11,3	10,9	10,8	10,4	9,4	-16,8 %	-9,8 %
Målselv	11,7	11,9	11,0	11,1	10,8	-7,0 %	-2,2 %
Sørreisa	13,4	13,9	12,9	13,4	12,6	-6,0 %	-6,5 %
Dyrøy	9,5	10,0	9,6	10,7	12,2	29,1 %	14,6 %
Tranøy	11,5	9,6	9,9	10,5	9,3	-19,6 %	-11,6 %
Torsken	6,6	6,6	7,1	7,4	7,0	7,3 %	-4,3 %
Berg	9,0	7,2	7,8	9,0	8,5	-5,2 %	-6,0 %
Lenvik	11,8	11,9	12,7	12,3	11,9	1,4 %	-2,5 %
Balsfjord	9,7	10,1	9,6	9,3	8,6	-11,2 %	-8,0 %
Karlsøy	7,7	7,4	6,6	6,9	6,6	-13,9 %	-4,2 %
Lyngen	9,0	8,9	9,7	10,9	10,1	12,5 %	-7,1 %
Storfjord	9,3	9,2	8,8	9,4	12,0	28,7 %	26,8 %
Gáivuotna Kåfjord	8,1	8,3	8,1	9,4	8,7	6,9 %	-7,5 %
Skjervøy	9,4	8,8	9,2	9,9	9,5	1,8 %	-3,4 %
Nordreisa	10,1	10,2	10,3	10,9	10,4	3,4 %	-4,3 %
Kvænangen	7,1	7,7	8,1	8,2	7,3	3,0 %	-11,0 %
Troms	11,8	11,6	11,8	12,1	12,0	1,2 %	-1,2 %
Troms u/ Tromsø	10,4	10,2	10,5	11,0	10,7	3,3 %	-2,5 %
Landet u/ Oslo	13,6	13,4	13,5	13,5	13,6	0,0 %	0,4 %

Tabell 32: Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10. årstrinn, 2010-2014 (enhet: personer)

Tabellen viser at gjennomsnittlig gruppestørrelse i Troms (12,0 og 10,7 for Troms u/ Tromsø i 2014) er lavere enn landsgjennomsnittet (13,6 i 2014). Det er relativt små endringer i gruppestørrelsene i gjennomsnitt for fylket og landet i perioden.

Tromsø kommune har lavest lærertetthet, og er eneste kommune i Troms der gjennomsnittlig gruppestørrelse i grunnskolen er større enn landsgjennomsnittet. Kommunene Karlsøy, Torsken og Kvænangen hadde lavest gjennomsnittlig gruppestørrelse i 2014.

Størst økning i gruppestørrelsen i årene 2010-2014 var det i Ibestad kommune, mens det var størst nedgang i kommunene Tranøy og Salangen.

Andel lærere over 50 år

Tabell 33 viser andelen lærere over 50 år, av alle lærere.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	31,7 %	30,8 %	31,4 %	31,7 %	32,3 %	0,7	0,6
Harstad	31,8 %	30,9 %	29,4 %	29,5 %	28,1 %	-3,7	-1,4
Kvæfjord	35,8 %	29,0 %	36,3 %	49,2 %	46,9 %	11,1	-2,4
Skånland	53,2 %	51,9 %	45,7 %	42,9 %	47,7 %	-5,5	4,9
Ibestad	57,7 %	52,4 %	47,6 %	52,6 %	57,9 %	0,2	5,3
Gratangen	36,7 %	47,8 %	50,0 %	46,7 %	50,0 %	13,3	3,3
Lavangen	33,3 %	40,9 %	40,7 %	43,5 %	37,9 %	4,6	-5,5
Bardu	28,7 %	34,9 %	34,2 %	34,2 %	30,9 %	2,1	-3,3
Salangen	42,9 %	40,9 %	44,2 %	37,8 %	27,3 %	-15,6	-10,5
Målselv	32,3 %	32,8 %	31,5 %	30,3 %	33,1 %	0,8	2,8
Sørreisa	26,9 %	24,5 %	23,1 %	20,8 %	20,0 %	-6,9	-0,8
Dyrøy	40,9 %	47,6 %	31,8 %	44,4 %	45,0 %	4,1	0,6
Tranøy	42,9 %	40,7 %	35,7 %	32,1 %	32,4 %	-10,5	0,2
Torsken	44,0 %	50,0 %	41,7 %	41,7 %	38,5 %	-5,5	-3,2
Berg	26,7 %	36,4 %	33,3 %	20,0 %	31,3 %	4,6	11,3
Lenvik	31,9 %	35,3 %	34,5 %	35,4 %	35,4 %	3,5	0,0
Balsfjord	30,2 %	38,1 %	33,6 %	33,3 %	36,6 %	6,4	3,3
Karlsøy	27,3 %	26,5 %	34,0 %	40,9 %	38,5 %	11,2	-2,4
Lyngen	32,1 %	36,8 %	34,8 %	37,7 %	41,7 %	9,6	4,0
Storfjord	36,4 %	36,5 %	36,2 %	27,9 %	36,7 %	0,4	8,8
Gáivuotna Kåfjord	32,1 %	34,0 %	33,3 %	42,6 %	34,0 %	1,9	-8,6
Skjervøy	37,0 %	43,1 %	49,2 %	43,9 %	42,2 %	5,2	-1,8
Nordreisa	42,7 %	41,6 %	46,3 %	48,5 %	46,3 %	3,6	-2,3
Kvænangen	31,0 %	31,7 %	34,2 %	40,5 %	35,0 %	4,0	-5,5
Troms	33,3 %	33,8 %	33,8 %	34,2 %	34,1 %	0,9	0,0
Troms u/ Tromsø	34,1 %	35,5 %	35,1 %	35,7 %	35,2 %	1,0	-0,5
Landet u/ Oslo	35,3 %	34,9 %	34,2 %	33,3 %	32,7 %	-2,6	-0,6

Tabell 33: Andel lærere over 50 år

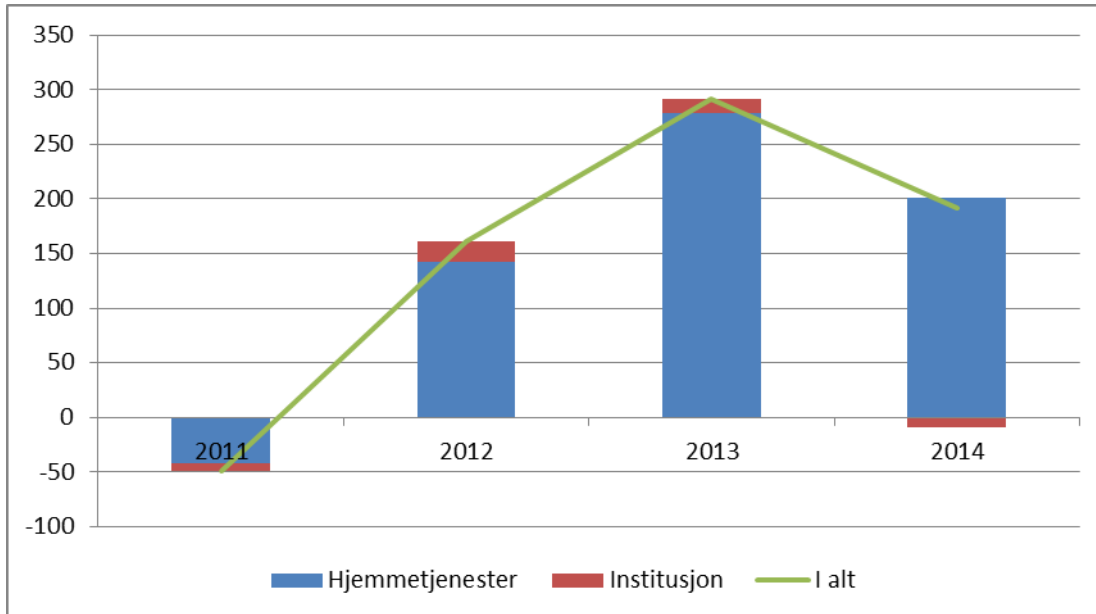
Tabellen viser at andelen lærere over 50 år er litt høyere i Troms enn landsgjennomsnittet. Videre er andelen økende i Troms, mens trenden er synkende på landsbasis.

En del kommuner har en forholdsvis høy andel lærere over 50 år. Kvæfjord, Skånland, Ibestad, Gratangen og Nordreisa kommuner har alle en andel på rundt 50 %.

Sørreisa og Harstad kommuner har lavest andel, med hhv. 20 % og 28 %.

3.3. Pleie og omsorg

Omfanget av omsorgstjenester økte i perioden 2010-2014. Antall mottakere av hjemmetjenester økte, mens det var en nedgang i antall beboere i institusjon, jf. figuren under.

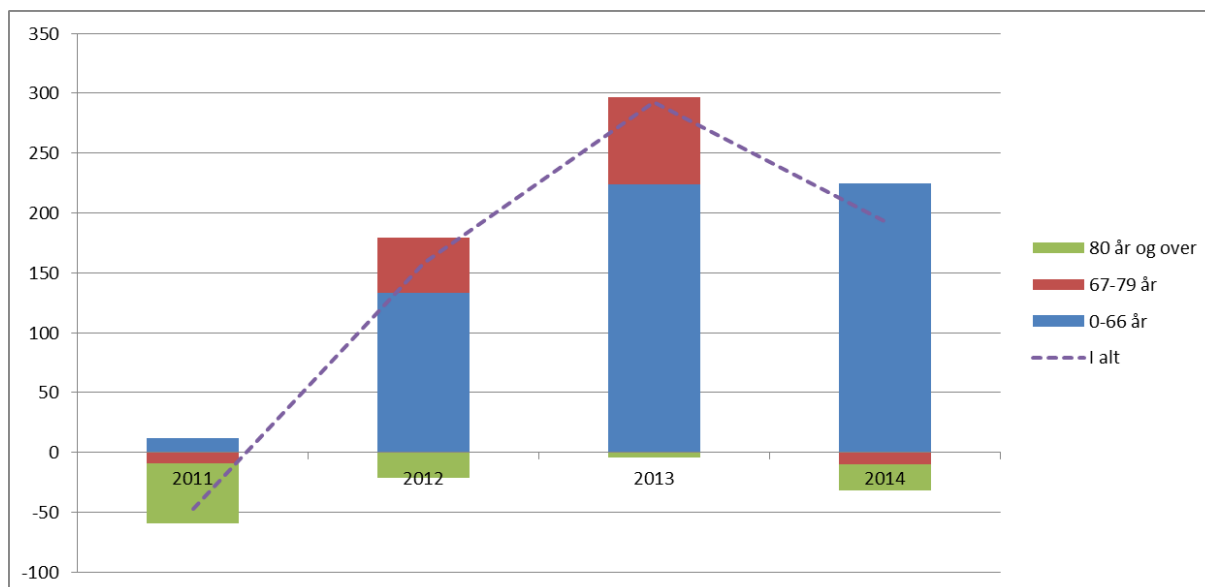

Figur 17: Utvikling i antall mottakere av omsorgstjenester i Troms-kommunene i perioden 2010-2014, fordelt etter tjenestetype. Endring fra 2010 til det enkelte år

Figuren viser endring i antall mottakere av omsorgstjenester i kommunene i Troms sett under ett, fra 2010. Fra 2010 til 2014 var en økning i antall tjenestemottakere på knapt 200. Økningen finnes innenfor hjemmetjenester. Innenfor institusjon var det en nedgang på 9.

Det siste året har det vært en nedgang i antall tjenestemottakere på 99 eller 1,2 %.

Figur 18 viser utviklingen i antall mottakere av omsorgstjenester i Troms-kommunene i perioden 2010-2014, fordelt på aldersgrupper.

Figur 18: Utvikling i antall mottakere av omsorgstjenester i Troms-kommunene i perioden 2010-2014, fordelt på aldersgrupper. Endring fra 2010 til det enkelte år.

Fra 2010 til 2014 var det en økning i antall tjenestemottakere innenfor pleie og omsorg på litt under 200 stk. Vi ser at økningen i antall tjenestemottakere er i aldersgruppen 0-66 år, mens det har vært en nedgang i antall tjenestemottakere i gruppen 67-79 år og 80 år og over. Denne utviklingen er sammenfallende med utviklingen på landsbasis, bortsett fra at det på landsbasis har vært en økning i antall tjenestemottakere 67-79 år.

Antall yngre tjenestemottakere økte betydelig mer enn befolkningsveksten i gruppen 0-66 år isolert sett skulle tilsi. Fra 2010 til 2014 økte antall tjenestemottakere 0-66 år med 8,3 % i Troms, mens befolkningsveksten for den samme aldersgruppen var kun 2,6 %. En stadig større andel av tjenestemottakerne innenfor pleie og omsorg er yngre mennesker.

For aldersgruppen 67-79 år var det en liten nedgang i antall tjenestemottakere fra 2010 til 2014 på 10 stk., hvilket tilsvarer 0,6 %. I samme periode var befolkningsveksten i gruppen 67-79 år på 20,5 %.

For aldersgruppen 80 år og over var det i Troms en nedgang i antall tjenestemottakere fra 2010 til 2014 på 22, eller 0,6 %. I samme periode var det en befolkningsøkning på 3,1 % for denne aldersgruppen.

Prioritering - pleie og omsorgstjenesten samlet

Tabell 34 viser netto driftsutgifter til pleie- og omsorgssektoren i % av totale netto driftsutgifter. Dette kan indikere ulikheter i hvordan kommunene prioriterer å bruke midler på pleie- og omsorgstjenester.

I netto driftsutgifter til pleie- og omsorgssektoren inngår funksjon 234 (aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse), funksjon 253 (helse- og omsorgstjenester i institusjon), funksjon 254 (helse og omsorgstjenester til hjemmeboende) og funksjon 261 (institusjonslokaler).

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	30,6 %	25,0 %	25,8 %	25,8 %	26,7 %	-3,9	0,9
Harstad	41,1 %	37,3 %	36,7 %	34,5 %	33,2 %	-7,9	-1,3
Kvæfjord	59,0 %	55,2 %	55,8 %	54,1 %	54,3 %	-4,7	0,2
Skånland	41,8 %	39,1 %	41,1 %	35,8 %	38,4 %	-3,4	2,6
Ibestad	41,4 %	35,8 %	40,2 %	40,7 %	38,2 %	-3,3	-2,6
Gratangen	35,2 %	32,3 %	35,7 %	35,0 %	36,8 %	1,6	1,8
Lavangen	37,2 %	30,9 %	28,3 %	27,7 %	28,7 %	-8,5	1,0
Bardu	30,2 %	30,1 %	34,1 %	31,9 %	35,0 %	4,8	3,1
Salangen	28,0 %	26,6 %	27,2 %	25,3 %	29,2 %	1,1	3,8
Målselv	41,7 %	36,6 %	36,4 %	36,5 %	37,5 %	-4,2	1,0
Sørreisa	39,7 %	34,3 %	34,3 %	33,5 %	33,6 %	-6,1	0,1
Dyrøy	41,1 %	38,6 %	39,3 %	36,9 %	40,3 %	-0,8	3,4
Tranøy	41,7 %	39,3 %	41,7 %	39,9 %	36,3 %	-5,4	-3,6
Torsken			42,5 %	42,7 %	40,0 %		-2,8
Berg	36,5 %	35,3 %	34,8 %	35,6 %	35,5 %	-1,1	-0,2
Lenvik	38,1 %	34,7 %	33,4 %	35,2 %	34,9 %	-3,3	-0,4
Balsfjord	44,9 %	40,0 %	40,4 %	38,1 %	39,7 %	-5,2	1,6
Karlsøy	36,8 %	35,8 %	37,6 %	35,8 %	38,3 %	1,4	2,5
Lyngen	37,7 %	31,1 %	31,0 %	31,1 %	30,4 %	-7,2	-0,7
Storfjord	36,9 %	35,4 %	34,1 %	31,5 %	32,2 %	-4,8	0,7
Gáivuotna Kåfjord	34,6 %	32,3 %	33,5 %	33,2 %	35,7 %	1,1	2,4
Skjervøy	37,3 %	34,7 %	35,5 %	33,9 %	34,7 %	-2,6	0,8
Nordreisa	35,5 %	30,7 %	30,7 %	31,9 %	35,0 %	-0,5	3,1
Kvænangen	34,3 %	37,0 %	38,2 %	36,1 %	33,5 %	-0,8	-2,6
Troms	36,6 %	32,2 %	32,7 %	31,9 %	32,4 %	-4,2	0,5
Troms u/ Tromsø	39,7 %	36,4 %	36,8 %	35,6 %	36,0 %	-3,7	0,4
Landet u/ Oslo	35,8 %	31,2 %	31,6 %	30,7 %	31,5 %	-4,3	0,8

Tabell 34: Netto driftsutgifter til pleie- og omsorgssektoren i % av totale netto driftsutgifter, 2010-2014.

I følge tabellen bruker kommunene i Troms noe mer på pleie- og omsorgstjenester enn landsgjennomsnittet, med 32,4 % mot 31,5 %. For Troms u/ Tromsø er tallet 36 %.

Vi ser også at andelen av de totale utgiftene som brukes på pleie- og omsorgstjenester er synkende i perioden.

Av kommunene i Troms er det Kvæfjord kommune som bruker mest midler på pleie og omsorg, med 54,3 % i 2014. Dette er knyttet til det særskilt høye aktivitetsnivået som kommunen har i kraft av å være vertskommune etter ansvarsreformen for psykisk helsevern. Tromsø kommune bruker minst med 26,7 %.

I 20 av kommunene i Troms er andelen netto driftsutgifter som brukes på pleie og omsorg høyere enn landsgjennomsnittet.

Lavangen og Harstad kommuner har størst nedgang i andelen av netto driftsutgifter som brukes på pleie- og omsorgstjenester, mens Bardu kommune har størst økning.

3.3.1 Hjemmetjenesten

Dekningsgrader - hjemmetjenesten

Tabell 35 viser dekningsgrader innenfor hjemmetjenesten for yngre mottakere (under 67 år).

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	12	12	13	15	14	19,6 %	-3,7 %
Harstad	25	23	23	22	22	-9,3 %	-0,4 %
Kvæfjord	47	46	40	42	41	-12,7 %	-3,3 %
Skånland	16	22	22	22	23	44,6 %	2,0 %
Ibestad	34	32	34	33	34	-1,9 %	1,8 %
Gratangen	21	23	21	21	24	17,1 %	16,4 %
Lavangen	21	17	20	19	21	-0,4 %	15,0 %
Bardu	25	25	21	21	19	-22,7 %	-7,8 %
Salangen	21	20	21	22	23	12,4 %	4,1 %
Målselv	24	25	24	25	25	5,7 %	1,3 %
Sørreisa	20	18	18	15	16	-17,9 %	9,8 %
Dyrøy	32	33	36	43	37	16,5 %	-14,0 %
Tranøy	11	16	17	18	23	111,2 %	27,2 %
Torsken	24	22		28	27	11,8 %	-6,4 %
Berg	18	24	20	20	15	-14,7 %	-25,3 %
Lenvik	21	22	23	22	25	19,9 %	10,8 %
Balsfjord	32	31	32	32	30	-4,2 %	-5,3 %
Karlsøy	31	29	34	30	33	8,3 %	12,1 %
Lyngen	28	31	34	37	40	42,8 %	7,1 %
Storfjord	27	21	28	27	28	3,2 %	3,9 %
Gáivuotna Kåfjord	30	30	34	36	44	47,9 %	23,9 %
Skjervøy	27	25	29	30	28	2,2 %	-7,9 %
Nordreisa	22	21	23	20	20	-9,6 %	-2,5 %
Kvænangen	37	39	37	34	35	-6,2 %	1,7 %
Troms	19	19	20	20	20	6,3 %	-0,3 %
Troms u/ Tromsø	25	25	25	25	26	2,1 %	1,8 %
Landet u/ Oslo	19	19	20	20	20	6,1 %	0,6 %

Tabell 35: Mottakere av hjemmetjenester 0-66 år, pr. 1000 innbygger 0-66 år, 2010-2014.

Tabellen viser at det i Troms er samme antall yngre mottakere av hjemmetjenester som landsgjennomsnittet (20), mens tallet er noe høyere for Troms u/ Tromsø (26).

Kåfjord kommune og Kvæfjord kommune hadde høyest dekningsgrad i 2014 med hhv. 44 og 41, dvs. over dobbelt så mye som gjennomsnittet i Troms og landsgjennomsnittet. Tromsø kommune og Berg kommune hadde lavest dekningsgrad i 2014 med 14 og 15.

Tranøy kommune har klart størst vekst i dekningsgraden de siste fem årene med mer enn fordobling, mens Bardu og Sørreisa kommuner har størst reduksjon.

Tabell 36 viser dekningsgrader innenfor hjemmetjenesten for mottakere over 67 år.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	172	165	163	158	139	-19,0 %	-11,9 %
Harstad	202	201	186	181	174	-13,7 %	-3,8 %
Kvæfjord	254	232	220	213	215	-15,4 %	1,1 %
Skånland	208	194	199	195	193	-7,0 %	-0,7 %
Ibestad	207	227	223	203	207	0,0 %	1,9 %
Gratangen	218	188	189	186	216	-0,8 %	16,3 %
Lavangen	160	153	147	154	168	4,9 %	9,3 %
Bardu	161	165	161	159	160	-0,7 %	0,4 %
Salangen	156	148	138	161	143	-8,2 %	-11,0 %
Målselv	184	184	188	183	181	-1,3 %	-1,0 %
Sørreisa	175	110	137	140	128	-26,9 %	-9,1 %
Dyrøy	150	180	211	202	176	17,5 %	-12,8 %
Tranøy	236	230	231	202	213	-9,7 %	5,2 %
Torsken	163	137		144	140	-14,2 %	-2,4 %
Berg	197	217	213	170	154	-21,8 %	-9,7 %
Lenvik	189	156	164	155	144	-24,1 %	-7,2 %
Balsfjord	179	180	147	172	171	-4,8 %	-0,8 %
Karlsøy	208	208	230	214	217	4,7 %	1,8 %
Lyngen	219	202	205	197	175	-20,4 %	-11,6 %
Storfjord	187	176	186	177	124	-33,6 %	-30,1 %
Gáivuotna Kåfjord	189	187	183	170	192	1,5 %	13,4 %
Skjervøy	217	209	218	226	235	8,4 %	4,0 %
Nordreisa	183	195	197	172	158	-13,5 %	-8,0 %
Kvænangen	230	231	209	211	205	-10,7 %	-2,9 %
Troms	188	180	177	173	163	-13,2 %	-5,6 %
Troms u/ Tromsø	195	187	184	180	175	-10,6 %	-2,9 %
Landet u/ Oslo	171	167	161	156	149	-12,5 %	-4,0 %

Tabell 36: Mottakere av hjemmetjenester 67 år og over, pr 1000 innbygger 67 år og over, 2010-2014

Tabellen viser at det er flere mottakere av hjemmetjenester i aldersgruppen 67 år og over i Troms enn for landet som helhet. I 2014 var det 163 mottakere av hjemmetjenester pr 1000 innbyggere i Troms, mot 149 på landsbasis.

Videre går det frem av tabellen at det har vært en nedgang i dekningsgraden i de aller fleste kommunene i Troms. Nedgangen i Troms er litt større enn nedgangen på landsbasis, mens den er noe mindre for Troms u/ Tromsø.

Størst nedgang i årene 2009-2013 var det i Storfjord og Sørreisa kommuner, mens det var størst økning i Dyrøy kommune.

Produktivitet - hjemmetjenesten

Tabell 37 viser kostnader i hjemmetjenesten (alle utgifter som føres på funksjon 254 i KOSTRA) pr. mottaker (enhetskostnader).

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	231 669	245 987	256 925	258 442	300 211	29,6 %	16,2 %
Harstad	193 093	228 699	248 547	239 564	239 844	24,2 %	0,1 %
Kvæfjord	488 713	516 563	594 853	564 607	573 264	17,3 %	1,5 %
Skånland	168 434	167 539	186 365	189 900	191 429	13,7 %	0,8 %
Ibestad	131 277	114 353	108 563	122 892	119 694	-8,8 %	-2,6 %
Gratangen	192 457	205 132	227 284	222 269	217 321	12,9 %	-2,2 %
Lavangen	140 255	161 870	167 696	178 106	191 491	36,5 %	7,5 %
Bardu	107 971	117 756	143 238	137 213	158 583	46,9 %	15,6 %
Salangen	228 461	261 233	268 856	247 921	336 343	47,2 %	35,7 %
Målselv	161 310	171 804	172 148	175 182	178 820	10,9 %	2,1 %
Sørreisa	205 461	275 330	265 868	301 144	319 154	55,3 %	6,0 %
Dyrøy	211 794	188 169	178 648	167 242	240 205	13,4 %	43,6 %
Tranøy	129 308	136 946	200 464	250 607	229 019	77,1 %	-8,6 %
Torsken			117 481	116 041	125 191		7,9 %
Berg	157 063	147 696	173 796	183 435	249 718	59,0 %	36,1 %
Lenvik	203 817	209 093	195 246	215 452	216 636	6,3 %	0,5 %
Balsfjord	159 641	173 511	214 980	199 973	212 931	33,4 %	6,5 %
Karlsøy	150 947	168 636	164 901	182 113	189 497	25,5 %	4,1 %
Lyngen	224 974	226 438	236 141	246 318	259 356	15,3 %	5,3 %
Storfjord	223 857	294 363	235 424	253 042	296 829	32,6 %	17,3 %
Gáivuotna Kåfjord	143 720	183 023	193 567	192 376	173 542	20,8 %	-9,8 %
Skjervøy	179 230	201 191	226 672	193 543	205 058	14,4 %	5,9 %
Nordreisa	217 330	201 944	206 742	225 475	270 967	24,7 %	20,2 %
Kvænangen	158 740	168 314	195 315	227 422	252 022	58,8 %	10,8 %
Troms	206 935	223 639	235 473	238 097	257 132	24,3 %	8,0 %
Troms u/ Tromsø	197 260	214 543	226 476	228 970	238 992	21,2 %	4,4 %
Landet u/ Oslo	187 973	197 133	214 853	223 077	239 788	27,6 %	7,5 %

Tabell 37: Brutto driftsutgifter pr. mottaker i hjemmetjenesten, 2010-2014.

Tabellen viser at kommunene i Troms i gjennomsnitt har noe høyere enhetskostnader enn landsgjennomsnittet. Utgiftsveksten de siste fem årene har imidlertid vært mindre i Troms enn for landet som helhet. Det siste året har utgiftsveksten vært høyere i Troms enn på landsbasis, men lavere for Troms u/ Tromsø.

Kvæfjord kommune har klart høyest enhetskostnader, mens Ibestad og Torsken kommuner har lavest enhetskostnader innenfor hjemmetjenesten iht. KOSTRA-tallene.

Størst økning i femårsperioden var det i Tranøy (111,4 %) og Balsfjord (69,4 %). Dyrøy kommune på den annen side har en nedgang på 22,2 % i samme periode.

Utdypende tjenesteindikatorer - hjemmetjenesten

Tabellen under viser «andel hjemmeboere med høy timeinnsats», definert som antall tjenestemottakere som krever mer enn 35,5 timer/uke sett, dividert med totalt antall mottakere av hjemmetjenester.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013- 2014
Tromsø	7,7 %	8,3 %	7,8 %	9,1 %	9,3 %	1,6	0,2
Harstad	6,5 %	6,2 %	5,2 %	5,0 %	5,0 %	-1,5	0,0
Kvæfjord	23,6 %	25,0 %	26,5 %	23,7 %	25,5 %	1,8	1,7
Skånland						0,0	0,0
Ibestad	4,5 %	4,3 %	4,2 %	4,5 %			
Gratangen					6,4 %		
Lavangen							
Bardu			3,0 %	3,6 %	3,0 %	3,0	-0,6
Salangen		6,7 %	7,8 %	6,9 %	7,1 %	7,1	0,1
Målselv	7,0 %	7,5 %	5,8 %	7,9 %	6,6 %	-0,4	-1,3
Sørreisa	5,0 %	8,5 %	5,8 %	8,5 %	6,8 %	1,9	-1,6
Dyrøy	11,8 %	6,5 %	8,0 %	12,1 %	14,1 %	2,3	2,0
Tranøy		7,6 %			4,9 %		
Torsken	10,2 %						
Berg							
Lenvik	4,4 %	6,9 %	8,2 %	8,5 %	9,9 %	5,5	1,4
Balsfjord	6,7 %	6,3 %	6,9 %	7,5 %	6,6 %	-0,1	-0,9
Karlsøy	6,6 %	5,3 %	5,2 %	4,4 %	4,8 %	-1,8	0,4
Lyngen	7,7 %	9,4 %	8,3 %	8,1 %	7,9 %	0,2	-0,1
Storfjord		8,8 %	12,1 %	11,6 %	11,0 %		-0,6
Gáivuotna Kåfjord	7,6 %	6,1 %	6,4 %	8,5 %	6,6 %	-0,9	-1,9
Skjervøy	9,9 %	8,9 %	7,9 %	8,1 %	8,9 %	-1,0	0,8
Nordreisa	10,0 %	8,2 %	8,6 %	9,6 %	10,0 %	0,0	0,4
Kvænangen					7,8 %		
Troms	7,1 %	7,5 %	7,3 %	8,0 %	8,0 %	0,9	0,0
Troms u/ Tromsø	6,8 %	7,2 %	7,1 %	7,5 %	7,5 %	0,6	0,0
Landet u/ Oslo	6,0 %	6,1 %	6,3 %	6,6 %	6,9 %	1,0	0,3

Tabell 38: Andel hjemmeboere med høy timeinnsats, 2010-2014

Kommunene i Troms har i gjennomsnitt noe høyere andel mottakere av hjemmetjenester med høy timeinnsats. Det mangler tall for en del kommuner for flere av årene.

Kvæfjord kommune og Dyrøy kommune har høyest andel hjemmeboere med høy timeinnsats.

Neste tabell angir andel beboere i bolig m/ heldøgns bemanning i forhold til beboere i bolig til pleie- og omsorgsformål totalt.

Heldøgns bemanning innebærer at det er minst én ansatt til stede i bygningen/bofellesskapet hele døgnet.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013- 2014
Tromsø	77,6 %	79,3 %	81,2 %	81,8 %	81,6 %	4,0	-0,3
Harstad	52,6 %	35,4 %	23,4 %	29,5 %	38,3 %	-14,3	8,8
Kvæfjord	38,9 %	51,1 %	22,1 %	22,8 %	23,4 %	-15,5	0,6
Skånland	77,8 %	80,8 %	91,3 %	100,0 %	72,4 %	-5,4	-27,6
Ibestad		147,4 %	200,0 %	200,0 %	250,0 %		50,0
Gratangen							
Lavangen							
Bardu	17,8 %	21,7 %	25,6 %	25,0 %	46,2 %	28,4	21,2
Salangen							
Målselv							
Sørreisa	43,3 %	33,3 %	29,4 %	36,4 %	34,5 %	-8,9	-1,9
Dyrøy	31,0 %	32,1 %	34,5 %	30,8 %	43,5 %	12,4	12,7
Tranøy				50,0 %	63,6 %	63,6	13,6
Torsken	100,0 %						
Berg							
Lenvik	76,1 %	48,7 %	57,6 %	58,5 %	49,6 %	-26,5	-9,0
Balsfjord	76,1 %	81,4 %	98,0 %	77,3 %	65,6 %	-10,5	-11,7
Karlsøy	55,9 %	78,9 %	75,6 %	73,0 %	77,5 %	21,6	4,5
Lyngen							
Storfjord							
Gáivuotna Kåfjord							
Skjervøy	28,4 %	28,4 %	31,3 %	22,9 %	22,2 %	-6,1	-0,6
Nordreisa	25,0 %	36,8 %	41,2 %	38,2 %	38,2 %	13,2	0,0
Kvænangen					23,8 %		
Troms	60,5 %	57,5 %	57,2 %	58,4 %	59,8 %	-0,7	1,4
Troms u/ Tromsø	54,5 %	49,6 %	48,3 %	49,8 %	51,5 %	-3,0	1,7
Landet u/ Oslo	48,4 %	48,0 %	49,2 %	48,8 %	50,5 %	2,0	1,7

Tabell 39: Andel beboere i bolig til pleie- og omsorgsformål som har heldøgns bemanning

Andelen beboere i bolig til pleie- og omsorgsformål som har heldøgns bemanning er noe høyere i Troms enn for landet som helhet. Det mangler tall for en del kommuner. For Ibestad kommune er det tydeligvis rapportert inn feil, ettersom andelen ikke kan overstige 100 %.

Kommunene Tromsø, Skånland og Karlsøy har høyest andel, mens Skjervøy og Kvæfjord har lavest andel i 2014.

3.3.2 Institusjon

Dekningsgrader - institusjon

Tabell 40 viser antall plasser i institusjon i % av antall innbyggere som er 80 år eller mer.

Plasser i institusjon omfatter plasser i sykehjem, aldershjem eller boform med heldøgns bemanning, korrigert for evt. utleie. Barneboliger eller avlastningsboliger er ikke inkludert.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	19,3 %	19,8 %	19,9 %	21,2 %	21,1 %	1,8	-0,1
Harstad	18,7 %	18,6 %	18,6 %	18,5 %	18,2 %	-0,5	-0,3
Kvæfjord	23,0 %	26,5 %	24,7 %	24,4 %	24,7 %	1,7	0,3
Skånland	30,6 %	30,5 %	28,1 %	29,8 %	28,1 %	-2,5	-1,7
Ibestad	24,3 %	24,3 %	24,5 %	23,2 %	24,2 %	0,0	1,1
Gratangen	25,6 %	25,0 %	22,7 %	24,2 %	24,2 %	-1,4	0,0
Lavangen	23,3 %	25,0 %	26,3 %	27,8 %	22,1 %	-1,2	-5,7
Bardu	22,5 %	22,1 %	20,2 %	21,1 %	18,5 %	-4,0	-2,7
Salangen	31,1 %	29,8 %	32,6 %	30,4 %	30,8 %	-0,3	0,3
Målselv	22,5 %	23,7 %	22,7 %	21,1 %	18,9 %	-3,6	-2,1
Sørreisa	17,8 %	18,6 %	19,1 %	18,8 %	19,2 %	1,5	0,5
Dyrøy	25,5 %	27,5 %	28,4 %	29,8 %	32,7 %	7,2	2,9
Tranøy	22,6 %	23,0 %	23,2 %	23,6 %	22,6 %	0,0	-1,0
Torsken	39,2 %	43,8 %	47,8 %	46,5 %	49,2 %	10,0	2,7
Berg	31,3 %	29,4 %	29,9 %	32,3 %	37,3 %	6,0	5,0
Lenvik	18,5 %	25,7 %	24,3 %	25,6 %	22,9 %	4,4	-2,8
Balsfjord	27,1 %	25,5 %	24,7 %	25,8 %	24,3 %	-2,7	-1,5
Karlsøy	20,6 %	20,0 %	20,3 %	18,3 %	18,6 %	-2,0	0,3
Lyngen	12,8 %	12,6 %	12,4 %	12,2 %	12,2 %	-0,5	0,0
Storfjord	36,1 %	37,7 %	23,3 %	23,0 %	23,9 %	-12,2	1,0
Gáivuotna Kåfjord	29,9 %	29,5 %	24,4 %	23,3 %	23,4 %	-6,5	0,2
Skjervøy	21,1 %	27,6 %	26,0 %	25,6 %	24,1 %	3,0	-1,5
Nordreisa	22,2 %	17,3 %	23,5 %	23,3 %	26,3 %	4,1	3,0
Kvænangen	45,5 %	46,4 %	41,7 %	38,0 %	37,0 %	-8,5	-1,0
Troms	21,7 %	22,5 %	22,2 %	22,5 %	22,0 %	0,3	-0,5
Troms u/ Tromsø	22,7 %	23,7 %	23,2 %	23,0 %	22,3 %	-0,3	-0,6
Landet u/ Oslo	18,3 %	18,3 %	18,5 %	18,4 %	18,4 %	0,0	-0,1

Tabell 40: Plasser i institusjon i % av antall innbyggere over 80 år, 2010-2014

Tabellen viser at dekningsgraden i Troms i 2014 er noe høyere enn landsgjennomsnittet, med 22,0 % mot 18,4 % i 2014. Dekningsgraden er svakt økende i Troms i femårsperioden, mens den er uendret for landet som helhet.

Torsken kommune har høyest dekningsgrad i 2014 med 49,2 %, mens Lyngen kommune har lavest dekningsgrad med 12,2 %. Torsken kommune har størst økning i dekningsgraden fra 2010 til 2014 med 10 prosentpoeng, mens Storfjord kommune har størst nedgang med 12,2 prosentpoeng.

Tabell 41 viser dekningsgraden i institusjoner for personer 80 år og over i prosent av tilsvarende aldersgruppe i befolkningen. Det tas ikke hensyn til om beboeren er innbygger i kommunen eller ikke. Dekningsgraden vil dermed kunne vise et for høyt tall i kommuner som selger plasser til andre kommuner.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	14,4 %	14,7 %	14,5 %	14,9 %	14,8 %	0,4	-0,1
Harstad	14,7 %	13,3 %	13,2 %	14,7 %	13,5 %	-1,3	-1,3
Kvæfjord	16,4 %	21,9 %	23,5 %	19,0 %	18,1 %	1,6	-1,0
Skånland	23,1 %	20,7 %	18,6 %	19,6 %	21,3 %	-1,8	1,7
Ibestad	22,9 %	19,3 %	22,3 %	21,7 %	18,2 %	-4,7	-3,6
Gratangen	18,6 %	18,2 %	15,5 %	16,5 %	16,8 %	-1,8	0,4
Lavangen	20,9 %	15,0 %	14,5 %	13,9 %	17,6 %	-3,3	3,8
Bardu	19,0 %	19,5 %	15,8 %	17,0 %	18,5 %	-0,5	1,5
Salangen	22,2 %	21,3 %	18,6 %	17,4 %	14,3 %	-7,9	-3,1
Målselv	15,6 %	16,0 %	15,6 %	16,6 %	14,8 %	-0,8	-1,8
Sørreisa	11,8 %	12,4 %	12,1 %	13,2 %	11,9 %	0,0	-1,3
Dyrøy	19,4 %	23,1 %	21,6 %	22,6 %	19,2 %	-0,2	-3,4
Tranøy	20,9 %	16,8 %	17,9 %	19,1 %	17,1 %	-3,8	-2,0
Torsken	31,1 %	30,1 %	31,9 %	32,4 %	26,6 %	-4,5	-5,8
Berg	32,8 %	27,9 %	25,4 %	21,0 %	23,6 %	-9,2	2,7
Lenvik	13,0 %	16,7 %	17,2 %	17,0 %	18,1 %	5,1	1,1
Balsfjord	15,5 %	17,8 %	19,0 %	21,1 %	18,7 %	3,2	-2,4
Karlsøy	17,6 %	13,6 %	15,2 %	16,2 %	13,6 %	-4,1	-2,6
Lyngen	13,3 %	12,6 %	13,4 %	13,3 %	12,8 %	-0,5	-0,5
Storfjord	13,9 %	14,5 %	11,0 %	16,2 %	19,7 %	5,8	3,5
Gáivuotna Kåfjord	16,2 %	14,8 %	17,1 %	18,6 %	14,1 %	-2,2	-4,5
Skjervøy	18,8 %	16,5 %	15,7 %	15,5 %	14,6 %	-4,2	-0,9
Nordreisa	18,5 %	18,4 %	16,2 %	17,3 %	18,3 %	-0,2	1,1
Kvænangen	24,2 %	13,0 %	18,1 %	16,9 %	19,2 %	-5,1	2,3
Troms	16,3 %	16,1 %	16,0 %	16,5 %	15,9 %	-0,5	-0,6
Troms u/ Tromsø	17,1 %	16,7 %	16,6 %	17,1 %	16,3 %	-0,8	-0,8
Landet u/ Oslo	13,9 %	13,8 %	13,8 %	13,5 %	13,4 %	-0,5	-0,1

Tabell 41: Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon, 2010-2014

Tabellen viser at dekningsgraden i institusjoner er høyere i Troms (15,9 % og 16,3 % for Troms u/ Tromsø i 2014) enn for landet som helhet (13,4 %). Av tabellen fremgår det også at det har vært en liten nedgang i dekningsgraden i Troms de siste fem årene og det siste året. På landsbasis har det vært en tilsvarende utvikling.

Høyest dekningsgrad i 2014 var det i Torsken kommune med 26,6 %. Kommunene Sørreisa og Lyngen hadde lavest dekningsgrad i 2014.

Produktivitet - institusjon

Tabell 42 viser korrigerede brutto driftsutgifter pr. kommunal institusjonsplass.

Indikatoren viser driftsutgifter i kr., inkludert avskrivninger ved egen tjenesteproduksjon korrigeret for viderefordeling av utgifter/internkjøp pr. plass registrert ved utgangen av året i institusjoner med kommunal drift (alle utgifter som føres på funksjon 253 og 261 i KOSTRA). Indikatoren viser dermed enhetskostnadene eller produktiviteten ved tjenesten.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	882 340	961 119	1 047 766	1 040 273	1 118 682	26,8 %	7,5 %
Harstad	977 107	1 006 725	1 006 779	1 027 991	1 029 915	5,4 %	0,2 %
Kvæfjord	820 457	758 244	877 927	933 317	1 036 805	26,4 %	11,1 %
Skånland	787 509	797 057	949 149	839 720	914 340	16,1 %	8,9 %
Ibestad	836 824	841 588	966 794	1 130 438	1 191 375	42,4 %	5,4 %
Gratangen	774 091	798 500	901 864	881 318	862 130	11,4 %	-2,2 %
Lavangen	879 000	846 000	773 000	738 800	1 088 733	23,9 %	47,4 %
Bardu	901 778	996 000	1 073 122	1 106 659	1 380 472	53,1 %	24,7 %
Salangen	736 893	765 179	822 250	828 929	850 179	15,4 %	2,6 %
Målselv	815 931	849 959	939 203	1 009 493	1 186 922	45,5 %	17,6 %
Sørreisa	979 533	996 533	1 099 133	1 091 276	1 305 690	33,3 %	19,6 %
Dyrøy	714 160	782 000	866 480	848 080	959 240	34,3 %	13,1 %
Tranøy	909 654	990 308	1 036 154	981 231	999 885	9,9 %	1,9 %
Torsken			717 424	763 030	858 903		12,6 %
Berg	641 600	681 000	709 750	756 950	742 200	15,7 %	-1,9 %
Lenvik	791 069	770 971	928 784	920 057	1 023 969	29,4 %	11,3 %
Balsfjord	789 512	804 732	896 817	879 535	963 915	22,1 %	9,6 %
Karlsøy	1 026 036	1 086 714	1 185 607	1 232 846	1 406 385	37,1 %	14,1 %
Lyngen	877 370	904 731	988 269	998 346	992 923	13,2 %	-0,5 %
Storfjord	1 040 731	1 081 962	1 505 765	1 103 444	886 591	-14,8 %	-19,7 %
Gáivuotna Kåfjord	831 886	817 588	1 019 400	1 078 167	1 181 033	42,0 %	9,5 %
Skjervøy	1 226 967	1 062 167	1 020 697	892 194	974 444	-20,6 %	9,2 %
Nordreisa	827 367	606 937		889 000	894 769	8,1 %	0,6 %
Kvænangen	814 233	863 733	894 633	1 000 074	1 084 926	33,2 %	8,5 %
Troms	869 730	891 699	1 034 367	981 781	1 057 287	21,6 %	7,7 %
Troms u/ Tromsø	865 245	867 515	1 029 164	959 554	1 033 141	19,4 %	7,7 %
Landet u/ Oslo	850 214	886 198	955 590	984 522	1 039 336	22,2 %	5,6 %

Tabell 42: Brutto driftsutgifter pr kommunal institusjonsplass, 2010-2014

I følge tabellen var enhetskostnadene pr kommunal institusjonsplass i 2014 i kommunene i Troms så vidt over landsgjennomsnittet, men noe under landsgjennomsnittet for Troms u/ Tromsø.

Det var i perioden 2010-2014 noe lavere vekst i enhetskostnadene i Troms i forhold til utviklingen på landsbasis.

Kommunene Karlsøy og Bardu hadde høyest enhetskostnader i 2014, mens kommunene Berg, Gratangen og Salangen hadde lavest enhetskostnader.

Kommunene Bardu og Målselv har hatt størst økning i enhetskostnadene de siste fem årene, mens Nordreisa og Storfjord har hatt nedgang i enhetskostnadene i femårsperioden.

Utdypende tjenesteindikatorer - institusjon

Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem

Tabell 43 viser legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem.

Indikatoren viser gjennomsnittlig antall legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem (evt. sykehjem kombinert med aldershjem eller statlig virksomhet) og boform med heldøgns omsorg og pleie. Verdien angis i timer med 2 desimaler, dvs. at 0,25 timer tilsvarer 15 minutter pr. beboer.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	0,37	0,50	0,47	0,52	0,56	53,8 %	8,2 %
Harstad	0,39	0,49	0,55	0,59	0,70	78,7 %	19,0 %
Kvæfjord	0,36	0,30	0,28	0,32	0,28	-23,7 %	-12,9 %
Skånland	0,34	0,41	0,47	0,45	0,34	0,4 %	-24,2 %
Ibestad	0,18	0,23	0,20	0,19	0,27	48,6 %	37,1 %
Gratangen	0,64	0,33	0,32	0,36	0,42	-35,2 %	16,7 %
Lavangen	0,38	0,50	1,02	1,20	0,95	152,4 %	-21,4 %
Bardu	0,33	0,33	0,32	0,33	0,41	25,8 %	23,1 %
Salangen	0,31	0,55	0,35	0,40	0,40	30,0 %	0,0 %
Målselv	0,28	0,27	0,28	0,32	0,28	-1,0 %	-11,4 %
Sørreisa	0,17	0,58	0,70	0,59	0,39	132,8 %	-34,5 %
Dyrøy	0,29	0,28	0,30	0,27	0,33	11,8 %	21,1 %
Tranøy	0,00	0,00	0,15	0,17	0,21		20,4 %
Torsken	0,00	0,14	0,14	0,23	0,26		14,1 %
Berg	0,00	0,09	0,11	0,21	0,23		13,3 %
Lenvik	0,56	0,43	0,47	0,60	0,56	1,2 %	-5,3 %
Balsfjord	0,10	0,10	0,08	0,23	0,09	-12,6 %	-62,8 %
Karlsøy	0,38	0,40	0,53	0,52	0,50	33,3 %	-3,1 %
Lyngen	0,47	0,25	0,52	0,48	0,42	-11,1 %	-13,9 %
Storfjord	0,56	0,78	0,92	0,59	0,59	4,6 %	0,0 %
Gáivuotna Kåfjord	0,20	0,21	0,18	0,30	0,21	7,1 %	-29,3 %
Skjervøy	0,41	0,34	0,43	0,43	0,43	6,7 %	0,0 %
Nordreisa	0,20	0,35	0,22	0,27	0,26	29,0 %	-3,2 %
Kvænangen	0,46	0,63	0,57	0,75	0,63	36,8 %	-15,8 %
Troms	0,33	0,39	0,40	0,45	0,46	39,8 %	2,1 %
Troms u/ Tromsø	0,32	0,36	0,38	0,43	0,43	32,9 %	-1,2 %
Landet u/ Oslo	0,36	0,39	0,43	0,47	0,50	38,9 %	6,1 %

Tabell 43: Legetimer pr. uke pr beboer i sykehjem, 2010-2014.

Tabellen viser at legedekningen på sykehjem i Troms (0,46 og 0,43 for Troms u/ Tromsø i 2014) er litt lavere enn landsgjennomsnittet (0,50), og har vært det gjennom hele femårsperioden.

Vi ser også at det har vært en økning i legedekningen i femårsperioden for Troms og landet. Den prosentvise økningen er større i Troms enn for landet som helhet, mens økningen for Troms u/ Tromsø er lavere enn landsgjennomsnittet.

Lavangen kommune hadde høyest legedekning i 2014 (0,95), mens Balsfjord kommune (0,09) hadde lavest dekning.

Lavangen og Sørreisa kommuner har hatt størst økning i legedekningen de siste fem år, mens Gratangen og Kvæfjord har hatt størst reduksjon.

Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem

Tabell 44 viser fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem, målt ved gjennomsnittlig antall timer av fysioterapeut pr. uke pr. beboer i sykehjem og boform med heldøgns omsorg og pleie.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	0,45	0,54	0,53	0,61	0,27	-39,6 %	-55,2 %
Harstad	0,28	0,30	0,29	0,27	0,28	0,5 %	4,7 %
Kvæfjord	0,34	0,29	0,25	0,23	0,22	-35,2 %	-1,2 %
Skånland	0,46	0,55	0,61	0,23	0,48	4,1 %	112,1 %
Ibestad	0,08	0,23	0,07	0,00	0,24	207,7 %	
Gratangen	0,81	0,50	0,49	0,29	0,33	-58,8 %	16,7 %
Lavangen	0,10	0,20	0,04	0,05	0,04	-64,3 %	-21,4 %
Bardu	0,15	0,15	0,18	0,18	0,18	17,9 %	0,0 %
Salangen	0,19	0,18	0,22	0,30	0,30	56,0 %	0,0 %
Målselv	0,09	0,15	0,17	0,13	0,13	54,5 %	7,5 %
Sørreisa	0,21	0,19	0,29	0,19	0,37	78,8 %	101,1 %
Dyrøy	0,17	0,16	0,17	0,42	0,43	160,9 %	2,8 %
Tranøy	0,24	0,15	0,12	0,19	0,47	95,3 %	143,8 %
Torsken	0,11	0,13	0,13	0,11	0,07	-30,9 %	-34,8 %
Berg	0,15	0,16	0,16	0,29	0,33	119,0 %	13,3 %
Lenvik	0,22	0,17	0,16	0,12	0,12	-43,9 %	2,4 %
Balsfjord	0,25	0,25	0,22	0,22	0,21	-18,4 %	-6,9 %
Karlsøy	0,88	0,93	0,83	0,58	0,56	-35,7 %	-3,1 %
Lyngen	0,16	0,17	0,07	0,42	0,48	208,1 %	14,8 %
Storfjord	0,20	0,22	0,23	0,12	0,26	32,4 %	125,0 %
Gáivuotna Kåfjord	0,02	0,09	0,02	0,02	0,13	581,8 %	725,0 %
Skjervøy	0,06	0,06	0,10	0,10	0,10	60,0 %	0,0 %
Nordreisa	0,05	0,05	0,05	0,20	0,29	480,6 %	45,2 %
Kvænangen	0,15	0,32	0,76	0,94	0,79	413,2 %	-15,8 %
Troms	0,29	0,32	0,31	0,32	0,27	-7,2 %	-17,7 %
Troms u/ Tromsø	0,23	0,24	0,23	0,22	0,26	14,7 %	20,8 %
Landet u/ Oslo	0,29	0,32	0,33	0,37	0,37	27,8 %	2,5 %

Tabell 44: Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem, 2010-2014

I følge KOSTRA-tallene er fysioterapidekningen noe lavere i Troms (0,27 for Troms og 0,26 for Troms u/ Tromsø i 2014) enn landsgjennomsnittet (0,37). Det har vært en økning i fysioterapidekningen de siste fem årene for Troms u/ Tromsø. For Troms har det vært en nedgang, som er knyttet til den store nedgangen i det rapporterte tallet for Tromsø kommune i 2014.

Av kommunene i Troms hadde Kvænangen kommune høyest fysioterapidekning med 0,79 i 2014, fulgt av Tromsø kommune med 0,61. Kommunene Lavangen (0,04) og Torsken (0,07) hadde lavest dekning i 2014.

Kommunene Kåfjord, Nordreisa og Kvænangen har hatt størst økning i perioden 2010-2014, mens kommunene Gratangen og Lavangen har hatt størst nedgang i fysioterapidekningen de siste fem årene.

Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens

Indikatoren i tabell 45 viser plasser i skjermede enheter i % av alle institusjonsplasser i kommunen.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	26,9 %	27,5 %	26,9 %	25,6 %	25,6 %	-1,4	0,0
Harstad	31,0 %	31,0 %	26,4 %	25,4 %	36,3 %	5,3	10,9
Kvæfjord	25,7 %	22,0 %	48,8 %	48,8 %	22,0 %	-3,8	-26,8
Skånland	13,2 %	13,2 %	14,9 %	14,0 %	14,0 %	0,8	0,0
Ibestad	26,5 %	26,5 %	26,5 %		0,0 %	-26,5	0,0
Gratangen	0,0 %	0,0 %	0,0 %	31,8 %	0,0 %	0,0	-31,8
Lavangen	30,0 %	30,0 %	30,0 %	30,0 %	40,0 %	10,0	10,0
Bardu	35,6 %	37,2 %	24,4 %	24,4 %	27,8 %	-7,8	3,4
Salangen	35,7 %	35,7 %	35,7 %	35,7 %	35,7 %	0,0	0,0
Målselv	11,1 %	10,8 %	10,8 %	11,3 %	12,5 %	1,4	1,2
Sørreisa	59,3 %	59,3 %	0,0 %	63,0 %	59,3 %	0,0	-3,7
Dyrøy	32,0 %	32,0 %	32,0 %	32,0 %	32,0 %	0,0	0,0
Tranøy	26,9 %	26,9 %	26,9 %	26,9 %	26,9 %	0,0	0,0
Torsken	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0	0,0
Berg	40,0 %	40,0 %	40,0 %	40,0 %	40,0 %	0,0	0,0
Lenvik	19,6 %	22,4 %	23,1 %	14,5 %	14,5 %	-5,1	0,0
Balsfjord	24,4 %	26,8 %	26,8 %	25,6 %	26,8 %	2,4	1,2
Karlsøy	42,9 %	42,9 %	42,9 %	46,2 %	46,2 %	3,3	0,0
Lyngen	66,7 %	66,7 %	66,7 %	66,7 %	66,7 %	0,0	0,0
Storfjord	30,8 %	34,6 %	35,3 %	35,3 %	35,3 %	4,5	0,0
Gáivuotna Kåfjord	20,0 %	26,5 %	23,3 %	23,3 %	23,3 %	3,3	0,0
Skjervøy	27,3 %	27,3 %	27,3 %	27,3 %	27,3 %	0,0	0,0
Nordreisa	43,6 %	28,6 %	36,8 %	39,7 %	38,1 %	-5,5	-1,6
Kvænangen	20,0 %	20,0 %	20,0 %	22,2 %	22,2 %	2,2	0,0
Troms	27,5 %	27,2 %	26,2 %	25,9 %	26,5 %	-1,0	0,6
Troms u/ Tromsø	27,7 %	27,1 %	26,0 %	26,0 %	26,8 %	-0,9	0,8
Landet u/ Oslo	22,7 %	24,9 %	23,4 %	23,9 %	24,5 %	1,8	0,6

Tabell 45: Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens, 2010-2014

Av tabellen fremgår det at andel plasser i skjermet enhet for personer med demens er noe høyere i Troms (26,5 % for Troms og 26,8 % for Troms u/ Tromsø) enn for landet som helhet (24,5 %).

Det har imidlertid vært en nedgang i Troms de siste fem årene (1,0 prosentpoeng for Troms og 0,9 prosentpoeng for Troms u/ Tromsø), mens det har vært en økning på landsbasis med 1,8 prosentpoeng.

Det siste året har det også vært en økning i Troms.

Lyngen kommune og Sørreisa kommune har høyest andel plasser i skjermet enhet for demente, mens Torsken kommune iht. KOSTRA-tallene ikke har noen slike plasser.

3.4. Barnevern

Barnevernstjenesten har økt i omfang de siste årene, noe som også er en trend på landsbasis. Dette har blant annet sammenheng med den økte statlige satsningen gjennom øremerket tilskudd som kom i 2011. Videre har det i Troms blitt etablert flere interkommunale samarbeid etter vertskommunemodellen som har bidratt til å utvikle barnevernstjenesten i fylket.

Tabell 46 viser utvikling i antall undersøkelser, barn med tiltak i løpet av året og antall stillinger for det kommunale barnevernet i Troms sett under ett.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Antall undersøkelser	1549	1850	1751	1732	1887	21,8 %	8,9 %
Barn med tiltak i løpet av året	2071	2123	2214	2100	1983	-4,2 %	-5,6 %
Herav hjelpetiltak	1768	1805	1651	1565	1441	-18,5 %	-7,9 %
Herav omsorgstiltak	303	319	404	396	408	34,7 %	3,0 %
Stillinger i alt	148,6	172,2	184,8	192,8	199,2	34,1 %	3,3 %

Tabell 46: Utvikling i barnevernstjenesten i Troms, 2010-2014

Det har vært en økning i antall undersøkelser fra 2010 til 2014 i Troms¹⁰.

Når det gjelder antall barn med tiltak i løpet av året, har det de to siste årene vært en nedgang. Nedgangen kan henføres til at det ble færre barn og unge med hjelpetiltak, mens det for barn med omsorgstiltak var en økning i antallet.

Antall stillinger har økt jevnt etter den markante økningen i 2011 som har sammenheng med det øremerkete tilskuddet.

Prioritering - barnevern

Tabell 47 viser netto driftsutgifter i barnevernstjenesten (funksjon 244, 251 og 252) i % av totale netto driftsutgifter.

¹⁰ Fra og med rapporteringsåret 2013 er alle undersøkelser startet og/eller avsluttet i løpet av året innhentet og publisert. Før dette ble kun en undersøkelse pr. barn innhentet og publisert. Tallene for 2013 og 2014 er derfor ikke sammenlignbare med tidligere år.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	4,2 %	3,9 %	3,9 %	3,8 %	4,1 %	-0,1	0,3
Harstad	3,7 %	3,6 %	3,9 %	3,9 %	3,7 %	0,0	-0,2
Kvæfjord	2,2 %	2,2 %	2,4 %	2,4 %	3,3 %	1,0	0,9
Skånland	3,9 %	3,4 %	2,3 %	3,4 %	3,6 %	-0,3	0,2
Ibestad	1,9 %	2,2 %	4,3 %	5,5 %	6,7 %	4,9	1,3
Gratangen	1,8 %	1,0 %	1,0 %	0,9 %	1,6 %	-0,2	0,7
Lavangen	4,3 %	2,6 %	2,3 %	3,2 %	3,1 %	-1,2	-0,1
Bardu	3,2 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %	3,4 %	0,2	0,7
Salangen	8,2 %	9,2 %	9,0 %	11,1 %	8,2 %	-0,1	-3,0
Målselv	3,2 %	2,8 %	1,8 %	2,7 %	3,0 %	-0,1	0,3
Sørreisa	3,2 %	4,0 %	4,8 %	4,1 %	4,2 %	1,0	0,1
Dyrøy	0,9 %	0,8 %	1,6 %	2,1 %	1,7 %	0,8	-0,4
Tranøy	2,1 %	1,8 %	1,6 %	2,0 %	2,0 %	-0,1	0,0
Torsken			1,0 %	1,1 %	0,8 %		-0,3
Berg	2,3 %	3,0 %	2,3 %	2,7 %	3,3 %	0,9	0,5
Lenvik	3,5 %	3,0 %	3,5 %	3,1 %	2,9 %	-0,6	-0,1
Balsfjord	2,2 %	1,1 %	1,9 %	3,1 %	2,3 %	0,1	-0,7
Karlsøy	2,2 %	2,3 %	2,7 %	2,4 %	3,1 %	1,0	0,7
Lyngen	1,3 %	1,2 %	1,4 %	1,2 %	1,6 %	0,3	0,5
Storfjord	0,5 %	1,4 %	2,7 %	3,5 %	3,7 %	3,1	0,2
Gáivuotna Kåfjord	1,5 %	1,3 %	2,0 %	1,4 %	1,0 %	-0,5	-0,4
Skjervøy	3,4 %	2,4 %	3,1 %	3,5 %	4,9 %	1,5	1,4
Nordreisa	4,4 %	3,7 %	3,3 %	3,4 %	3,5 %	-0,9	0,1
Kvænangen	4,5 %	2,5 %	2,8 %	3,5 %	2,5 %	-1,9	-1,0
Troms	3,5 %	3,2 %	3,4 %	3,5 %	3,6 %	0,1	0,1
Troms u/ Tromsø	3,1 %	2,9 %	3,0 %	3,3 %	3,3 %	0,2	0,0
Landet u/ Oslo	1,9 %	1,4 %	1,8 %	2,5 %	2,0 %	0,0	-0,5

Tabell 47: Netto driftsutgifter i barnevernstjenesten i % av totale netto driftsutgifter, 2010-2014.

Tabellen viser at kommunene i Troms gjennomgående bruker noe mer midler på barnevernstjenesten enn landsgjennomsnittet. Andelen av utgiftene som brukes på barnevern er rimelig stabil, men har økt litt mer i Troms enn for landet som helhet de siste fem årene.

Det er til dels store variasjoner mellom kommunene i Troms mht. andelen av netto driftsutgifter som går til barnevernstjenesten. Barnevernstjenesten er et område der det kan være vanskelig å anslå utgiftsnivået i budsjettet, og utgiftene vil typisk kunne variere en del fra år til år.

I 2014 var det kommunene Salangen og Ibestad som hadde størst andel netto driftsutgifter til barnevern, mens kommunene Torsken og Kåfjord hadde lavest andel.

Kommunene Ibestad og Storfjord hadde størst økning fra 2010 til 2014. Kvænangen og Lavangen hadde størst nedgang i andelen netto driftsutgifter som brukes på barnevern.

Dekningsgrader – barnevern

Tabell 48 viser barn med undersøkelse i forhold til antall innbyggere 0-17 år.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	3,4 %	4,4 %	4,4 %	3,4 %	3,8 %	0,3	0,3
Harstad	3,3 %	3,4 %	3,9 %	3,5 %	4,2 %	1,0	0,7
Kvæfjord	5,6 %	9,1 %	8,5 %	6,3 %	7,3 %	1,7	1,0
Skånland	6,1 %	4,9 %	2,0 %	3,1 %	3,3 %	-2,8	0,2
Ibestad	9,0 %	12,4 %	13,7 %	5,1 %	10,5 %	1,4	5,4
Gratangen	8,4 %	6,1 %	6,3 %	3,4 %	9,9 %	1,5	6,4
Lavangen	11,8 %	9,1 %	6,6 %	8,6 %	9,6 %	-2,2	1,1
Bardu	5,8 %	5,1 %	5,4 %	5,0 %	4,9 %	-0,9	-0,1
Salangen	13,9 %	11,7 %	10,8 %	10,3 %	9,5 %	-4,4	-0,8
Målselv	5,0 %	5,4 %	4,6 %	5,1 %	6,9 %	1,9	1,8
Sørreisa	3,9 %	5,1 %	4,3 %	5,2 %	6,0 %	2,1	0,8
Dyrøy	4,2 %	8,0 %	5,8 %	2,8 %	4,1 %	-0,1	1,3
Tranøy	2,6 %	3,4 %		2,3 %	7,0 %	4,4	4,7
Torsken	6,3 %	8,2 %	4,1 %	3,5 %	6,0 %	-0,2	2,5
Berg	2,5 %	2,8 %	8,8 %	11,3 %	7,0 %	4,5	-4,4
Lenvik	5,5 %	5,9 %	5,5 %	4,8 %	5,4 %	-0,1	0,6
Balsfjord	5,2 %	8,1 %	8,4 %	8,3 %	8,5 %	3,3	0,3
Karlsøy	7,0 %	5,3 %	5,3 %	5,6 %	9,9 %	2,9	4,3
Lyngen	2,9 %	5,8 %	5,7 %	4,9 %	5,9 %	3,0	1,0
Storfjord	3,3 %	8,4 %	8,3 %	5,7 %	6,5 %	3,2	0,8
Gáivuotna Kåfjord	4,4 %	6,5 %	6,5 %	9,2 %	5,0 %	0,6	-4,2
Skjervøy	5,4 %	5,8 %	6,0 %	9,6 %	7,2 %	1,7	-2,5
Nordreisa	7,2 %	10,4 %	7,6 %	7,6 %	6,3 %	-1,0	-1,4
Kvænangen	8,6 %	9,6 %	6,0 %	10,8 %	10,7 %	2,0	-0,2
Troms	4,4 %	5,2 %	5,0 %	4,5 %	5,0 %	0,6	0,5
Troms u/ Tromsø	5,1 %	5,9 %	5,5 %	5,4 %	6,0 %	0,9	0,6
Landet u/ Oslo	3,6 %	3,9 %	3,9 %	4,1 %	4,3 %	0,7	0,2

Tabell 48: Barn med undersøkelse i % av antall innbyggere 0-17 år, 2010-2014

Tallene for undersøkelser i 2013 og 2014 er ikke direkte sammenlignbare med tidligere år, jf. tidligere merknad, slik at endringen fra 2010 til 2014 må tolkes med forsiktighet.

Vi ser at andelen barn med undersøkelse i % av antall innbyggere 0-17 år er høyere i Troms enn for landet som helhet.

Kommunene Kvænangen, Ibestad, Gratangen og Karlsøy hadde høyest andel barn med undersøkelser i 2014. Skånland og Tromsø kommuner hadde lavest andel.

Tabell 49 på neste side viser andel barn med barnevernstiltak (hjelpetiltak eller omsorgstiltak) ift. innbyggere 0-17 år.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	5,4 %	5,6 %	5,6 %	5,3 %	5,0 %	-0,4	-0,3
Harstad	4,7 %	4,5 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	0,3	0,0
Kvæfjord	7,2 %	8,0 %	8,0 %	7,8 %	8,3 %	1,1	0,5
Skånland	8,3 %	8,5 %	6,8 %	4,7 %	4,9 %	-3,5	0,2
Ibestad	10,7 %	9,7 %	18,0 %	18,3 %	16,3 %	5,6	-2,0
Gratangen	4,2 %	3,7 %	4,9 %	2,5 %	4,7 %	0,5	2,2
Lavangen	6,1 %	6,5 %	7,9 %	8,6 %	7,3 %	1,2	-1,2
Bardu	8,6 %	7,5 %	7,2 %	6,6 %	6,1 %	-2,6	-0,5
Salangen	14,9 %	17,4 %	17,5 %	17,0 %	15,2 %	0,3	-1,8
Målselv	6,0 %	6,8 %	7,3 %	5,8 %	6,0 %	0,0	0,3
Sørreisa	5,0 %	6,9 %	8,7 %	8,5 %	7,9 %	2,9	-0,5
Dyrøy	8,9 %	10,2 %	11,5 %	12,0 %	8,2 %	-0,7	-3,9
Tranøy	4,0 %	3,4 %	3,8 %	3,9 %	4,8 %	0,8	0,8
Torsken	5,0 %	4,8 %	4,8 %	3,5 %	2,7 %	-2,3	-0,8
Berg	3,8 %	4,2 %	5,0 %	10,7 %	10,1 %	6,4	-0,5
Lenvik	5,9 %	5,7 %	7,0 %	6,6 %	5,3 %	-0,5	-1,2
Balsfjord	4,9 %	5,1 %	5,3 %	6,3 %	6,1 %	1,3	-0,2
Karlsøy	7,9 %	9,0 %	9,7 %	8,3 %	9,4 %	1,5	1,1
Lyngen	3,8 %	4,2 %	3,8 %	4,7 %	5,0 %	1,2	0,3
Storfjord	5,6 %	7,0 %	5,9 %	5,4 %	8,1 %	2,5	2,7
Gáivuotna Kåfjord	5,1 %	5,8 %	5,5 %	8,2 %	5,5 %	0,4	-2,7
Skjervøy	7,4 %	7,3 %	8,9 %	8,8 %	8,6 %	1,2	-0,2
Nordreisa	7,2 %	9,5 %	8,4 %	7,0 %	6,8 %	-0,4	-0,1
Kvænangen	12,2 %	8,8 %	8,6 %	9,1 %	10,7 %	-1,5	1,6
Troms	5,8 %	6,0 %	6,3 %	6,0 %	5,8 %	-0,1	-0,3
Troms u/ Tromsø	6,1 %	6,4 %	6,9 %	6,7 %	6,4 %	0,3	-0,3
Landet u/ Oslo	4,5 %	4,7 %	4,8 %	4,8 %	4,8 %	0,3	0,0

Tabell 49: Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år, 2010-2014

En større andel av barn 0-17 år i Troms (5,8 % og 6,4 % for Troms u/ Tromsø i 2014) mottar hjelp fra barnevernet i forhold til landsgjennomsnittet (4,8 % i 2014). Andelen er svakt økende for landet og for Troms u/ Tromsø, mens det har vært en nedgang for Troms samlet sett.

Kommunene Ibestad og Salangen hadde høyest andel barn med barnevernstiltak i 2014, mens Torsken kommune hadde lavest andel.

Produktivitet – barnevern

Andel undersøkelser med behandlingstid over tre måneder

Når barnevernet får en melding, skal det innen én uke avklares om det skal settes i gang en undersøkelse eller om meldingen kan henlegges. En undersøkelse skal gjennomføres innen tre måneder (i særlige tilfeller kan fristen være seks måneder).

Tabell 50 viser andel undersøkelser med behandlingstid over tre måneder.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	13,4 %	20,6 %	12,5 %	20,9 %	30,6 %	17,2	9,6
Harstad	11,7 %	11,8 %	15,9 %	7,6 %	13,1 %	1,4	5,5
Kvæfjord	40,7 %	26,7 %	44,9 %	16,7 %	51,6 %	10,9	34,9
Skånland	39,3 %	66,7 %	66,7 %	80,0 %	62,5 %	23,2	-17,5
Ibestad	10,5 %	19,0 %	19,4 %	0,0 %	51,9 %	41,3	51,9
Gratangen	56,3 %	42,9 %	62,5 %		75,0 %	18,8	
Lavangen	35,3 %	52,6 %	36,4 %	33,3 %	38,5 %	3,2	5,1
Bardu	27,7 %	25,6 %	27,5 %	18,2 %	24,3 %	-3,3	6,1
Salangen	30,2 %	32,1 %	26,9 %	52,6 %	18,8 %	-11,4	-33,9
Målselv	66,0 %	62,5 %	54,5 %	60,0 %	52,9 %	-13,1	-7,1
Sørreisa	28,0 %	24,3 %	12,1 %	33,3 %	37,2 %	9,2	3,9
Dyrøy	0,0 %	23,5 %	10,0 %	42,9 %	40,0 %	40,0	-2,9
Tranøy	0,0 %	0,0 %			95,2 %		
Torsken	0,0 %	0,0 %	16,7 %	20,0 %	25,0 %	25,0	5,0
Berg	0,0 %	0,0 %	0,0 %	78,6 %	85,7 %	85,7	7,1
Lenvik	2,3 %	13,3 %	7,0 %	44,4 %	85,9 %	83,6	41,4
Balsfjord	16,7 %	17,1 %	17,3 %	18,3 %	32,4 %	15,7	14,1
Karlsøy	18,5 %	10,5 %	22,2 %	17,6 %	17,9 %	-0,7	0,2
Lyngen	0,0 %	25,9 %	27,6 %	25,0 %	27,3 %	27,3	2,3
Storfjord	60,0 %	41,4 %	31,3 %	28,6 %	33,3 %	-26,7	4,8
Gáivuotna Kåfjord	23,1 %	58,3 %	18,8 %	23,5 %	26,7 %	3,6	3,1
Skjervøy	29,6 %	56,3 %	40,6 %	60,4 %	27,3 %	-2,4	-33,1
Nordreisa	60,8 %	39,4 %	46,7 %	49,2 %	47,0 %	-13,8	-2,2
Kvænangen	64,7 %	28,6 %	36,4 %	65,2 %	34,6 %	-30,1	-30,6
Troms	21,0 %	25,5 %	20,2 %	29,5 %	36,4 %	15,4	7,0
Troms u/ Tromsø	25,3 %	28,3 %	25,1 %	33,9 %	39,4 %	14,1	5,4
Landet u/ Oslo	25,8 %	26,6 %	24,3 %	27,3 %	22,3 %	-3,5	-5,0

Tabell 50: Andel undersøkelser med behandlingstid over tre måneder, 2010-2014

Nøkkeltallet forteller hvor mange av undersøkelsene som i statistikkåret hadde en behandlingstid på over de tre måneder som barnevernloven setter, jf § 6-9. En høy andel tilsier at kommunen har mange saker med behandlingstid utover fristen for behandling av undersøkelser i barnevernet. Det er imidlertid ikke nødvendigvis snakk om lovbrudd, da loven åpner for at fristen «i særlige tilfeller» kan være seks måneder.

I følge KOSTRA-tallene har andelen undersøkelser med saksbehandlingstid over tremånedersfristen gått betydelig opp i Troms i perioden 2010-2014, fra 21 % i 2010 til 36,4 % i 2014 (15,4 prosentpoeng). For Troms u/ Tromsø var økningen på 14,1 prosentpoeng fra 25,3 % til 39,4 %.

På landsbasis har andelen gått ned i perioden, og spesielt det siste året var det en markant nedgang på 5 prosentpoeng.

Hele 21 av 24 kommuner i Troms hadde høyere andel fristoversittelser enn landsgjennomsnittet i 2014.

Av kommunene i Troms var det Tranøy, Berg og Lenvik (felles interkommunal barneverntjeneste) som hadde størst andel fristoversittelser i 2014. Kommunene Harstad, Salangen og Karlsøy hadde lavest andel fristoversittelser, og var de tre kommunene med lavere andel enn landsgjennomsnittet.

Stillinger med fagutdanning

I tabell 51 vises stillinger med fagutdanning (sosionomer, barnevernspedagoger og annen høyskoleutdanning) per 100 barn 0-17 år¹¹.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	4,2	4,4	4,4	4,4	4,9	17,1 %	9,6 %
Harstad	3,3	4,3	5,4	6,1	5,7	71,6 %	-6,3 %
Kvæfjord	5,6	7,6	6,7	6,7	7,2	27,0 %	6,4 %
Skånland	3,7	5,1	5,0	5,2	5,6	50,8 %	6,7 %
Ibestad	4,3	6,6	6,4	8,5	8,4	95,0 %	-1,7 %
Gratangen	6,5	10,3	7,8	6,9	7,5	15,4 %	9,5 %
Lavangen	6,1	10,0	7,0	6,3	7,8	27,0 %	23,7 %
Bardu	4,4	5,6	5,8	5,8	8,3	90,6 %	44,2 %
Salangen	6,0	7,8	11,6	13,3	12,4	107,3 %	-7,1 %
Målselv	4,1	4,5	5,2	5,6	5,6	37,2 %	0,9 %
Sørreisa	3,3	3,7	4,3	6,7	5,1	55,0 %	-23,9 %
Dyrøy	3,4	3,5	15,0	25,0	7,1	111,6 %	-71,4 %
Tranøy	3,3	3,4	3,5	3,3	3,2	-3,5 %	-2,9 %
Torsken	1,3	1,4	2,0	2,1	5,4	326,8 %	154,1 %
Berg	5,0	5,6	5,0	5,3	5,1	1,3 %	-5,1 %
Lenvik	3,3	3,5	3,9	4,4	4,6	38,5 %	4,1 %
Balsfjord	2,6	3,6	3,5	3,6	4,4	73,8 %	23,4 %
Karlsøy	3,8	5,8	6,0	6,1	8,0	109,6 %	32,2 %
Lyngen	3,0	4,0	4,1	4,2	4,5	48,5 %	6,8 %
Storfjord	3,5	5,8	5,9	6,2	8,1	131,9 %	31,0 %
Gáivuotna Kåfjord	4,6	4,7	6,2	6,4	6,6	42,1 %	2,4 %
Skjervøy	2,3	4,6	4,3	5,0	6,6	193,2 %	33,5 %
Nordreisa	4,6	4,7	5,6	6,2	5,7	24,0 %	-8,6 %
Kvænangen	7,8	8,0	8,6	8,7	6,7	-15,0 %	-23,0 %
Troms	3,9	4,6	4,9	5,3	5,4	38,2 %	3,1 %
Troms u/ Tromsø	3,8	4,7	5,4	6,0	5,9	57,6 %	-0,9 %
Landet u/ Oslo	2,8	3,2	3,5	3,9	4,1	47,3 %	6,6 %

Tabell 51: Stillinger med fagutdanning pr. 100 barn 0-17 år

Vi ser antall stillinger med fagutdanning pr. 1000 barn 0-17 år er høyere i Troms (5,4 og 5,9 for Troms u/ Tromsø) enn for landet som helhet (4,1). For Troms u/ Tromsø har også økningen i antall stillinger vært større enn økningen på landsbasis de siste fem årene. Økningen i antall stillinger har sammenheng med det øremerkete tilskuddet som kom i 2011.

Tallene for Dyrøy kommune for 2012 og 2013 er nok ikke riktige. Sett bort fra dette hadde Salangen kommune størst antall stillinger pr 1000 barn i 2014 med 12,4. Tranøy kommune hadde færrest med 3,2 stillinger.

¹¹ Fra og med 2013 er også tiltaksstillinger på funksjon 252 inkludert. Fra og med 2012 er tiltaksstillinger på funksjon 251 inkludert i tillegg til saksbehandler-/administrasjonsstillinger på funksjon 244.

3.5. Sosialtjenesten

Tabell 52 viser utviklingen i sosialtjenesten de siste fem årene.

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Troms							
Totalt antall sosialhjelpsmottakere	3 730	3 429	3 442	3 861	3 959	6,1 %	2,5 %
Sosialhjelpsmottakere 18-24 år	1 006	954	975	1 071	1 099	9,2 %	2,6 %
Årsverk i sosialtjenesten	148,95	128,7	144,52	168,5	122,35	-17,9 %	-27,4 %
Troms u/ Tromsø							
Totalt antall sosialhjelpsmottakere	2 171	2 087	2 146	2 372	2 347	8,1 %	-1,1 %
Sosialhjelpsmottakere 18-24 år	601	599	959	648	654	8,8 %	0,9 %
Årsverk i sosialtjenesten	77,0	82,2	75,0	85,0	70,4	-8,6 %	-17,2 %
Landet u/ Oslo							
Totalt antall sosialhjelpsmottakere	107 571	105 980	104 221	109 755	113 685	5,7 %	3,6 %
Sosialhjelpsmottakere 18-24 år	27 000	26 436	26 011	26 815	27 420	1,6 %	2,3 %
Årsverk i sosialtjenesten	4 049	4 141	4 404	4 394	4 431	9,4 %	0,8 %

Tabell 52: Utvikling i sosialtjenesten, 2010-2014

Det har vært en økning i antall sosialhjelpsmottakere i Troms på 6,1 % de siste fem årene sett under ett, og 8,1 % for Troms u/ Tromsø. På landsbasis var økningen på 5,7 %.

For Troms var økningen størst blant de yngste sosialhjelpsmottakerne (9,2 % og 8,8 % for Troms u/Tromsø), mens det ikke var tilsvarende utvikling på landsnivå.

Fra 2013 til 2014 økte antall sosialhjelpsmottakere med 2,5 % i Troms, mens det for Troms u/ Tromsø var en nedgang på 1,1 %. På landsbasis var det en økning på 3,6 %.

KOSTRA-tallene viser at det har vært en betydelig økning i antall årsverk i den kommunale delen av sosialtjenesten fra 2012 til 2013, og en tilsvarende nedgang fra 2013 til 2014. Det har vært spesielt stor økning med påfølgende nedgang i Tromsø kommune. Fylkesmannen antar at dette kan ha sammenheng med hvilke tjenester som legges til NAV-kontoret. Også for Troms u/ Tromsø kommune har det vært en nedgang i antall årsverk i perioden.

Prioritering - sosialtjenesten

Tabell 53 viser utviklingen i netto driftsutgifter i sosialtjenesten i % av totale netto driftsutgifter.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	4,0%	3,2%	3,2%	3,5%	3,7%	-0,3	0,2
Harstad	3,3%	3,1%	3,4%	3,7%	3,8%	0,5	0,1
Kvæfjord	1,0%	1,3%	1,5%	1,5%	1,8%	0,8	0,3
Skånland	1,7%	1,5%	1,3%	1,7%	1,6%	-0,1	-0,1
Ibestad	1,4%	1,2%	1,4%	1,1%	1,1%	-0,3	0,0
Gratangen	3,2%	2,4%	2,7%	1,3%	3,4%	0,2	2,2
Lavangen	1,1%	2,1%	1,8%	2,3%	3,3%	2,2	0,9
Bardu	1,3%	1,5%	1,2%	1,4%	1,7%	0,3	0,2
Salangen	4,1%	2,0%	2,3%	3,6%	3,1%	-1,0	-0,5
Målselv	2,8%	2,4%	3,7%	1,8%	1,6%	-1,2	-0,2
Sørreisa	1,0%	1,3%	1,2%	1,4%	1,5%	0,5	0,1
Dyrøy	1,8%	0,9%	2,1%	1,7%	1,1%	-0,7	-0,6
Tranøy	1,4%	1,7%	1,8%	2,0%	1,7%	0,3	-0,3
Torsken			0,8%	0,9%	1,5%	1,5	0,6
Berg	1,8%	2,7%	2,7%	3,5%	4,3%	2,5	0,8
Lenvik	1,6%	2,6%	1,8%	2,4%	2,5%	0,9	0,2
Balsfjord	1,1%	1,5%	1,2%	1,8%	1,6%	0,5	-0,3
Karlsøy	2,3%	1,6%	1,5%	1,7%	2,4%	0,1	0,7
Lyngen	1,4%	1,2%	1,5%	1,9%	1,8%	0,4	0,0
Storfjord	2,0%	1,7%	1,5%	2,5%	1,7%	-0,4	-0,8
Gáivuotna Kåfjord	2,3%	2,1%	2,3%	2,0%	2,1%	-0,2	0,1
Skjervøy	3,0%	2,1%	1,0%	1,8%	1,4%	-1,7	-0,4
Nordreisa	2,4%	2,1%	2,2%	2,7%	2,4%	-0,1	-0,3
Kvænangen	1,3%	1,1%	1,3%	1,3%	1,6%	0,4	0,3
Troms	2,8%	2,5%	2,5%	2,8%	2,9%	0,1	0,1
Troms u/ Tromsø	2,2%	2,1%	2,1%	2,4%	2,4%	0,2	0,0
Landet u/ Oslo	4,0%	3,5%	3,4%	3,6%	3,7%	-0,3	0,1

Tabell 53: Netto driftsutgifter i sosialtjenesten i % av totale netto driftsutgifter, 2010-2014

Kommunene i Troms har noe lavere andel netto driftsutgifter til sosialtjenesten enn landsgjennomsnittet. Vi ser imidlertid også at andelen har økt mer i Troms de siste fem årene enn for landet u/ Oslo, hvor det har vært en nedgang.

I 2014 var det kommunene Berg, Tromsø og Harstad som hadde høyest andel netto driftsutgifter til sosialtjenesten. Kommunene Ibestad og Dyrøy brukte minst midler på sosialtjenesten, målt som andel av totale netto driftsutgifter.

De siste fem årene har Berg og Lavangen kommuner hatt størst økning i andelen av utgiftene som går til sosialtjenesten. Skjervøy og Målselv kommuner har hatt størst nedgang i andelen.

Dekningsgrader - sosialtjenesten

Tabell 54 viser andel sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år i % av antall innbyggere i samme aldersgruppe.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	3,3 %	2,8 %	2,7 %	3,0 %	3,2 %	-0,1	0,2
Harstad	3,3 %	3,4 %	3,7 %	4,6 %	4,4 %	1,0	-0,2
Kvæfjord	4,6 %	5,3 %	5,1 %	5,0 %	5,5 %	0,9	0,5
Skånland	3,6 %	3,9 %	4,0 %	4,1 %	4,2 %	0,6	0,2
Ibestad	4,6 %	3,5 %	4,6 %	5,0 %	3,8 %	-0,8	-1,2
Gratangen	8,1 %	9,9 %	9,3 %	8,3 %	7,2 %	-0,9	-1,1
Lavangen	7,0 %	6,9 %	6,8 %	5,3 %	5,7 %	-1,3	0,4
Bardu	1,7 %	1,3 %	2,3 %	1,8 %	1,8 %	0,2	0,0
Salangen	3,6 %	2,8 %	4,0 %	5,8 %	5,7 %	2,1	-0,1
Målselv	1,8 %	1,4 %	2,0 %	2,2 %	2,1 %	0,3	-0,2
Sørreisa	3,1 %	3,3 %	2,7 %	3,6 %	3,5 %	0,4	0,0
Dyrøy	4,3 %	4,2 %	2,7 %	3,9 %	3,8 %	-0,5	-0,2
Tranøy	5,8 %	7,0 %	5,7 %	6,4 %	6,4 %	0,6	0,0
Torsken	4,1 %	4,5 %	4,6 %	3,6 %	3,9 %	-0,2	0,3
Berg	5,7 %	7,4 %	2,9 %	6,3 %	6,9 %	1,3	0,7
Lenvik	3,6 %	2,8 %	2,7 %	2,4 %	2,7 %	-0,9	0,3
Balsfjord	3,0 %	3,4 %	3,5 %	4,0 %	3,2 %	0,2	-0,8
Karlsøy	5,1 %	5,1 %	4,8 %	5,5 %	6,1 %	0,9	0,6
Lyngen	3,0 %	2,2 %	3,0 %	3,5 %	3,5 %	0,5	0,0
Storfjord	2,6 %	2,8 %	2,5 %	3,1 %	3,5 %	1,0	0,4
Gáivuotna Kåfjord	5,3 %	4,6 %	5,3 %	4,2 %	3,7 %	-1,6	-0,5
Skjervøy	8,3 %	6,9 %	6,2 %	6,1 %	6,5 %	-1,8	0,4
Nordreisa	4,8 %	4,8 %	4,8 %	5,5 %	5,9 %	1,0	0,3
Kvæningen	6,2 %	6,0 %	7,1 %	6,2 %	7,2 %	1,0	1,0
Troms	3,6 %	3,3 %	3,2 %	3,6 %	3,7 %	0,1	0,1
Troms u/ Tromsø	3,7 %	3,6 %	3,7 %	4,1 %	4,1 %	0,3	0,0
Landet u/ Oslo	3,8 %	3,7 %	3,6 %	3,8 %	3,9 %	0,1	0,1

Tabell 54: Andel sosialhjelpsmottakere 20-66 år i forhold til innbyggere 20-66 år, 2010-2014

Tabellen viser at andelen sosialhjelpsmottakere i Troms gjennomgående er noe lavere enn for landet som helhet (3,7 % mot 3,9 % i 2014), men at andelen for Troms u/ Tromsø (4,1 %) er høyere enn landsgjennomsnittet, hvor også andelen har økt mest.

Gratangen og Kvæningen kommuner har høyest andel sosialhjelpsmottakere med 7,2 % i 2014. Bardu og Målselv har lavest andel, med hhv. 1,8 % og 2,1 %.

Salangen kommune har hatt størst økning i årene 2010-2014 med 2,1 prosentpoeng, mens Skjervøy og Kåfjord kommuner har hatt størst nedgang med hhv. 1,8 og 1,6 prosentpoeng.

Produktivitet - sosialtjenesten

Tabell 55 viser enhetskostnader i sosialtjenesten, målt ved brutto driftsutgifter pr mottaker. Dette er driftsutgiftene ved kommunens egen tjenesteproduksjon inkludert avskrivninger korrigeret for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp mv. Brutto driftsutgifter er utgifter som føres på funksjon 242 (råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid), 243 (tilbud til personer med rusproblemer) og 281 (økonomisk sosialhjelp, dvs. lån og bidrag etter lov om sosiale tjenester i NAV §§ 18 og 19).

	2010	2011	2012	2013	2014	Prosentvis endring 2010-2014	Prosentvis endring 2013-2014
Tromsø	27 889	35 846	37 722	36 349	40 808	46,3 %	12,3 %
Harstad	23 757	27 040	27 494	19 663	20 016	-15,7 %	1,8 %
Kvæfjord	9 233	10 347	15 520	15 885	19 255	108,5 %	21,2 %
Skånland	20 057	16 226	19 880	23 757	20 183	0,6 %	-15,0 %
Ibestad	16 146	24 300	20 432	16 878	24 484	51,6 %	45,1 %
Gratangen	26 473	22 908	35 258	40 875	67 224	153,9 %	64,5 %
Lavangen	15 634	28 024	30 816	32 314	59 576	281,1 %	84,4 %
Bardu	71 170	91 000	43 288	60 638	66 404	-6,7 %	9,5 %
Salangen	81 925	53 537	32 471	34 860	35 066	-57,2 %	0,6 %
Målselv	83 696	98 926	141 198	48 630	54 576	-34,8 %	12,2 %
Sørreisa	12 318	12 554	15 460	16 447	19 040	54,6 %	15,8 %
Dyrøy	23 758	29 100	68 789	44 857	24 885	4,7 %	-44,5 %
Tranøy	13 264	10 852	14 510	12 925	12 696	-4,3 %	-1,8 %
Torsken			20 667	23 429	53 591		128,7 %
Berg	29 467	26 122	71 125	41 306	46 026	56,2 %	11,4 %
Lenvik	12 223	39 567	29 609	48 928	39 195	220,7 %	-19,9 %
Balsfjord	32 476	26 783	33 435	30 481	44 908	38,3 %	47,3 %
Karlsøy	27 075	15 526	21 127	17 500	18 398	-32,0 %	5,1 %
Lynge	26 650	41 907	36 750	45 000	41 283	54,9 %	-8,3 %
Storfjord	61 355	47 394	46 286	48 325	45 386	-26,0 %	-6,1 %
Gáivuotna Kåfjord	21 108	23 406	21 889	26 194	38 875	84,2 %	48,4 %
Skjervøy	8 438	10 516	11 179	12 400	12 645	49,9 %	2,0 %
Nordreisa	18 188	16 987	12 929	12 881	13 613	-25,2 %	5,7 %
Kvænangen	9 792	10 160	12 434	15 140	15 518	58,5 %	2,5 %
Troms	26 151	30 990	33 256	30 222	33 332	27,5 %	10,3 %
Troms u/ Tromsø	24 903	27 867	30 559	26 376	28 197	13,2 %	6,9 %
Landet u/ Oslo	31 875	35 278	39 712	38 294	40 312	26,5 %	5,3 %

Tabell 55: Brutto driftsutgifter sosialtjenesten pr mottaker, 2010-2014.

Enhetskostnadene i Troms er i gjennomsnitt lavere enn for landet som helhet. De siste fem årene har utgiftene økt betydelig mer på landsbasis (26,5 %) enn i Troms u/ Tromsø (13,2 %), mens det har vært en større økning i Tromsø kommune (27,5 %).

Av kommunene i Troms hadde Gratangen og Bardu kommuner høyest enhetskostnader i 2014. Skjervøy og Tranøy hadde lavest enhetskostnader i 2014.

Lavangen og Lenvik kommuner har hatt størst økning i enhetskostnadene de siste fem årene, mens Tranøy og Nordreisa kommuner har hatt størst nedgang. Lenvik og Lavangen kommuner har også hatt størst økning det siste året, mens Salangen og Målselv kommuner hadde størst nedgang.

Utdypende tjenesteindikatorer - sosialtjenesten

Andel sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde

Tabell 56 viser andelen av sosialhjelpsmottakerne i kommunen som har oppgitt sosialhjelp som den viktigste kilden til livsopphold ved siste kontakt med sosialkontoret

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	56,1 %	50,4 %	49,8 %	52,7 %	48,5 %	-7,6	-4,2
Harstad	57,3 %	59,6 %	57,8 %	57,3 %	54,7 %	-2,6	-2,6
Kvæfjord	42,2 %	40,8 %	35,3 %	42,7 %	43,4 %	1,2	0,7
Skånland	37,1 %	57,1 %	44,0 %	41,9 %	54,9 %	17,7	13,0
Ibestad	36,6 %	36,7 %	32,4 %	31,7 %	22,6 %	-14,0	-9,1
Gratangen	38,2 %	47,7 %	33,9 %	21,4 %	36,7 %	-1,4	15,3
Lavangen	24,4 %	28,6 %	23,7 %	25,7 %	33,3 %	8,9	7,6
Bardu	40,4 %	48,6 %	40,7 %	48,9 %	51,9 %	11,5	3,0
Salangen	43,4 %	41,5 %	48,6 %	46,5 %	44,7 %	1,3	-1,8
Målselv	34,2 %	55,9 %	56,0 %	55,0 %	54,3 %	20,2	-0,7
Sørreisa	51,5 %	55,4 %	65,1 %	48,7 %	46,7 %	-4,8	-2,0
Dyrøy	45,5 %	40,0 %	57,9 %	53,6 %	46,2 %	0,7	-7,4
Tranøy	49,1 %	50,8 %	49,0 %	45,3 %	64,3 %	15,2	19,0
Torsken	17,4 %	25,0 %	45,8 %	38,1 %	40,9 %	23,5	2,8
Berg	56,7 %	80,5 %	62,5 %	61,1 %	61,5 %	4,9	0,4
Lenvik	44,2 %	45,8 %	42,1 %	46,1 %	46,5 %	2,3	0,4
Balsfjord	32,0 %	31,3 %	30,4 %	28,6 %	31,2 %	-0,8	2,6
Karlsøy	45,0 %	33,3 %	38,0 %	40,0 %	33,0 %	-12,0	-7,0
Lyngen	41,7 %	39,5 %	37,5 %	29,5 %	35,0 %	-6,7	5,5
Storfjord	22,6 %	45,5 %	48,6 %	47,5 %	43,2 %	20,6	-4,3
Gáivuotna Kåfjord	50,0 %	54,7 %	47,2 %	43,5 %	43,8 %	-6,3	0,2
Skjervøy	35,0 %	31,7 %	29,9 %	30,4 %	30,6 %	-4,4	0,2
Nordreisa	30,9 %	28,0 %	37,7 %	41,5 %	37,6 %	6,7	-3,9
Kvæningen	24,5 %	16,0 %	35,8 %	52,0 %	44,6 %	20,1	-7,4
Troms	48,7 %	47,9 %	47,1 %	48,7 %	47,1 %	-1,6	-1,6
Troms u/ Tromsø	43,4 %	46,3 %	45,5 %	46,2 %	46,2 %	2,8	-0,1
Landet u/ Oslo	43,3 %	42,6 %	43,9 %	44,8 %	45,5 %	2,3	0,7

Tabell 56: Andel sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde, 2010-2014

Vi ser av tabellen at andelen sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde er litt høyere i Troms enn for landet som helhet. I 2014 var andelen 47,1 % i Troms og 46,2 % for Troms u/ Tromsø, mens den for landet u/ Oslo var på 45,5 %.

De siste fem årene har andelen økt med 2,8 prosentpoeng i Troms u/ Tromsø, mens andelen har gått ned med 1,6 prosentpoeng i Tromsø. På landsbasis har det vært en økning på 2,3 prosentpoeng.

Tranøy og Berg kommuner (64,3 % og 61,5 %) hadde høyest andel sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde i 2014, mens Ibestad kommune hadde lavest andel i 2014 (22,6 %).

Torsken, Storfjord, Målselv og Kvæningen har hatt størst økning i andelen de siste fem årene sett under ett, mens Ibestad og Karlsøy har hatt størst nedgang.

Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 mnd. eller mer

Tabell 57 viser andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	28,2 %	24,9 %	23,5 %	25,6 %	28,5 %	0,3	2,9
Harstad	23,9 %	29,8 %	32,4 %	33,3 %	36,2 %	12,3	2,9
Kvæfjord	23,3 %	20,4 %	17,6 %	25,0 %	25,5 %	2,1	0,5
Skånland	17,1 %	21,4 %	6,7 %	12,2 %	13,4 %	-3,7	1,3
Ibestad	12,2 %	16,7 %			12,9 %	0,7	12,9
Gratangen	21,8 %	13,8 %	19,4 %	17,9 %	14,3 %	-7,5	-3,6
Lavangen	29,3 %	31,0 %	28,9 %	17,1 %	15,2 %	-14,1	-2,0
Bardu	27,7 %	25,7 %	22,0 %	19,1 %	36,5 %	8,9	17,4
Salangen	15,1 %	19,5 %	14,3 %	14,0 %	19,7 %	4,6	5,8
Målselv	11,4 %	16,2 %	14,3 %	16,0 %	10,9 %	-0,5	-5,1
Sørreisa	16,7 %	23,0 %	28,6 %	28,9 %	28,0 %	11,3	-0,9
Dyrøy			26,3 %	14,3 %	23,1 %	23,1	8,8
Tranøy	11,3 %	18,0 %	20,4 %	24,5 %	21,4 %	10,1	-3,1
Torsken						0,0	0,0
Berg					15,4 %	15,4	15,4
Lenvik	36,7 %	38,4 %	32,0 %	30,6 %	30,5 %	-6,2	-0,1
Balsfjord	18,4 %	20,0 %	11,3 %	18,0 %	14,7 %	-3,8	-3,4
Karlsøy	26,3 %	12,8 %	21,1 %	7,5 %	18,2 %	-8,1	10,7
Lyngen	6,7 %	11,6 %	10,7 %	11,5 %	13,3 %	6,7	1,9
Storfjord	19,4 %	15,2 %		12,5 %	13,6 %	-5,7	1,1
Gáivuotna Kåfjord	31,1 %	20,3 %	26,4 %	16,1 %	25,0 %	-6,1	8,9
Skjervøy	16,9 %	19,0 %	10,3 %	13,9 %	9,7 %	-7,2	-4,2
Nordreisa	8,7 %	10,7 %	9,1 %	10,8 %	18,2 %	9,5	7,4
Kvæningen	20,8 %	8,0 %	7,5 %	10,0 %	12,5 %	-8,3	2,5
Troms	24,3 %	23,5 %	21,8 %	23,2 %	25,9 %	1,6	2,7
Troms u/ Tromsø	21,5 %	22,6 %	20,8 %	21,7 %	24,2 %	2,7	2,5
Landet u/ Oslo	35,0 %	33,0 %	32,9 %	33,4 %	34,0 %	-1,0	0,6

Tabell 57: Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 mnd. eller mer, 2010-2014

Andelen sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer er lavere i Troms (25,9 % og 24,2 % for Troms u/ Tromsø) enn for landet u/ Oslo (34 %).

Andelen er svakt stigende i Troms de siste fem årene, mens det på landsbasis har vært en liten nedgang.

I 2014 var det Bardu og Harstad kommuner som hadde størst andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer (hhv. 36,5 % og 36,2 %). Skjervøy og Målselv hadde lavest andel med hhv. 9,7 % og 10,9 %.

3.6. Administrasjon

Tabell 58 viser netto driftsutgifter til administrasjon og styring i % av totale netto driftsutgifter for 2010-2014.

Indikatoren er basert på de nettoutgiftene som er direkte relatert til administrasjon, administrasjonslokaler og politisk styring/kontroll samt servicefunksjoner knyttet til administrasjon og styring, for kommune konsernet.

Utgifter og inntekter knyttet til premieavvik og øvrige fellesutgifter inngår ikke i denne indikatoren.

Det er netto driftsutgifter for funksjonene 100 Politisk styring og kontrollorganer, 120 Administrasjon, 130 Administrasjonslokaler, 140 Personal- og rekrutteringspolitiske tiltak og 150 Interne servicefunksjoner som inngår.

	2010	2011	2012	2013	2014	Endring 2010-2014	Endring 2013-2014
Tromsø	8,7 %	7,6 %	7,4 %	6,7 %	6,7 %	-2,0	0,0
Harstad	7,6 %	7,0 %	7,3 %	7,4 %	7,1 %	-0,5	-0,3
Kvæfjord	8,5 %	7,6 %	7,8 %	8,0 %	9,1 %	0,7	1,1
Skånland	12,4 %	11,5 %	9,9 %	9,4 %	9,5 %	-2,9	0,1
Ibestad	15,2 %	14,4 %	16,1 %	15,4 %	14,1 %	-1,1	-1,2
Gratangen	16,5 %	16,4 %	15,6 %	15,4 %	15,0 %	-1,5	-0,4
Lavangen	15,5 %	15,7 %	17,0 %	13,9 %	13,7 %	-1,7	-0,2
Bardu	15,9 %	14,3 %	14,1 %	11,0 %	10,1 %	-5,8	-0,9
Salangen	15,5 %	13,3 %	14,8 %	10,4 %	11,4 %	-4,1	1,0
Målselv	9,6 %	9,8 %	9,6 %	8,5 %	8,6 %	-1,0	0,1
Sørreisa	11,1 %	9,5 %	9,9 %	10,1 %	10,4 %	-0,7	0,3
Dyrøy	11,5 %	11,0 %	11,6 %	10,9 %	10,6 %	-0,9	-0,2
Tranøy	14,0 %	11,8 %	12,2 %	12,6 %	10,8 %	-3,2	-1,8
Torsken			17,8 %	18,0 %	16,7 %	16,7	-1,4
Berg	20,1 %	18,9 %	16,8 %	18,3 %	17,3 %	-2,8	-1,0
Lenvik	10,8 %	9,5 %	9,2 %	8,3 %	8,1 %	-2,7	-0,2
Balsfjord	9,7 %	8,6 %	8,9 %	8,2 %	9,3 %	-0,4	1,1
Karlsøy	14,1 %	12,7 %	13,0 %	13,6 %	14,3 %	0,2	0,7
Lyngen	10,1 %	9,6 %	10,6 %	12,3 %	11,1 %	1,0	-1,2
Storfjord	15,9 %	15,5 %	16,3 %	17,9 %	15,8 %	-0,1	-2,1
Gáivuotna Kåfjord	16,0 %	16,0 %	13,8 %	12,0 %	12,2 %	-3,8	0,2
Skjervøy	11,8 %	11,5 %	11,8 %	11,9 %	12,5 %	0,7	0,7
Nordreisa	9,8 %	8,7 %	9,9 %	9,5 %	9,4 %	-0,4	-0,1
Kvænangen	14,7 %	13,5 %	13,3 %	11,7 %	12,7 %	-2,0	1,1
Troms	10,4 %	9,3 %	9,3 %	8,7 %	8,6 %	-1,8	-0,1
Troms u/ Tromsø	11,3 %	10,4 %	10,5 %	9,9 %	9,9 %	-1,4	0,0
Landet u/ Oslo	9,7 %	8,6 %	8,4 %	8,1 %	8,2 %	-1,5	0,1

Tabell 58: Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i % av totale netto driftsutgifter, 2010-2014

Tabellen viser at kommunene i Troms har noe høyere andel netto driftsutgifter til administrasjon og styring (8,6 % for Troms og 9,9 % for Troms u/Tromsø) enn landet u/ Oslo (8,2 %).

Både i Troms og i landet for øvrig har andelen av netto utgifter som går til administrasjon og styring gått ned de siste fem årene.

Berg kommune og Torsken kommune har høyest andel netto driftsutgifter til administrasjon og styring med hhv. 17,3 % og 16,7 % i 2014, mens Tromsø kommune og Harstad kommune har lavest andel med hhv. 6,7 % og 7,1 %.

Bardu kommune har størst reduksjon i andelen de siste fem årene (- 5,8 prosentpoeng), mens Lyngen kommune har størst økning (1 prosentpoeng).

Avtalte årsverk i kommuneadministrasjonen

Tabell 59 viser utviklingen i antall avtalte årsverk i kommuneadministrasjonen sammenholdt med utviklingen i kommunen samlet sett.

	Avtalte årsverk i alt i kommunen				Avtalte årsverk i kommuneadministrasjonen			
	2010	2014	Absolutt endring	Prosentvis endring	2010	2014	Absolutt endring	Prosentvis endring
Tromsø	4 762	4 606	-156	-3,3 %	655	676	21	3,2 %
Harstad	2 053	2 093	40	1,9 %	237	238	1	0,4 %
Kvæfjord	547	510	-38	-6,9 %	60	59	-1	-0,8 %
Skånland	274	279	5	1,9 %	28	48	20	70,9 %
Ibestad	172	189	17	9,9 %	32	24	-8	-23,7 %
Gratangen	133	114	-20	-14,9 %	19	20	1	5,2 %
Lavangen	133	145	12	8,7 %	23	30	7	28,8 %
Bardu	476	470	-6	-1,3 %	75	80	6	7,7 %
Salangen	282	319	37	13,2 %	35	48	13	38,4 %
Målselv	640	639	-1	-0,1 %	97	91	-6	-6,6 %
Sørreisa	261	291	30	11,5 %	26	33	7	27,5 %
Dyrøy	149	118	-30	-20,4 %	30	28	-2	-5,8 %
Tranøy	158	151	-6	-4,0 %	22	19	-4	-16,6 %
Torsken	120	125	6	4,7 %	22	16	-6	-25,8 %
Berg	103	102	-1	-0,9 %	18	17	-1	-6,7 %
Lenvik	1 167	1 174	8	0,6 %	164	140	-24	-14,7 %
Balsfjord	526	560	34	6,4 %	49	56	7	14,3 %
Karlsøy	277	262	-15	-5,4 %	47	44	-3	-6,4 %
Lyngen	382	376	-6	-1,5 %	53	63	10	19,4 %
Storfjord	270	221	-49	-18,2 %	66	45	-21	-31,6 %
Gáivuotna Kåfjord	293	272	-21	-7,2 %	61	42	-19	-31,4 %
Skjervøy	345	327	-18	-5,3 %	67	65	-2	-3,3 %
Nordreisa	539	597	58	10,7 %	89	103	14	16,2 %
Kvænangen	208	195	-12	-6,0 %	36	35	-1	-2,5 %
Troms	14 346	14 134	-212	-1,5 %	2 024	2 020	-4	-0,2 %
Troms u/ Tromsø	9 584	9 528	-56	-0,6 %	1 369	1 344	-25	-1,8 %
Landet u/ Oslo	321 230	337 444	16 214	5,0 %	45 332	47 323	1 992	4,4 %

Tabell 59: Avtalte årsverk i kommunen i alt og i kommuneadministrasjonen

I følge tallene var det antall avtalte årsverk i kommuneadministrasjonen i Troms-kommunene tilnærmet uendret fra 2010 til 2014 (endring på 0,2 %). For Troms u/ Tromsø var det en nedgang på 1,8 %. På landsbasis var det derimot en vekst i antall årsverk i kommuneadministrasjonen i samme periode på 4,4 %.

På landsbasis var det fra 2010 til 2014 svakere vekst i antall årsverk til kommuneadministrasjon enn i antall årsverk samlet sett. For Troms er bildet noe mer nyansert ettersom der var nedgang i antall årsverk i alt på 1,5 % i perioden, og tilnærmet stabil utvikling i kommuneadministrasjonen (-0,2 %). For Troms u/ Tromsø var utviklingen omvendt, med større prosentvis nedgang i årsverk til administrasjonen enn samlet sett.

4. DEMOGRAFISK UTVIKLING

4.1. Historisk befolkningsutvikling

Tabell 60 viser folketallet i kommunene i Troms pr. 1. juli 2015¹², som er siste tilgjengelige tall, samt absolutt og prosentvis endring det siste året og siden 2010 (1. juli).

	Folketall pr. 1.7.2015	Absolutt endring siste 12 mnd.	Prosentvis endring siste 12 mnd.	Absolutt endring siste fem år (fra 1.7.2010 - 1.7.2015	Prosentvis endring fra 1.7.2010 - 1.7.2015
Tromsø	73 037	845	1,2 %	6 136	9,2 %
Harstad	24 692	123	0,5 %	950	4,0 %
Kvæfjord	3 013	-90	-2,9 %	-23	-0,8 %
Skånland	2 983	46	1,6 %	143	5,0 %
Ibestad	1 417	11	0,8 %	8	0,6 %
Gratangen	1 132	-2	-0,2 %	-6	-0,5 %
Lavangen	1 032	22	2,2 %	16	1,6 %
Bardu	4 004	-29	-0,7 %	22	0,6 %
Salangen	2 249	9	0,4 %	27	1,2 %
Målselv	6 692	-13	-0,2 %	187	2,9 %
Sørreisa	3 459	5	0,1 %	91	2,7 %
Dyrøy	1 152	-16	-1,4 %	-70	-5,7 %
Tranøy	1 549	2	0,1 %	18	1,2 %
Torsken	891	-8	-0,9 %	-13	-1,4 %
Berg	895	-3	-0,3 %	-41	-4,4 %
Lenvik	11 606	66	0,6 %	317	2,8 %
Balsfjord	5 713	33	0,6 %	183	3,3 %
Karlsøy	2 267	-54	-2,3 %	-96	-4,1 %
Lyngen	2 907	-77	-2,6 %	-247	-7,8 %
Storfjord	1 885	-43	-2,2 %	15	0,8 %
Gáivuotna Kåfjord	2 186	-11	-0,5 %	-32	-1,4 %
Skjervøy	2 903	1	0,0 %	29	1,0 %
Nordreisa	4 902	38	0,8 %	157	3,3 %
Kvænangen	1 234	11	0,9 %	-76	-5,8 %
Troms	163 800	866	0,5 %	7 695	4,9 %
Troms u/ Tromsø	90 763	21	0,0 %	1 559	1,7 %
Hele landet	5 189 435	51 756	1,0 %	363 883	7,5 %

Tabell 60: Utvikling i folketallet i kommunene i Troms og landet

¹² I beregningen av rammetilskudd for 2015 benyttes folketall pr. 1. juli 2015. Befolkningstallene som vises her ble publisert på SSBs hjemmesider 20. august 2015. Befolkningstallene som benyttes i statsbudsjettet i beregningen av kommunenes rammetilskudd kan imidlertid avvike noe fra tallene i denne tabellen. SSB utarbeider seinere på høsten mer oppdaterte befolkningstall som også fordeler tallene ned på aldersgrupper, og det er disse tallene som inngår i beregningen av rammetilskuddet.

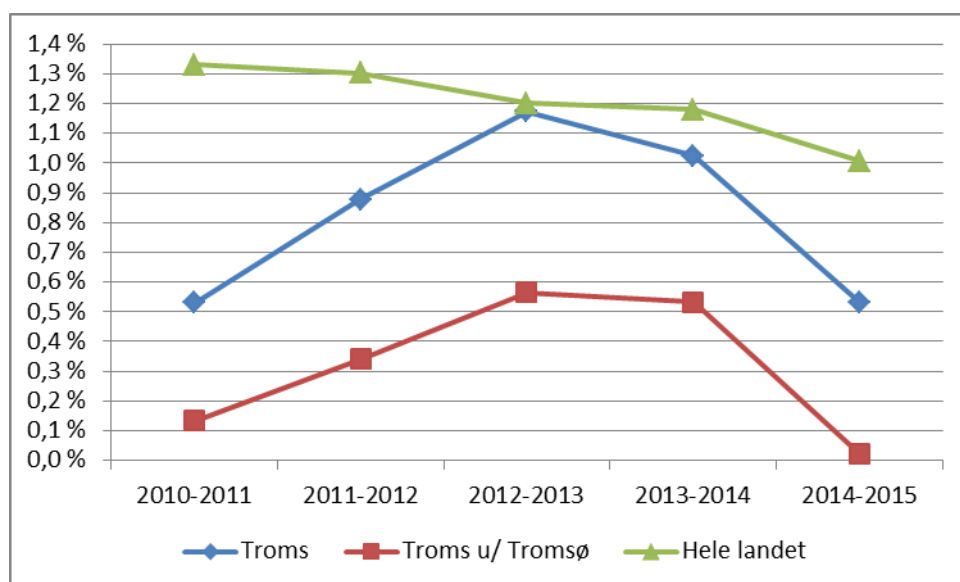
De siste 12 månedene har befolkningsveksten i Troms (0,5 %) vært på halvparten av nivået for landet som helhet (1,0 %). For Troms u/ Tromsø er folketallet tilnærmet uendret det siste året.

13 kommuner i Troms har hatt befolkningsøkning de siste 12 månedene. 3 kommuner (Tromsø, Lavangen og Skånland) har hatt høyere prosentvis vekst enn landsgjennomsnittet det siste året. Lavangen kommune har hatt størst befolkningsvekst i Troms med 2,2 %. Kvæfjord kommune (-2,9 %) og Lyngen kommune (-2,6 %) har hatt størst nedgang i folketallet det siste året.

Siden 2010 har det vært en befolkningsvekst i Troms på 4,9 %, og 1,7 % for Troms u/ Tromsø. På landsbasis har det vært en befolkningsvekst på 7,5 %.

15 kommuner i Troms har hatt befolkningsvekst fra 2010 og frem til i dag. Bare Tromsø kommune (+9,2 %) av kommunene i Troms har høyere befolkningsvekst enn landsgjennomsnittet i den aktuelle perioden. Lyngen, Kvænangen og Dyrøy kommuner har hatt størst nedgang folketallet siden 2010, med hhv. -7,8 %, -5,8 % og -5,7 %.

Figur 19 viser årlig prosentvis endring i folketallet (fra 1.7. i året til 1.7. påfølgende år) for Troms, Troms u/ Tromsø og landet.

Figur 19: Årlig befolkningsendring i %, Troms og landet

Vi ser at den veksten i folketallet er generelt avtagende de siste par årene. Fra 2014 til 2015 var befolkningsveksten i Troms klart lavere enn de foregående årene, men den var også en god del lavere på landsbasis.

4.2. Befolkningsframskrivinger

De langsiktige trendene for befolkningsutviklingen er grunnleggende faktorer som kommunene må ta hensyn til i planlegging og dimensjonering av tjenestetilbudet og prioritering av midler mellom de ulike sektorene.

Tabell 61 viser framskrivning av folketallet i kommunene i Troms til 2020 og 2040.

Tallene er hentet fra SSBs befolkningsframskrivninger som ble utarbeidet i juni 2014. Prognosene utarbeides hvert annet år.

Prognosene er basert på SSBs hovedalternativ, også referert til som mellomalternativet (MMMM: nasjonale forutsetninger om middels fruktbarhet, levealder, innenlandsk flytting/mobilitet og innvandring). Disse framskrivingene tar utgangspunkt i innbyggertallet i kommunene pr 1. januar 2014, og fanger således ikke opp utviklingen i folketallet i 2014 og de to første kvartalene i 2015. Dette er det viktig å være oppmerksom på.

Det er generelt viktig å understreke at SSBs framskrivninger angir en forventet utviklingsbane, men at det er usikkerhet knyttet til disse framskrivingene. Spesielt gjelder dette de nasjonale anslagene for innvandring.

	Folketall pr. 1.7.2015	Folketall i 2020 iht. prognose	Prosentvis endring fra 2015 til 2020	Folketall i 2040 iht. prognose	Prosentvis endring fra 2015 til 2040
Tromsø	73 037	76 025	4,1 %	83 768	14,7 %
Harstad	24 692	25 508	3,3 %	28 300	14,6 %
Kvæfjord	3 013	3 211	6,6 %	3 543	17,6 %
Skånland	2 983	3 058	2,5 %	3 251	9,0 %
Ibestad	1 417	1 450	2,3 %	1 499	5,8 %
Gratangen	1 132	1 143	1,0 %	1 123	-0,8 %
Lavangen	1 032	992	-3,9 %	919	-10,9 %
Bardu	4 004	4 049	1,1 %	4 165	4,0 %
Salangen	2 249	2 291	1,9 %	2 406	7,0 %
Målselv	6 692	6 955	3,9 %	7 719	15,3 %
Sørreisa	3 459	3 595	3,9 %	3 892	12,5 %
Dyrøy	1 152	1 118	-3,0 %	974	-15,5 %
Tranøy	1 549	1 496	-3,4 %	1 420	-8,3 %
Torsken	891	853	-4,3 %	754	-15,4 %
Berg	895	922	3,0 %	873	-2,5 %
Lenvik	11 606	12 150	4,7 %	13 578	17,0 %
Balsfjord	5 713	5 870	2,7 %	6 588	15,3 %
Karlsøy	2 267	2 339	3,2 %	2 272	0,2 %
Lyngen	2 907	2 876	-1,1 %	2 637	-9,3 %
Storfjord	1 885	2 054	9,0 %	2 260	19,9 %
Gáivuotna Kåfjord	2 186	2 221	1,6 %	2 163	-1,1 %
Skjervøy	2 903	2 914	0,4 %	3 023	4,1 %
Nordreisa	4 902	5 113	4,3 %	5 769	17,7 %
Kvænangen	1 234	1 187	-3,8 %	1 071	-13,2 %
Troms	163 800	169 390	3,4 %	183 967	12,3 %
Troms u/ Tromsø	90 763	93 365	2,9 %	100 199	10,4 %
Hele landet	5 189 435	5 450 104	5,0 %	6 323 562	21,9 %

Tabell 61: Framskrivning av folketallet til 2020 og 2040

Frem til 2020 vil folketallet i Troms øke med 3,4 %, og 2,9 % for Troms u/ Tromsø. For landet som helhet tilsier prognosene at det vil bli en økning på 5,0 %.

17 kommuner i Troms vil få vekst i folketallet frem til 2020.

I følge prognosene vil det frem til 2020 bli størst prosentvis vekst i Storfjord kommune (9 %) og Kvæfjord kommune (6,6 %). Begge disse kommunene hadde stor nedgang i folketallet fra 1.7.2014 til 1.7.2015, som altså prognosene ikke fanger opp. Torsken og Lavangen kommuner vil iht. framskrivingene få størst nedgang i folketallet frem til 2020.

Tromsø kommune vil iht. framskrivingene få en vekst på 4,1 % fra i dag (dvs.1.7.2015) og frem til 2020, dvs. under halvparten av faktisk vekst fra 2010 til 2015. Dette kan muligens tilsi at framskrivingene er for forsiktige når det gjelder befolkningsveksten i Tromsø.

Fra i dag og frem til 2040 vil det iht. prognosene bli en befolkningsvekst i Troms på 12,3 % og 10,4 % for Troms u/ Tromsø. Dette er betydelig under landsgjennomsnittet på 21,9 %.

14 kommuner i Troms vil få vekst i folketallet frem til 2040. Kommunene Storfjord, Nordreisa og Kvæfjord har de mest positive prognosene. Frem til 2040 er det Dyrøy og Torsken som ser ut til få størst prosentvis nedgang i folketallet.

For kommuner som har en befolkningsutvikling som ikke holder tritt med utviklingen på landsnivå, vil det kunne innebære reduserte overføringer fra staten når kommunerammen skal fordeles mellom kommunene.

KILDER

Statistisk sentralbyrå: www.ssb.no/kostra og www.ssb.no/befolkning

[Kommuneproposisjonen 2016](#) (Prop. 121 S (2014-2015)), Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Kommunenes årsregnskap og årsberetninger for 2012-2014.